

MESTNA OBČINA MARIBOR

Obrazec 2

PRIPOMBE IN PREDLOGI NA OSNUTEK LOKALNEGA PROGRAMA ZA KULTURO
STRATEGIJA RAZVOJA KULTURE V MESTNI OBČINI MARIBOR V OBDOBJU 2022–2026

(Javna obravnava od objave osnutka 1. 9. 2022 do 21. 9. 2022 do 12. ure)

Vsi pravočasno prispeli, ustrezno izpolnjeni ter podpisani obrazci so bili evidentirani in so objavljani v tem zbiru, ki jih povzema v treh delih:

- I k strateškemu delu
- II k akcijskemu načrtu
- III razno/splošno

V javni obravnavi so sodelovali:

Javni zavodi

1. CJKD Sinagoga Maribor – zanj Boris Hajdinjak, direktor
2. KPC Narodni dom Maribor – zanj Vladimir Rukavina, direktor; ekipa
3. Lutkovno gledališče Maribor – zanj Katarina Klančnik Kocutar, direktorica; Tina Kren Mihajlovič, poslovna sekretarka
4. Mariborska knjižnica – zanjo Dragana Lujić, Barbara Kovač, strokovni delavki
5. Mladinski kulturni center Maribor – zanj Marja Guček, direktorica; Miha Horvat in Marta Gregorn, strokovna sodelavca
6. ZVKDS, OE Maribor – zanj Srečko Štajnbaher, vodja OE, konservatorski svetovalec; dr. Andrej Magdič, strokovni sodelavec

Nevladne organizacije

1. Dve luni, zavod za poetizacijo sveta – zanj Nina Medved, SUK
2. Društvo Asociacija – zanj Polona Torkar, strokovna vodja
3. Društvo Indijanez – zanj Ramiz Derlić
4. Društvo Nagib (v dialogu in s podporo MKC, ND, LGM) – zanj Petra Hazabent, predsednica
5. Društvo Organizacija za participatorno družbo – zanj Matic Primc

6. Društvo za razvoj filmske kulture – zanj Rene Puhar
7. Filmsko društvo Film Factory – zanj Mojca Pernat
8. Konzorcij Film in Maribor – zanj mag. Hana Repše, SUK
9. Mitra/DOCUDOC festival – zanj Maja Malus Azhdari, SUK
10. Pekarna Magdalenske mreže
11. Programski svet KC Pekarna – zanj Brigita Horvat, predstavnica
12. Ustanova Fundacija Sonda (v dialogu in s podporo MKC, ND, LGM) – zanjo Miha Horvat, pravni zastopnik
13. Zavod MARS – zanj mag. Hana Repše, SUK
14. Zavod PIP – zanj Bojan Golčar, direktor
15. Zveza kulturnih društev Maribor – zanjo dr. Inge Breznik

Posamezniki – občani, ustvarjalci

1. Karolina Babič, občanka
2. Urška P. Černe, občanka
3. Kaja Fiedler, občanka
4. Andrej Firm, občan
5. Bojan Golčar, občan, ustvarjalec
6. Barbara Jamšek, občanka
7. Uroš Kaurin, občan
8. Željko Milovanovič, Lista kolesarjev in pešcev
9. Tomaž Muršak, občan
10. David Orešič, SUK
11. Zoran Petrovič, občan
12. Marko Podjavoršek, s. p.
13. Ksenija Repina, občanka
14. Lucija Smodiš, občanka
15. Dolores Šegina, občanka
16. Maja Šušteršič, občanka
17. Marko Žigart, občan

Skupaj 38 sodelujočih

I Pripombe/predlogi s komentarji k strateškemu delu

št. poglavja št. strani	zap. št. pripombe predloga	vsebina pripombe/predloga
I.1 <i>Uvod</i> str. 7	1	<p>V društvu Asociacija prepoznavamo pomembnost obstoja tako temeljnega dokumenta, kot je lokalni program kulture, v primeru MOM poimenovanega z <i>Strategija razvoja kulture v Mestni občini Maribor v obdobju 2022-2026</i>. Pozdravljamo težnjo MOM po participativno zasnovanem procesu snovanja lokalnega programa kulture, katerega proces se je zaključil v visoki pomladi 2022, zato izražamo presenečenje, prvič, da je bil program v skoraj štirimesečnem usklajevanju znotraj MOM, drugič, da je bil v javno razpravo podan šele nedavno, ter tretjič, ker gre za strateški dokument, katerega številne in močno problematične težave so ob nekaterih novostih, ki jih gre vsaj orientacijsko pozdraviti, lahko tudi izrazito temeljne narave, je čas za javno obravnavo dokumenta izrazito prekratek, da bi omogočal ustrezno temeljit strokoven odziv, je pa tak odziv nujno potreben.</p> <p>V celoti namreč nadalje preseneča, četrto, da je dokument produkt prej omenjenega in v poglavju I.3 obrazloženega participatorno, strokovno in verodostojno zasnovanega procesa priprave strategije. Cilji in ukrepi strategije, kot so bili predloženi v javno razpravo, se namreč bistveno, mestoma pa v celoti razlikujejo od povzetkov npr. mnenja deležnikov iz IV.3 ali pregleda po področjih umetnosti iz IV.4, osebnega izkustva Asociacije kot udeleženca ene od stopenj snovanja strategije ter napotujejo na nevarno pomanjkljivo razumevanje zakonskih opredeljenih nalog, odgovornosti in pristojnosti MOM kot vršilca javnega interesa za kulturo. Četudi namreč mag. Klemen Brvar, vodja Urada za kulturo in mladino MOM, v poglavju I.1 zapiše: »<i>Prostora za instrumentalizacijo kulture, umetnosti in dediščine na tej poti ne bi smelo biti /.../</i>«, ocenjujemo, da je strategija v pretežni meri prav to, instrumentalizacija kulture, umetnosti in dediščine za potrebe uresničitev partikularne vizije mestnih odločevalcev, ki se v zaskrbljujoči meri ogiba premisleka o razvoju kulture v MOM skozi uresničevanje javnega interesa za kulturo ter zagotavljanje javnih kulturnih dobrin za potrebe lokalnega prebivalstva in državljanov, temveč kulturo vidi predvsem kot orodje za polnjenje mestnega proračuna skozi gospodarski in turistični razvoj mestne občine. Sočasno skozi različne dele strategije, tudi ukrepe, praviloma beremo napoved, da bodo vanjo v nezanemarljivi meri vlagali morebitni drugi javni financerji ali obstoječi deležniki mariborske kulturne srenje, in vsekakor manj MOM neposredno sama. V programu ni niti nakazano, ali bodo morebitni presežki iz naslova občine, izrazito problematične orientacije mestne kulturne politike v porast turizma in gospodarstva, namenjeni krepitvi mariborske kulture, ki naj bi ta donos generirala.</p> <p>O dvomih, da je oziroma v kakšni meri je osnutek strategije stvar dogovora, smo nekaj že zapisali. Strategija hkrati skozi cilje, ukrepe in previdno oblikovane zapise nedvoumno razkriva, prvič, kako si mestni odločevalci dogovor predstavljajo ter drugič, s kom ocenjujejo, je za voljo uresničevanja splošnih občinskih politik, ki se osredotočajo na ekonomske učinke kulture ter ne na zagotavljanje kulturnih dobrin, smiselni in mogoči. Iz strategije veje tendenca po centraliziranju moči mestnih odločevalcev, prvenstveno skozi Urad za kulturo in mladino MOM, vodstvo MOM, pa tudi skozi Zavod za turizem Maribor in druge organe MOM za voljo uresničevanja v donosnost orientirane občinske politike, zgolj zamejeno kulturne. Kako drugače je v luči omenjene orientacije namreč mogoče interpretirati ukrepe, kot so ukrep iz akcijskega načrta X.1 <i>Organizacija in redno sestajanje kolegija vodstva MOM z javnimi deležniki na področju kulture z namenom: »Stalni kolegij bo namenjen usklajeni podpori mestne uprave razvoju kulture, še posebej na presečišču kulture in turizma ter razvojnih projektov.</i>«, pri čemer strategija v ničemer (ne v ciljih in ne v ukrepih) konkretnije ne naslovi ugotovitev o kadrovske podhranjenosti, pomanjkanju programskih sredstev ipd. iz IV. 3? Kako si je drugače mogoče razlagati napovedane številne in raznorodne sestave stalnih delovnih skupin iz ukrepa X.2 <i>Oblikovanje stalnih in/ali projektnih delovnih skupin deležnikov na področju</i></p>

kulture, v katerih je odločevalska prisotnost vodstva in uradnikov MOM znatna, mestoma v razmerju z neodvisnimi strokovnjaki, npr. ko bo odločala o umetnosti v javnem prostoru, celo prevladujoča? Kako v spregi s tem in tudi sicer interpretirati ukrep X.20 *Strokovno kadrovanje na področju kulture*? Gre ukrep brati kot ugotovitev, da je MOM do sedaj kadrirala nestrokovne kadre? Morda napoved, da bo aktivneje odločala o kadrovanju strokovnjakov? Iz strategije je mogoče jasno razbrati, da je MOM sposobna pri oblikovanju programa za kulturo strokovno javnost v celoti prezreti in tako sta prevpraševanje in zaskrbljenost, kaj MOM misli, ko govori o strokovnosti, povsem upravičena.

Še bi lahko naštevali primere večanja mestne moči oz. mehanizmov za višanje vpliva političnega odločanja v polju kulture, a je, kako in s kom si mestne oblasti predstavljajo dogovarjanje, prav tako mogoče zgovorno razbrati npr. skozi neustrezno obravnavo ali celo izpust različnih deležnikov mariborske kulture. Zgovoren primer je npr. previdna obravnavava avtonomne kulturne cone KC Pekarna, ki je v SWOT analizi iz IV.2 P prepoznana kot prednost MOM, v poglavju IV.6 c) pa se piscem strategije sfingovsko in zaskrbljujoče zapiše: »MOM prepoznava pomen, vlogo in mestotvorni značaj programov in vsebin, ki **so se umeščale in razvijale na področju KC Pekarne in bo tudi v prihodnje zagotavljanja *ustrezne prostorske in finančne pogoje za njihovo kontinuirano izvajanje***.« Kako naj (razen z izrazito kislim priokusom) beremo sicer pozitivno napoved, da namerava MOM letno povečevati sredstva za kulturne programe iz ukrepa X.18 za 300.000,00 EUR letno, in sicer »*ne glede na gibanje sredstev za delovanje JZ v kulturi*«, pri čemer bo »*sofinanciranje /.../ obravnavano ločeno od neprogramskih stroškov*«, ko pa v istem ukrepu beremo, da bo šlo »*od tega za razvojne programe JZ: 100.000 EUR letno; za programe in projekte drugih producentov [profesionalnih in ljubiteljskih, op. a.] in ustvarjalcev pa: 200.000 EUR*«? Se naj samozaposleni v kulturi, ki delujejo v MOM in jih je sodeč po podatkih iz IV.3 158 veselijo sicer pozitivne napovedi uvedbe delovnih štipendij iz ukrepa X.17 *Prenova obstoječih programskih in projektnih razpisov, uvedba razpisov za nova področja in sofinanciranje za kulturne projekte, izbrane na razpisih EU*, ko pa je kazalnik nastavljen na pet štipendij nedoločene višine letno, kar pomeni, da bodo ob nespremenjenem številu samozaposlenih v kulturi v MOM vsi na vrsto prišli v 32 letih? Je sprejemljivo, da strategija ne predvideva niti enega samega cilja ali ukrepa po specifičnih področjih kulture in ustvarjalnosti, kot so intermedijske, uprizoritvene, glasbene, vizualne umetnosti, mediji itd., kulturno-kreativni sektor, turizem in gospodarstvo pa so prepleteni v zajeten del strategije v celoti, pa naj gre za cilje, kazalnike, ukrepe, ugotovitve? Zakaj so v strategiji določeni javni zavodi eksplicitno obravnavani, drugi v celoti izpuščeni? Problematičnih točk je vrsta, o nekaterih posamičnih nekoliko več v nadaljevanju.

Naj na tem mestu in naposled opozorimo še na zapis mag. Klemna Brvarja, vodje Urada za kulturo in mladino MOM: »*Trajno uresničevanje zavez in spodbud razvoja je del dogovora v pristojnosti odločevalcev*.« Strategija skozi poglavje IV.1 *Povzetek pregleda uresničevanja ukrepov Lokalnega programa za kulturo Mestne občine Maribor v obdobju 2015–2020* in ukrep X.21 *Spremljanje zaključevanja ukrepov v teku iz LPK 2015–2020* povsem odkrito naslovi neuspehe izvajanja pretekle strategije, v poglavju in dokumentu v celoti pa beremo veliko tudi o nezmožnosti MOM, nekaj je prelaganja odgovornosti na državo in deležnike iz kulture v MOM, pogojnikov je v besedilo premnogo, optimizma in odločnosti ali celo konkretnih in finančno ovrednotenih napovedi in zavez MOM izrazito premalo. Ocenjujemo, da so splošnost in nedorečenost strategije ob eksplicitnem manku finančnih zagotovil ali konkretnih načrtov za uveljavitev vanjo zapisanih ukrepov, pa naj bo problematičnih ali pozitivnih, izvedljivih ali neizvedljivih, ob neodločnosti odločevalcev, da kulturo v MOM vzpostavijo kot temeljno vrednoto ter skozi cilje in ukrepe naslovijo najbolj temeljne probleme mariborske kulture, dovoljšen povod za bojazen, da bo tudi pričujoči strateški dokument doletela sorodna usoda.

V lokalnem programu za kulturo MOM v SWOT analizi iz IV.2 med nevarnostmi na prvem mestu najdemo zapis: »*vztrajanje pri primerjavi z Ljubljano in načinom razvoja kulture v prestolnici*«. Vsekakor drži, da ima vsako mesto svoje potrebe, svoje značilnosti, svojo kulturno krajino, drugačne deležnike, različne prioritete in prav je, da MOM v dialogu z vsemi deležniki piše lokalnim interesom za kulturo lastno

kulturno politiko. A vendarle primerjava z Ljubljano mestoma morda ne bo odveč, še posebej, ko gre za vprašanja uresničevanja javnega interesa za kulturo, ki ga določa slovenska zakonodaja, tj. za vprašanja poslanstva, nalog in odgovornosti vseh lokalnih oblasti, ko gre za javni interes za kulturo, za vprašanja temeljnih vrednot.

V danes veljavni *Strategiji razvoja kulture v Mestni občini Ljubljana 2020-2023, z usmeritvami do leta 2027* je navkljub v mestu poudarjeni pomembnosti kulturnega turizma jasno in nedvoumno zapisano: »*Za MOL je kultura javna dobrina, ne tržno blago, ker imajo kulturne dobrine in storitve trajno duhovno vrednost, ki se ne izkazuje izključno s takojšnjimi neposrednimi ekonomskimi učinki. MOL podpira kulturne in umetniške dejavnosti javnih, NVO in ljubiteljskih organizacij zaradi kulturi in umetnosti lastnih vrednosti ter nasprotuje vsakršni ekonomski ali politični instrumentalizaciji, ki bi omogočala zmanjševanje proračunske podpore.*«. V uvodu k LPK MOM pa beremo: »*V središču sodobnih pogledov na upravljanje sta kakovost storitev in zadovoljstvo odjemalcev. Kultura, umetnost in dediščina, nesporno suverena in samozadostna področja, se morajo spoprijeti s konkurenco. Kulturna izkušnja mora odjemalca zapeljati /.../.*«. Verjetno ni potrebno posebej poudariti, da je tovrstna devalvacija kulture na storitev, ki naj se podreja odjemalcem ali pa kapitalu, spoprime z nedoločljivo konkurenco ipd. izrazito problematična in četudi smo bili tovrstnemu pojmovanju v mandatu pretekle vlade skozi nastope javnih funkcionarjev vladajoče stranke in medijske objave lahko redno priča, mu vendarle ni uspelo prodreti v besedilo *Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2022-2029*, s katero naj bi bila ob ZUJIK ter drugih dokumentih strategija izhodiščno usklajena. Razkorak med tem, kako država neodvisno od tega, kdo ji načeluje, razume svojo vlogo nosilca javnega interesa za kulturo ter tem, kako jo MOM, je znaten in zaskrbljujoč.

V društvu Asociacija pritrjujemo UKM MOM, da novo razvojno kulturno obdobje pomeni novo in pomembno prelomnico. Ocenjujemo, da si mariborska kultura, ki izrazito prispeva in izpolnjuje kriterije ustvarjalne in strokovne odličnosti, vrhunskosti, če želite, ter v nezavidljivih pogojih za drugo največje mesto v državi uspešno zadovoljuje človekove potrebe na področju kulture na lokalni, državni in mednarodni ravni, zasluži drugače zasnovane razvojne strategije kulture: uresničljive, ambiciozne, a postavljene na povsem drugih, znanih ter na ravni države dogovorjenih in določenih temeljnih vrednotah uresničevanja javnega interesa za kulturo. Zato najprvo pozdravljamo, da je MOM prepoznala in oblikovala nekatere pozitivne cilje in ukrepe za razvoj mariborske kulture, nato pa MOM pozivamo, da v želji zagotoviti kar največjo mero legitimnosti LPK MOM 2022-2026, v želji oblikovati kakovostno, učinkovito in uresničljivo strategijo, ki naslavlja najbolj temeljne razloge za stagnacijo in manko ustreznega razvoja področja v polju kulture v MOM ter je kot taka tudi prepoznana, pri čemer vsi deležniki aktivno prispevajo k uresničevanju v njej umeščenih ciljev in ukrepov, k izpolnitvi vizije, dokument vrne na raven usklajevanja z deležniki in stroko. Prisluhne naj jim z odprtimi ušesi in jih v največji možni meri upošteva, se odpove uveljavljanju lastnega razumevanja kulture in z njim povezanih interesov, izdatno premisli o potrebah vseh stebrov mariborske kulture s posebnim poudarkom na profesionalnem NVO sektorju ter samozaposlenih v kulturi, v dialogu z vsemi deležniki in po načelu kar najbolj enakovredne razvojne naravnosti obravnave posameznih področij kulture in ustvarjalnosti ter organizacijskih oblik dela s skupnostjo na novo oblikuje cilje, konkretizira, časovno detajlira in finančno ovrednoti ukrepe za uresničevanje javnega interesa za kulturo ter zagotavljanje javnih kulturnih dobrin, tudi skozi oblikovanje specializiranih ukrepov za posamezna področja umetnosti in kulture, ter naposled stremi k njihovi dosledni realizaciji.

Iz osnutka strategije veje zavedanje MOM, da je sredstev, namenjenih za razvoj področij kulture, izrazito premalo, a je žal mogoče prepoznati tudi, da MOM sama ni pripravljena bolj ali celo zadostno vlagati vanje. Za številne ukrepe računa na EU sredstva, obveznost njihovega pridobivanja nalaga tudi deležnikom v polju kulture, opozarja, da v primerjavi z Ljubljano država premalo vlaga v mariborsko umetnost, napoveduje zagovorniške aktivnosti za krepitev državnih sredstev, računa na aktivacijo deležnikov v polju mariborske kulture v okviru »*rednih delovnih nalog*«, kot gre razbrati, tudi kadar ne gre za uslužbenke JZ ali MOM ipd. Četudi gre za kompleksen in ne

		vselej primerljiv položaj, ki ga ne gre poenostavljati, velja vseeno izpostaviti, da je leta 2019 MOL v proračun za kulturo vložila nekaj čez 125,00 EUR na prebivalca, MOM pa nekaj čez 71,00 EUR. Opisan razkorak je seveda pomemben element na ravni razvoja in razcveta lokalne kulture, ki za seboj potegne vrsto dejavnikov, od razmerja državnega financiranja, uspešnih prijav na evropske mehanizme, koncentracije znanja, učinkov na turizem in gospodarstvo, domicil ali pobeg ustvarjalnih sil itd. Verjamemo, da se MOM lahko bolj odločno postavi za poklicno in ljubiteljsko kulturo, za kulturo kot vrednoto samo na sebi ter tudi medsektorskemu povezovanju in k ekonomskih učinkom usmerjeni ustvarjalnosti v strategiji nameni ustrezno mesto, pri tem pa se ob iskanju novih virov za kulturo predvsem zaveže, da bo v kulturo vlagala.																																																																								
	2	V uvodniku SRK je zapisano, da »prostora za instrumentalizacijo kulture, umetnosti in dediščine ne bi smelo biti«. Na žalost so skoraj vsi ukrepi vsaj delno, če ne že v celoti, instrumentalizacija umetnosti v namene turizma in gospodarstva.																																																																								
II Poslanstvo ... str. 14	3	<p>Poslanstvo, vrednote in načela je MOM osnovala skozi parafrazo določil in opredelitev iz ZUJIK, ki se nanašajo na uresničevanje javnega interesa za kulturo ter naloge, pristojnosti in odgovornosti lokalnih oblasti kot nosilcev javnega interesa za kulturo. V društvu Asociacija ugotavljamo, da so uvodna poglavja tudi del dokumenta, kjer izvzemši reference na krovni zakon na področju kulture kot zakonske podlage (praviloma v opombah pod črto, med viri ali kraticami) najdemo največjo koncentracijo v besedilu omenjenega <i>javnega interesa</i> v nedvoumni navezavi na kulturo, ki je sicer v preostanku strategije skopa. Če se namreč v besedilu LPK MOM (112 strani, 20.883 besed) beseda <i>interes</i> (tudi skozi kratice) pojavi štiriindvajsetkrat ter pri tem v približno dveh tretjinah primerov s povsem nedvoumno in dosledno referenco na <i>interes za kulturo, ustvarjanje</i> ipd., za primerjavo povemo, da Resolucija o NPK 2022-2099 (51 strani, 26.126 besed), s katero je LPK MOM po navedbah iz I.2 usklajen, omeni <i>interes</i> sedeminsedemdesetkrat ter pri tem manj kot petkrat v kontekstu brez nedvoumne navezave na področje kulture kot polja, na katerega se interes nanaša. ZUJIK (55 strani, 18.074 besed) besedo <i>interes</i> omeni sto in enkrat. Primerjava je zanimiva tudi skozi naslednje iskalne termine:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Strategija razvoja kulture MOM 2022-2026</th> <th>Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022-2029</th> <th>ZUJIK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>»gospodar«</td> <td>22</td> <td>44</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>»turis«</td> <td>43</td> <td>6</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>»turiz«</td> <td>37</td> <td>20</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>»krea«</td> <td>26</td> <td>22</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>»industri«</td> <td>23</td> <td>10</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>»KKS«</td> <td>50</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>»zaseb«</td> <td>12</td> <td>32</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>»nevlad«</td> <td>11</td> <td>24</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>»NVO«</td> <td>78</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>»samozapos«</td> <td>1</td> <td>27</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>»samostoj«</td> <td>8</td> <td>15</td> <td>13</td> </tr> <tr> <td>»ljubit«</td> <td>13</td> <td>21</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>»zavod«</td> <td>49</td> <td>72</td> <td>169</td> </tr> <tr> <td>»infrastruk«</td> <td>43</td> <td>38</td> <td>52</td> </tr> <tr> <td>»digital«</td> <td>42</td> <td>100</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>»dostop«</td> <td>76</td> <td>70</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>»program«</td> <td>158</td> <td>124</td> <td>144</td> </tr> </tbody> </table>		Strategija razvoja kulture MOM 2022-2026	Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022-2029	ZUJIK	»gospodar«	22	44	4	»turis«	43	6	1	»turiz«	37	20	0	»krea«	26	22	0	»industri«	23	10	0	»KKS«	50	0	0	»zaseb«	12	32	5	»nevlad«	11	24	8	»NVO«	78	0	0	»samozapos«	1	27	50	»samostoj«	8	15	13	»ljubit«	13	21	1	»zavod«	49	72	169	»infrastruk«	43	38	52	»digital«	42	100	0	»dostop«	76	70	10	»program«	158	124	144
	Strategija razvoja kulture MOM 2022-2026	Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022-2029	ZUJIK																																																																							
»gospodar«	22	44	4																																																																							
»turis«	43	6	1																																																																							
»turiz«	37	20	0																																																																							
»krea«	26	22	0																																																																							
»industri«	23	10	0																																																																							
»KKS«	50	0	0																																																																							
»zaseb«	12	32	5																																																																							
»nevlad«	11	24	8																																																																							
»NVO«	78	0	0																																																																							
»samozapos«	1	27	50																																																																							
»samostoj«	8	15	13																																																																							
»ljubit«	13	21	1																																																																							
»zavod«	49	72	169																																																																							
»infrastruk«	43	38	52																																																																							
»digital«	42	100	0																																																																							
»dostop«	76	70	10																																																																							
»program«	158	124	144																																																																							

	»projekt«	108	58	100
	»štípend«	8	9	12
	»vzgoj«	14	25	2
	»izobra«	34	68	5
	»KUV«	41	43	0
	»dedišč«	63	113	6
	»medij« (upoštevej	29	89	4
	»intermed«)			
	»intermed«	18	12	3
	»knjig«	10	50	7
	»knjiž«	28	63	17
	»liter«	17	7	0
	»film«	18	47	3
	»kinema«	0	6	1
	»jezik«	4	90	3
	»avdio«	6	4	1
	»glasb«	32	42	7
	»vizual«	21	17	3
	»likov« (upoštevej	62	65	6
	»oblikov«)			
	»oblikov«	49	56	3
	»arhitekt«	17	25	3
	»uprizor«	11	17	2
	»gledališ«	15	13	1
	»ples«	11	10	8
	»občin«	115	39	52
	»lokaln«	33	58	77
	»regij«	37	8	0
	»držav«	15	123	114
	»nacional«	23	125	31
	»mednar«	41	76	3
	»spol«	5	4	2
	»identitet«	7	23	1
	<p>V prvem stolpcu, v katerem smo opredelili iskalne termine, smo odebelili tiste, pri katerih se v LPK MOM v primerjavi z Resolucijo o nacionalnem programu termin in obratno uporablja v razliki 11 ali več. Določeni razkoraki so posledica npr. iz geografske ravni, ki jih strateški dokument pokriva (glej termini, vezani na občino, lokalno skupnost, državo, nacionalnost), druge razlike je mogoče utemeljiti na ravni uveljavljenega, a ne vselej povsem osmišljenega razmerja pristojnosti za zagotavljanje javnih kulturnih dobrin (jezik, mediji, dediščina, knjiga, film, digitalizacija, KUV). Pomenljiv razkorak je razbrati na ravni obravnave (drugih) sektorjev, ki se zdijo odločevalcem države ali lokalne skupnosti pomembne, ko gre za polje kulture. Država v NPK nekoliko več govori o</p>			

		<p>gospodarstvu. MOM izrazito pogosteje o turizmu in kreativnem sektorju. Ko gre za različne deležnike v polju kulture, sta očitna tudi razkoraka v stopnji obravnave JZ, SUK in NVO, o prvih dveh skupinah izrazito pogosteje govori država, o slednjih MOM. Razkorak med MOM in državo je očiten tudi pri rabi terminov <i>program</i> in <i>projekt</i>, pri čemer zajeten razkorak pri slednjem daje slutiti, da gre v MOM za prednostno obliko zagotavljanja javnih kulturnih dobrin. Opozoriti velja še, da četudi oba dokumenta vidno obravnavata mednarodno in regijsko kulturno povezovanje in delovanje, država daje večji poudarek na mednarodno raven, MOM pa izrazito tudi na regijsko.</p> <p>V drugem stolpcu smo podčrtali iskalne termine, ki so se v besedilu pojavijo manj kot desetkrat in s kurzivom označili termine, ki se pojavijo več kot petdesetkrat, pri čemer smo smiselno seštevali rezultate pomensko povezanih iskalnih terminov. Ko gre za pojme, ki jih strategija le redko obravnava, je potrebno pojasniti, da smo iz izsledkov izključili termine, vezane na film, izraz AV se namreč v LPK MOM uporablja večkrat in ne manj kot desetkrat, a je za strojno iskanje relevantnih podatkov iskalni termin neustrezen.</p> <p>Zaključimo tako lahko, da LPK MOM izrazito zapostavlja predvsem samozaposlene v kulturi oziroma samostojne ustvarjalce ter ukrepe zanje, kot so štipendije. Izrazito prednostno pa vrednoti javni interes za kulturo v lokalnem okolju v obliki programov ter predvsem projektov v navezavi na turizem, kreativne industrije (tudi kot del gospodarstva), dediščino in NVO.</p> <p>Seveda je tovrstna primerjava uporabna le deloma, celovitejši vpogled v prednostna področja in deležnike, kot jih vidi MOM, lahko pridobimo šele skozi kontekst, v katerih se posamezni iskalni termin uporablja, skozi ukrepe, vezane nanje ter skozi količino sredstev, ki jih MOM namerava zagotoviti za njihovo realizacijo, o čemer nekaj tudi v nadaljevanju. Kljub temu pa je primerjava uporabna, da pokaže, kako bi MOM eksplicitno in predvsem transparentno zapisal, kaj sam vidi kot javni interes za kulturo ter kaj bi se namesto besed iz ZUJIK pravilneje oziroma bolj resnicoljubno znašlo v poslanstvu, vrednotah in načelih LPK MOM.</p> <p>V Asociaciji menimo, da strategija zdaj vanjo vpisanih poslanstva, vrednot in načel, ki sledijo ZUJIK, v ukrepih ne odraža v zadostni meri.</p> <ul style="list-style-type: none"> - MOM pozivamo, da premisli o namenu krovnega zakona za kulturo ter o nalogi MOM, ko gre za uresničevanje javnega interesa za kulturo, ustrezno prilagodi omenjeno poglavje ter pomembneje, oblikuje cilje in ukrepe, ki se bodo v izrazitejši meri posvečali zagotavljanju javnih kulturnih dobrin, razvoju umetniških zvrsti, področij ter deležnikov ter bodo v MOM ustrezno okrepili pomen kulture kot temeljne vrednote.
	4	Ker gre, v svojem bistvu, za političen dokument, je njegova ideološka podstat tista osnova, ki zagotavlja legitimnost tega dokumenta. Kar je zapisano v poglavju, je v nasprotju z nadaljnjo vsebino dokumenta, oziroma zavrača njegov akcijski načrt.
II <i>Poslanstvo ...</i> str. 15	5	<p>Predlog: Vrednote se v ukrepih ne zrcalijo v enaki meri kot so zastavljene na tej strani. Družbena in okoljska pravičnost sta naslovljeni v ukrepih v manjši meri kot druge vrednote; NVO in SUK niso obravnavni enakopravno z JZ. Predlagam, da ti dve vrednoti okrepimo v predlaganih ukrepih.</p> <p>Preubesediti: Predlagam naslednji seznam vrednot, ki ga črпам s strani št. 27 ter iz splošne vsebine dokumenta: odprtost, živost mesta, raznolikost in dostopnost kulture za vse, družbena in okoljska pravičnost, deliti z drugimi, odgovornost do sektorja.</p>
III <i>Specifični cilji</i> str. 18	6	<p>RAZVITI SKUPNA PODPORNNA ORODJA KULTURNE PRODUKCIJE To je ukrep. Cilj je povečana dostopnost in obisk do kulturnih dobrin in do kulturne infrastrukture</p> <p>VZPOSTAVITI UČINKOVITO UPRAVLJANJE JAVNE KULTURNE INFRASTRUKTURE To je ukrep. Cilj je zagotovljeni infrastrukturni pogoji za delo in razvoj sektorja.</p>

		<p>VZPOSTAVITI PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ IN DELOVANJE KULTURNEGA IN KREATIVNEGA SEKTORJA</p> <p>To je podporni ukrep, ki je potreben za razvoj KKS. Cilj je okrepljen in razvit KKS sektor.</p> <p>POVEČATI PRORAČUNSKA SREDSTVA ZA PODROČJE KULTURE</p> <p>povečanje sredstev v proračunu ne more biti cilj sam po sebi. Gre bolj za ukrep s katerim se zagotovi uresničevanje razvojnih ciljev in se navede povsod, kjer se predvideva, da bodo potrebna dodatna sredstva (npr. spodbujanje produkcije v MČ in KS, razvoj novih področij...)</p>
<p>IV.2 <i>SWOT</i> str. 24–25</p>	<p>7</p>	<p>SWOT analiza, ki je sestavni del dokumenta in je bila domnevno v pomoč pri sprejemanju strateških odločitev MOM, je zgovoren pokazatelj problematičnosti zasnove LPK MOM, razmerij med odločevalci MOM in deležniki v polju kulture in utrjuje v prepričanju, da gre predvsem za orodje uveljavljanja vizije mestnih odločevalcev MOM. Če namreč v poglavju IV.3 <i>Pregled in mnenja deležnikov</i> konsistentno beremo, da na mestni ravni ni zadostnega financiranja (javni zavodi, nevladne organizacije, samostojni ustvarjalci, samostojni ustvarjalci v kulturi, producenti, poznavalci, novinarji), preseneča, da med slabostmi ni omembe, da je v MOM sektor finančno podhranjen ali omembe, da MOM ni uspela zagotoviti povečanja sredstev za kulturo, dogovorjenega s preteklim LPK ter realizirati še vrste drugih ukrepov.</p> <p>Nasprotno, zdi se, da v SWOT analizi namesto identifikacije omenjene in temeljne slabosti področja kulture, ki jo poznavalci, novinarji, producenti uvrščajo celo med temeljne nevarnosti, prebiramo bolj odgovor MOM deležnikom na izpostavitve dejstva nezadostnega financiranja, in sicer so kot slabost v navezavi na financiranje prepoznani zgolj in samo »<i>odpor posameznikov in/ali organizacij do novosti in večjih sprememb, zlasti pri javnih zavodih</i>«, »<i>slaba vključenost javnih zavodov v vsebinske/ produkcijske mednarodne partnerske mreže, sofinancirane iz Ustvarjalne Evrope</i>«, »<i>skromna promocija</i>«, lahko tudi »<i>slaba povezanost kulturnega sektorja z gospodarskim (tudi znotraj občinskih služb)</i>«. Če v poglavju IV. 1 prebiramo »<i>aktivna soudeležba nosilcev kulturne dejavnosti pri sprejemanju odločitev se je razvila v odsotnost dialoga</i>«, na pomanjkanje dialoga z MOM pa v poglavju IV. 3 opozarjajo tudi ustvarjalci in organizacije, ki delujejo v polju kulture ter mestne in četrtne skupnosti, preseneča, da med slabostmi ne najdemo omembe pomanjkljive stopnje dialoga med MOM in kulturo, kot slabost pa so izpostavljena »<i>razhajanja med institucionalno in neinstitucionalno kulturo</i>« in morebiti na ta segment vezan razlog za odsotnost dialoga, in sicer »<i>nizko vrednotenje pomena kulture za razvoj mesta</i>«. Če slednjo omenjeno slabost primerjamo z mnenji širše javnosti, kjer mdr. beremo »<i>Širša javnost (glede na anketo) prepozna kulturo kot nepogrešljivo razsežnost mesta in meni, da je kulturi priznan premajhen pomen</i>«, lahko s precejšnjo gotovostjo zaključimo, da so tisti, ki kulturo vrednotijo nizko, prav odločevalci MOM, pri čemer v SWOT analizi tega niso pripravljene jasno zapisati, temveč slabost zavijejo v tančice občosti.</p> <p>Vizija odločevalcev MOM iz SWOT analize pronica skozi prepoznane prednosti, priložnosti in slabosti, manj skozi prepoznane nevarnosti. V Asociaciji odločno nasprotujemo, da o javnem interesu za kulturo odloča politika, temveč zastopamo stališče, da o vprašanih, vezanih na razvoj področij kulture in ustvarjalnosti, lahko odločajo predvsem skupnosti skozi identifikacijo potreb po kulturnih dobrinah ter stroka, ki je hkrati edina, ki lahko stanje kulture tudi ustrezno vrednoti ter s strokovnostjo prispeva k oblikovanju za zagotavljanje javnih kulturnih potreb ustreznim ukrepom.</p> <p>MOM predlagamo, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - z redukcijo na mnenje in nezadostnim upoštevanjem preneha neustrezno vrednotiti ugotovitve mariborske kulture, vezane na potrebe slabosti, prednosti, priložnosti in nevarnosti, - afirmira in osmisli participativno naravnost procesa snovanja strategije,

		<ul style="list-style-type: none"> - izkaže potrebno samorefleksijo, voljo in odločnost nasloviti temeljne težave sektorja, - se zave, da se ne more enačiti s strokovnjaki v polju kulture ali jih nadomestiti, - se v celoti odpove poskusom političnega vplivanja na oblikovanje in izvajanje kulturne strategije MOM ter strokovne odločitve, - SWOT analizo z deležniki opravi znova, pri čemer naj ob ustreznem umeščanju ugotovitev v ustrezne kategorije ter redosledu po pomembnosti prvenstveno vanjo umesti temeljne slabosti na področju kulture v MOM, kot so nezadostno višanje sredstev MOM za kulturo, neuspešno izvajanje ukrepov preteklih strategij, pomanjkanje kadrov, dostopa do infrastrukture, dialoga, razumevanja odločevalcev MOM, pomanjkanje spodbud za samozaposlene v kulturi, odhod ustvarjalcev iz mesta in še bi lahko naštevali.
	8	<p>Dodati: Med prednosti dodajmo »- <i>obstoječi kadri različnih generacij, od izkušenih do mladih in prodornih, ki že zdaj soustvarjajo kulturno bogat Maribor</i>«.</p> <p>Dodati: Pod slabosti dodajmo: »- <i>slaba javna podpora NVO in SUK; - nerazvita znanja pridobivanja evropskih sredstev zaradi nizke profesionalizacije NVO</i>«</p> <p>Dodati: Slabosti: »<i>neurejeno štipendiranje mladih, vključenih v umetniško izobraževanje</i>« dopolniti z »<i>in SUK</i>«.</p> <p>Dodati: Priložnosti: »- <i>vzpostavitev sodobne literarne hiše</i>«</p>
IV.3 <i>Pregled in mnenja deležnikov</i> str. 26–31	9	<p>Izpostaviti velja problematičnost poglavja, v katerem so zbrani pregled in stališča različnih deležnikov v polju kulture v MOM in širše javnosti. Iz besedila je namreč razvidno, da gre za nekakšen popis stališč deležnikov, ki je prepleten s komentarji pripravljavcev besedila dokumenta, pri čemer je mestoma med njima povsem nemogoče razlikovati. Ko npr. v poglavju beremo, da je (samo)refleksija JZ šibka, ne moremo razbrati, ali gre za samooceno oz. kdo to oceno podaja in kako je do ocene prišel oz. kako je utemeljena. Primer naj služi kot ilustracija, da nepopolno, nejasno in nedosledno podajanje podatkov, stališč in ocen vpliva na stopnjo zaupanja o verodostojnosti v poglavju predstavljenih informacij v celoti ter teži oz. strokovno utemeljenost ugotovitev in ocen.</p> <p>Tudi na tem mestu namreč ob pomanjkanju ustreznih informacij kaj hitro prepoznamo možnosti izrabljanja strategije za napovedi in morebitno realizacijo večanja političnega vplivanja na polje kulture ter odrivanje stroke kot tiste, ki lahko polje kulture edina kompetentno vrednoti. V istem poglavju o JZ tako npr. beremo, da »<i>tudi UKM MOM ne vrednoti kakovosti programa javnih zavodov (kot je praksa MzK)</i>«.«, pri čemer sta omemba strokovne komisije v sestavku in morebitni ukrep ustanovitve neodvisnega strokovnega organa (v katerem torej ni predstavnikov in uslužbenec v MOM ter je sestavljen iz referenčnih strokovnjakov iz področja umetnosti, ki jih JZ pokrivajo) za vrednotenje programov JZ v dokumentu izpuščena.</p> <p>V Asociaciji predlagamo, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poglavje, ki ga v Asociaciji razumemo kot rezultat participatornega procesa snovanja strategije, temelj zanjo ter hkrati podlaga za oblikovanje ciljev in ukrepov, MOM oblikuje tako, da so dosledno popisana stališča oz., ocene posameznih skupin jasno ločeni od komentarjev pripravljavcev, ki naj bodo v jasno identificirani (MOM, UKM MOM, strokovna skupina), opredeljena pa naj bo tudi metodologija za njihove morebitne ugotovitve in ocene, lahko pa so v skladu z namenom poglavja ocene in ugotovitve slednjih tudi v celoti izpuščene. - MOM stališča različnih deležnikov natančno analizira, ustrezno uvrsti v SWOT analizo kot pomagalo pri načrtovanju strategije ter si skozi cilje in ukrepe prizadeva nasloviti najprvo in predvsem najbolj temeljne potrebe in ugotovitve deležnikov, ki so finančna in

		<p>kadrovska podhranjenost, spodbude za samozaposlovanje, dostop do javne infrastrukture, dialog med deležniki in MOM, beg ustvarjalcev ipd.</p> <p>- se MOM in UKM MOM zavežeta, da bosta v celoti zamejila možnosti političnega vplivanja na procese strokovnega odločanja v polju kulture v MOM ter bodo odločevalski organi, namenjeni naslavljanju strokovnih vprašanj, razvoju politik, vrednotenju programov ipd., v celoti sestavljeni iz neodvisnih, transparentno imenovanih in referenčnih strokovnjakov za zadeve iz področij kulture in ustvarjalnosti, za katere je strokovni organ imenovan, pri čemer bodo pri sestavi organov upoštevali najmanj načela enakovredne zastopanosti spolov, starostnih skupin ter različnih organizacijskih oblik delovanja v kulturi.</p>
IV.3 b) <i>NVO in SUK</i> str. 26–27	10	<p>V poglavju je napisano: <i>Po mnenju predstavnikov NVO in SUK se mora mesto odpovedati trenutno prevladujočemu obravnavanju kulture kot instrumenta in sredstva za doseganje gospodarskega razvoja. Kulturo je treba razumeti v njeni lastni vrednosti in je ne podrejata tržnim načelom vrednotenja.</i></p> <p>Temu pa sledi izjava, ki, kot da je spet mnenje NVO in SUK: <i>Prispevek kulture h gospodarski rasti (preko kulturnega turizma, kulturnih industrij ipd.) je zagotovo dodana vrednost in zaželena dimenzije kulture, ni pa to njena primarna in izključna funkcija, kjer pa v bistvu gre že za komentar in omilitev prejšnje »radikalne« izjave (o prispevku kulture h gospodarski rasti?).</i></p> <p>SRK je tako rekoč zavrnil ideje, da je <i>Kulturo (...) treba razumeti v njeni lastni vrednosti in je ne podrejata tržnim načelom vrednotenja.</i> Bizarnost tega, da je takšno mnenje NVO in SUK v tem dokumentu sploh napisano, govori o neki shizofreni meglici, ki se razgrinja čez celoten dokument.</p>
IV.3 f) <i>Ljubiteljska kultura</i> str. 29	11	<p>Predlagam nekaj popravkov v vsebini o ljubiteljski kulturi.</p> <p>Osrednja organizacija, ki obravnava področje ljubiteljske kulture, je Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. Območna izpostava JSKD Maribor deluje na območju petih občin, organizira kulturno zagovorništvo od lokalne do mednarodne ravni, se neposredno vključuje v posamezne programe v mestu, prireja mednarodno zborovsko tekmovanje in izvaja letni javni razpis za sofinanciranje programov kulturnih društev s sedežem v MOM. Območna pisarna je v Karanteni, kjer so umeščeni vadbene in izobraževalni prostori, namenjeni ljubiteljskim (in strokovnim) društvom.</p> <p>Ljubiteljska društva se prostovoljno združujejo v regionalni Zvezi kulturnih društev Maribor, ki je del krovne Zveze kulturnih društev Slovenije. V Mariboru njej je včlanjenih 61 društev s 25 zbori, 7 folklorami, 14 orkestri, 4 ljudski godci in pevci, 3 tamburaši, 15 gledališči, 10 literarnimi, 5 fotografskimi in filmskimi, 2 lutkovnima, 3 plesnimi in 7 likovnimi dejavnostmi, v katerih deluje okoli 11.500 posameznikov. Po starosti prevladuje starejša populacija od 50 do 80 let, mlade do 26 let pa vključuje 13 društev. V zadnjem obdobju se soočajo z največjim upadom članov in s primanjkljajem podmladka (člani stari od 25 do 45 let) kadarkoli doslej. Pogoji delovanja se ne spreminjajo bistveno: ljubiteljska dejavnost v vseh mestnih predelih pogreša predvsem prostore, kjer se skupine lahko srečujejo, vadijo, nastopajo, organizirajo javne dogodke in shranjujejo opremo, vse to ob stabilnem financiranju in okrepljeni promociji.</p>
IV.4 <i>Na področjih kulture in umetnosti</i> str. 31→	12	<p>V poglavju je prepoznana vrsta izzivov ter morebitnih priložnosti po posamičnih področjih kulture in ustvarjalnosti, pri čemer za odgovor nanje v strategiji ni mogoče najti konkretnih, specifičnih in po področjih ustvarjalnosti oblikovanih, časovno opredeljenih in finančno ovrednotenih ukrepov. Utemeljena je tako bojazen, da so popis izzivov in premisleki v strategiji MOM samemu sebi namen in bodo v pretežni meri izzive institucije, organizacije in ustvarjalci primorati naslavljeni sami.</p> <p>V društvu Asociacija predlagamo, da:</p>

		MOM v dialogu z deležniki oblikuje ter v strategijo umesti konkretizirane, časovno opredeljene in finančno ovrednotene ukrepe za vsako posamično področje kulture in ustvarjalnosti ter vse na področjih aktivne deležnike v polju kulture (JZ, NVO, SUK,...)
	13	Mladi kot ciljna publika so na nekaterih področjih opisa posebej izpostavljeni oz. omenjeni, na nekaterih pa ne. Iz vidika KUV in vzgoje občinstva predlagamo, da se mladi kot ciljna publika, ki ji je potrebno nameniti posebno pozornost, izpostavi pri vseh področjih, navedenih v IV.4. Na vseh opisanih področjih predlagamo vzpostavitev sistema štipendiranja za mlade, ki je v prihodnjem opisu tudi prepoznana kot ena od slabosti.
IV.4 b) <i>Vizualne umetnosti</i> str. 31	14	V zapisu je omenjena galerija K18, ki pa zaradi drugih interesov ne deluje več na lokaciji K18. Dobro bi bilo, da bi se vsebine, ki se skozi leta kažejo kot zelo uspešne prakse, ne menjajo lokacije brez tehtnega premisleka. Prav tako bi popravila trditev, da Kibla Portal sodi med manjše galerije, saj to nikakor ni – niti po velikosti, niti po vsebini.
	15	Predlagamo, <ol style="list-style-type: none"> 1. da se na Židovskem trgu uredi arkade, tako tako da bi se lahko vzpostavila na njih galerija na prostem, ki bi bila namenjena reprodukcijam lokalnih in tujih umetnikov. 2. Da se v opis področja vključi v letu 2022 vzpostavljeno Kulturno četrt Židovska, ki je povezala galerije na Židovskem trgu (npr. omemba te pri umetniški transversali ali pri prepoznanem potencialu). 3. Da se v opisu popravi navedba K18 s Kulturnim inkubatorjem ter prostorom, kjer Pekarna magdalenske mreže sedaj izvaja razstave (v letu 2021 prišlo do sprememb). 4. Da se umetniška transversala podaljša do Minoritov. 5. Da se kot opcijo oz. možnost predstavitev vizualnih del omeni tudi prazna izložbena okna, kar bi UKM lahko spodbujal, da se za čas nezasedenosti uporablja vsa prazna izložbena okna za predstavitev različnih vizualnih, tudi intermedijskih del.
IV.4 c) <i>Glasbene umetnosti</i> str. 32	16	Predlagamo, da se pri omembi javnih zavodov, ki delujejo na področju glasbe, dopiše tudi MKC Maribor (redno izvaja festival Jazz 'ma mlade).
IV.4 d) <i>Knjiga ...</i> str. 33	17	Izbrisati: <i>»ilustracij, video posnetkov«</i> , naj se z vizualno umetnostjo ukvarja to področje, ne literarno poglavje. Dodati: <i>»Štipendiranje čiste ustvarjalnosti literarnih ustvarjalcev brez končnega izdelka v obliki izdaje (e-, zvočne) knjige.«</i> Predlog: Čeprav je v tem poglavju navedena priprava načrta sodobne literarne hiše (brez realizacije), nadaljevanje osnutka strategije izpušča potrebo po primernem prireditvenem prostoru za literarne aktivnosti, ki se zdaj stiskajo na premajhnih prireditvenih prostorih in izjemno velik del programskih proračunov namenjajo najemu prostorov in opreme, prav tako je izpuščena potreba po prostoru s pravičnimi pogoji prodaje knjig in sorodnih izdelkov v MOM, ki je trenutno omejena na monopolne pogoje tržnih knjigarn in občasno sejmsko dejavnost. Akcijski načrt teh potreb ne obravnava prednostno, čeprav je bila potreba po neprofitni knjigarni izražena že v pretekli kulturni strategiji, vendar ni bila izvedena, kar pomeni, da je potreba po njeni realizaciji zdaj še toliko večja. Poleg tega zna biti investicija v center Rotovž edina velika investicija in vidnejši napredek pri razvoju področja literature v MOM v obdobju 2022-26. A ta center ne bo pokrival vseh potreb, ki so specifične za literarno področje in se ne bodo rešile z drugimi ukrepi, ki bodo sočasno stimulirali razvoj

		vseh polj. Skrb za to se pojavlja tudi zato, ker se noben drug opis potreb kulturnih področij ne začne z idejo po delovanju na prostem trgu, ki se kasneje odraža tudi pri ukrepu št. 10, ko je vzpostavitev literarnega prostora prepuščena konzorcijem. Predlagam, da naj bosta ti dve potrebi eksplicitno izraženi tudi v samem akcijskem načrtu, to poglavje pa naj se ubesedi na novo s primernejšim poudarkom.
	18	Navedeno je, da se v okviru prenove projektnih in programskih razpisov MOM zajame tudi področje bralne kulture, literarnih prireditev in refleksije. Predlagamo, da se v okviru prenove projektnih in programskih razpisov MOM razmišlja tudi o področju raziskovalnih, interdisciplinarnih umetniških praks.
	19	V tem povzetku je Mariborska knjižnica omenjena samo v kontekstu »novega domovanja centra Rotovž«. Strateško naravnane vsebine Mariborske knjižnice niso izpostavljene, prav tako ne najdemo izpostavljene in pomembne vloge na področju informacijskega opismenjevanja, vseživljenjskega učenja s Knjižničnim ciklom Univerze za tretje življenjsko obdobje, omogočanja široke brezplačne dostopnosti do gradiv vsem skupinam prebivalcev, vzgoje na področju uporabe novih medijev, razvoja bralne in drugih oblik pismenosti , ter knjižnice kot pomembnega partnerja na področju zmanjševanja socialne izključenosti (zaveze k trajnostnemu razvoju, ki je vključena v strateški načrt Mariborske knjižnice). Prvi odstavek poglavja Dejavnost knjižnic: <i>»/.../ Ključen je tudi razvoj ustreznega upravljalvskega modela Rotovža, da se potenciali sobivanja treh področno različnih entitet v največji meri razvijejo.«</i> Bilo bi dobro jasno napisati oz. naštetiti te tri področno različne entitete – Mariborska knjižnica, Umetnostna galerija in Art kino (te entitete so navedene šele na str. 48). Odstavek (Dejavnost knjižnic) je nekako neposrečeno umeščen v podpogl. D) Literarna umetnost, knjiga, knjižnična dejavnost. S tem knjižnično dejavnost ponovno povezujemo oz. omejujemo na področje literarne umetnosti, knjige. Iz umeščenosti ter opisov knjižnične dejavnosti bi moralo biti razvidno, da se ta prepleta z vsemi področji oz. podpogl. V nadaljevanju, npr. Film in avdio-vizualne vsebine, Mediji, Kulturna dediščina (v tem razdelku vloga knjižnice ni nikjer omenjena – omenjena sta muzeja, UGM, knjižnica z domoznansko dejavnostjo pa ne).
IV.4 e) <i>Film in AV vsebine</i> str. 34–35	20	Komentar: Ali se bo DCP projektor selil iz LGM v center Rotovž? Če se ne bo, zakaj načrtujemo vzpostavitev art kina v drugi infrastrukturi?
	21	V točki film in AV vsebine pozdravljam dodatno podporo filmskim festivalom in prepoznavanje filmskih lokacij kot vsebin z multiplikativnimi učinki, ki jih imajo za naše mesto. Prenova projektnih in programskih razpisov MOM naj zajema tudi polje vzgoje in izobraževanja na področju film ter filmsko vzgojo.
	22	Problem Pomanjkljivo oz. nenatančno interpretiranje področja Film in avdio-vizualne vsebine in pomanjkljiv popis področja v dokumentu »Pregled uresničevanja ukrepov Lokalnega programa kulture Mestne občine Maribor za obdobje od 2015 do 2020«. Predlog #1 Pri komunikaciji kaj Film in avdio-vizualno področje predstavlja, se je potrebno zavedati širine področja in področje celostno predstaviti, upoštevati njegove specifikke in vključevati vse segmente, še posebej pa:

		<p>- avtorsko produkcijo (kratki, srednjemetražni in celovečerni igrani, animirani, dokumentarni in eksperimentalni filmi // avtorske serije // umetniški videji; vključeni: producenti, avtorji, tehnični sodelavci, sodelavci neavtorskih poklicev, podporne storitve ...) in koprodukcijo,</p> <p>- komercialno produkcijo (reklame // prodajni, predstavitevni videji // videospoti // komercialni filmi in serije itd. vključeni: producenti, avtorji, tehnični sodelavci, sodelavci neavtorskih poklicev, podporne storitve ...),</p> <p>- distribucijo (vključeni: distributerji, prikazovalci (kino, letni kino, festivali, TV, VOD) in gledalci).</p> <p>- izobraževanje in mreženje (filmska vzgoja // filmska pismenost // razvoj občinstev // strokovna srečanja; vključeni: organizacije, mentorji, OŠ, SŠ, višje in visoke šole, univerze, učenci, dijaki, študenti, splošna javnost, strokovna javnost, prikazovalci, distributerji, producenti, avtorji, mediji, profesionalci, cineasti, starejši, družine ...</p> <p>Predlog #2 Celostno informiranje o področju – popis lokalnih avtorjev, producentov, filmov, projektov in dosežkov na področju film in audio-vizualne vsebine.</p>
IV.4 f) <i>Mediji</i> str. 35	23	Predlog: Ali obstaja vzvod, s katerim lahko MOM javno sofinanciranim medijem naloži določen delež v programu za kulturne vsebine? Predlagam, da se tak ali soroden vzvod doda v poglavje.
	24	Trenutna dikcija v predlogu f) naj se nadomesti z dikcijo: f) Mediji Po prelomnih krčenjih kadrov in umetnosti namenjenega prostora se po slovenskih medijskih hišah zlagoma začena (novo) zaposlovanje. Kulturna redakcija tiskanega dnevnika prinaša del sprotne informacije in refleksije, poznavalsko prepoznava premike. Angažirana, četudi kadrovsko oslabiljena, je tudi radijska ekipa Regionalnega RTV-centra Maribor. Kar manjka, je tudi tedenska televizijska oddaja o kulturi. ² Mesto ima prodoren študentski radio, priložnost MARŠ-a je v razvoju kadrovske solidnosti in kontinuitete, predvsem pa v širitvi dejavnosti na področje refleksije in promocije kulturne ponudbe mesta. Kultura v informativnih oddajah elektronskih medijev na splošno ne najde dovolj prostora, mestna in regijska ustvarjalnost pa povečini ostajata zunaj radarja nacionalnih in mednarodnih medijev. Tudi zato se priložnost ponuja v podpori samoniklim spletnim platformam posameznikov in skupin, ki tekoče komentirajo dogajanje. ² Priložnost bi lahko bila ponovna vzpostavitev televizijskega kulturnega uredništva, ki je nekoč obstajalo na RTV-centru MB.
IV.4 h) <i>Kulturna dediščina</i> str. 36	25	... V mestu mdr. delujejo Muzej narodne osvoboditve, Pokrajinski muzej Maribor, Umetnostna galerija Maribor, Območna enota Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Pokrajinski arhiv Maribor, Center judovske kulturne dediščine Sinagoga Maribor , knjižnici z delom dejavnosti in raziskovalna postaja ZRC SAZU. Pojasnilo: Menim, da kljub mašilu »mdr.« na začetku stavka sodi med našete ustanove s področja kulturne dediščine tudi Sinagoga Maribor. Pa ne samo zato, ker je del njenega uradnega imena kulturna dediščina.
IV.4 i) <i>Arhitektura in oblikovanje</i> str. 38	26	Predlog: Z novimi umetniškimi ateljeji in Centrom za kreativnost te prostore do neke mere že imamo pokrite. Zdaj osnutek strategije predvideva selitev podpore KKS na RRA. Predlagam, da se raje podpre lokalno pisarno CzK, kateri se v 2022 zaključuje financiranje, in se na primeru dobre prakse vzpostavi trajno podporo področju KKS.
IV.5	27	V poglavju je prepoznana vrsta izzivov in morebitnih priložnosti po posamičnih <i>prečnih</i> področjih v kulturi, pri čemer za odgovor nanje v strategiji ni mogoče najti konkretnih, specifičnih in po področjih oblikovanih, časovno opredeljenih in finančno ovrednotenih ukrepov.

<p><i>Prečna področja</i> str. 38–46</p>		<p>Utemeljena je tako bojazen, da postanejo popis izzivov in premisleki v strategiji MOM samemu sebi namen in bodo v pretežni meri izzive deležniki primorati naslavljeni sami. Četudi v strategiji MOM skozi pregled stališč NVO in ukrep X.4 izpostavi obstoj in pomen podpornih programov v kulturi, zanje v dokumentu ni posebnega poglavja.</p> <p>V društvu Asociacija predlagamo, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - MOM v dialogu z deležniki oblikuje ter v strategijo umesti konkretizirane, časovno opredeljene in finančno ovrednotene ukrepe za vsako posamično prečno področje v kulturi in ustvarjalnosti ter vse na področjih aktivne skupine deležnikov (JZ, NVO, SUK,...) - MOM v strategiji v samostojnem poglavju opiše pregled stanja, izzivov, stališč podpornih programov v kulturi ter zanje oblikuje specifične, konkretizirane, časovno opredeljene ter finančno ovrednotene ukrepe.
<p>IV.5 a) <i>KUV</i> str. 38–39</p>	<p>28</p>	<p>Na področju kulturno-umetnostne vzgoje in razvoja občinstev niso zabeležene aktivnosti Zavoda MARS Maribor, ki svoje delo in aktivnosti usmerja tudi v kulturno-umetnostno vzgojo ter povezuje pedagoge, samozaposlene v kulturi ter nevladne organizacije, ki želijo strokovno pripraviti in podajati pedagoške vsebine za šole. Pedagoške vsebine pripravlja in izvaja tudi za javne zavode. Povezuje se s šolami, pripravlja usposabljanja za učitelje in mentorje, ter vzgojno-izobraževalne programe s področja kulture in umetnosti za družine. Zavod MARS Maribor je na področju interdisciplinarnih umetnosti podprt tudi s strani programa MOM ravno z namenom razvijana kulturno-umetnostne vzgoje, ki se izvaja kot enega od 5 glavnih stebrov programskega delovanja. Zato vidimo potrebo in nujno, da se Zavod MARS Maribor v dokumentu zabeleži in v prihodnje spodbuja ter podpira kot NVO s potencialom ustvarjanja sistematiziranega pristopa do kulturno-umetnostne vzgoje na preseku VIZ - kulturnih institucij - samozaposlenih pedagogov - umetnikov.</p> <p>Pomen kulturno-umetnostne vzgoje v domeni razvoja občinstev pa je potrebno poudarjati tudi skozi kakovostne dogodke za družine, ki jih dopolnijo pedagoške vsebine s ciljem poglobljanja doživetja, saj na ta način podpremo in šole in povežemo razumevanje kulture v odnosu šola-učenci-starši, saj slednji pomembno pripomorejo k vzpostavljanju kulture otrok.</p> <p>Zaradi pozitivnega učinka ustvarjanja, umetniškega izražanja in kulturnih vsebin na posameznika, predvsem tistih iz ranljivih skupin in šibkih socialnih okolij, je potrebno nameniti poseben poudarek in ukrep povezovanju KUV in socialnega varstva.</p>
<p>IV.5 b) <i>Ranljive družbene skupine in socialno vključevanje</i> str. 39</p>	<p>29</p>	<p>Predlagamo, da se v opisu kot primer navede Parado ponosa Maribor, k podpori katere bi se MOM lahko zavezala tudi s strategijo na področju kulture.</p>
<p>IV.5 c) <i>Umetnost v javnem prostoru</i> str. 39</p>	<p>30</p>	<p>Predlog: Celoten dokument definira »javni prostor« kot sinonim za »na prostem«. Tako ne vključuje denimo notranjih prostorov JZ, kot so galerije, knjižnice itd., kjer se prav tako izvajajo javni kulturni programi, se ukvarjajo z javno dostopnostjo vsebin in skratka ne gre za tržni ali zasebni prostor. Predlagam, da celoten dokument uporablja sintagmo »na prostem« za dejavnosti na prostem in »javni prostor« za vse lokacije, ki so v rabi MOM in JZ v MOM.</p>
<p>IV.5 č)</p>	<p>31</p>	<p>Izbrisati: <i>»več krajinskih ureditev, mestnih dreves, nega vrtnih kulture«</i>. V koliko ne gre za združene iniciative, naj se s temi točkami ukvarja Urad za komunalo, okolje in prostor MOM.</p>

<i>Trajnostne in okoljske usmeritve</i> str. 41		
IV.5 f) <i>Kulturni turizem</i> str. 42–43	32	<p>Kulturni turizem bi lahko bolje naslovil in povezal kulturno dediščino, kot je to opisano v zgornjem odstavku. Hkrati bi se lahko v dokumentu polje povežalo s kulturnimi prostori, s ciljem, da se na Koroški ulici vzpostavijo lokacije z razstavami, umetniškimi intervencijami, delavnicami ter prikazi in s prodajo umetniških, rokodelskih in drugih izdelkov povezanimi s kulturno dediščino in kakovostnimi/avtorskimi kulturnimi spominki za turiste.</p> <p>Področje interdisciplinarnega povezovanja, ki je sedaj predmet programske opredelitve sklopov kulture na MOM se v SRK ne omenja. Beseda se omenja zgolj pri arhitekturi.</p>
IV.5 g) <i>KKS</i> str. 43	33	<p>Preubesediti: Skupnostni delovni prostor KKS je že v odprti pisarni VD. Predlagam popravek v: <i>»ob nezadostnosti obstoječih kapacitet skupnostnih delovnih prostorov«</i>.</p>
IV.5 h) <i>Festivali</i> str. 44	34	Izbrisati: <i>»tudi športne (npr. OFEM)«</i> . V kolikor ne gre za združene iniciative, naj se s športom ukvarja Urad za šport.
	35	Pri festivalih bi želeli spomniti vsaj na nacionalni lutkovni festival Bienale lutkovnih ustvarjalcev Slovenije, za katerega bi želeli večjo vpetost in podporo lokalnega okolja, če pustimo v nemar Poletni lutkovni pristan, ki je najstarejši mednarodni festival, namenjen pretežno mlajšemu občinstvu.
IV.6 <i>Javna kulturna infrastruktura</i> str. 47–49	36	<p>V poglavju je prepoznana visoka stopnja nedokončanih premislekov o rešitvah v navezavi na perečo tematiko dostopa do javne infrastrukture. V kulturni strategiji ni jasno oblikovanih, konkretnih, časovno in lokacijsko opredeljenih ter finančno ovrednotenih ukrepov, ki bodo ob že tekočih investicijah naslovile vrsto potreb deležnikov na področju kulture, ki delujejo v MOM. Utemeljena je tako bojazen, da MOM k zagotavljanju potrebne infrastrukture ne namerava pristopati aktivno in odločno. Zaskrbljujoča je še prav posebej izrazita nejasnost usode KC Pekarna.</p> <p>V društvu Asociacija predlagamo, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - MOM v dialogu z deležniki oblikuje ter v strategijo umesti konkretizirane, časovno in lokacijsko opredeljene in finančno ovrednotene ukrepe za vsako posamično, tudi prečna področja kulture in ustvarjalnosti ter vse na področjih aktivne skupine deležnikov (JZ, NVO, SUK,...)
IV.6 a) <i>Prostori kulture</i> str. 47	37	Dodati: V pregledu ni občinskih stanovanj za kulturnike. Doda naj se komentar dogajanja na področju, saj že leta ni bilo razpisa, najemnine pa so se zvišale.
	38	<p>Med prostore kulture bi omenili Koroško cesto, kot velik potencial kulturnega turizma z npr. rokodelci, razstavami ipd. ter kot povezovalno os Minoriti-Rotovž. Prav tako bi bilo dobro opredeliti tesnejše sodelovanje med UKM in uradom za gospodarstvo, kjer se prazni prostori po zakonu o Stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti začasno lahko oddajo v brezplačni najem NVO v javnem interesu, vendar se to trenutno ne dogaja.</p> <p>Opozorila bi tudi na nevarnosti trditve iz istega odseka <i>»Nenazadnje lahko povezovalni pristop optimizira vsebinske/programske učinke in racionalizira stroške«</i>, ki lahko pri slabem premisleku dejanskih potreb izvajalcev večnamenska uporaba prostorov povzroča</p>

		<p>1. marsikdaj povišanje tehničnih stroškov zaradi prilagajanja prostora in veliko dela za premišljeno prilagoditev. Slikovit primer istega problema je lahko igra tenisa na igrišču za Beach Volley. Strošek umikanja in vračanja peska je lahko večji, kot če izberemo primernejšo lokacijo.</p> <p>2. Iskanje vmesnih rešitev velikokrat ne omogoča najboljše izkušnje oz. doživetja dogodka.</p> <p>3. Publika se težje navadi na prostor z raznoliko vsebino ponudbe in je velikokrat zbegana, težje in dražje je posledično tudi komuniciranje s publikami in oglaševanje dogodkov.</p> <p>Med prostori kulture pogrešam omembo ohranitve in razvoj KC Pekarna, izpostavljen pomen Kibla Portal, začetek razvoja MTT kot kulturni prostori ter Tkalka in »bivši zapori za Europarkom« kot prostori na preseku kulture, umetnosti, podjetništva in KKS.</p> <p>Pogrešam tudi misel, da bi se podobni manjši prostori za kulturno produkcijo, vaje, skladišča ipd. lahko iskali izven mestnega jedra na lokacijah MČ in KS (tudi IV.3 g, str. 29).</p>
	39	<p>»Kompleksen programski, organizacijski in tehnični upravljavski izziv predstavljajo ta nova kulturna središča, začeni z Minoriti, kjer čez deset raznorodnih prizorišč bistveno presega potrebe osnovne dejavnosti LGM, ki upravlja večino minoritskega sklopa.«</p> <p>Tukaj je nujno potrebna dopolnitev v smislu, da LGM tehnično in programsko na teh prizoriščih omogoča izvajanje številnih festivalov in drugih kulturnih dogodkov. Brez te dopolnitve je videti, kot da se javni zavod LGM brezsravno šopiri na čez deset (!) prizoriščih sam. Toliko bolj pomembno je to zato, ker pri programih npr. kina pišete o Minoritih, kjer se program dogaja, ni pa navedbe, da tehnično in organizacijsko to počne prav LGM.</p>
IV.6 b) <i>Investicije</i> str. 47–48	40	<p>Investicije v mestu razumem kot dolgoročne projekte, ki zaradi kompleksnosti, narave dela, financiranja, usklajevanj in same izvedbe preživijo enega ali več obdobij lokalnih dokumentov. Menim, da bi investicije v mestu in prostoru morale biti zastavljene dolgoročno, zato bi pričakovala, da se projekti, ki še niso zaključeni a se je vanje vložilo že veliko energije, nadaljujejo in je njihova uresničitev investicijska prioriteta. Konkretno mislim na KC Pekarna (LPK 2015–2020, ukrep 39).</p> <p>Prav tako je bilo z EU sredstvi podprtih več let dela za vsebinske zasnove prenove »bivših zaporov za Europarkom« (Urbact III). Strategija poudarja pomen nadaljevanja investicijskih projektov v X.21, vendar z izvzetimi omenjenimi lokacijami.</p>
	41	<p>MTT v Melju bi se bilo smiselno čim prej lotiti participativnega načrtovanja razvoja tega predela, katerega del bo namenjen tudi programom na (najširšem) področju kulture. ZVKDS BI MORAL AKTIVNO SODELOVATI.</p>
IV.6 c) <i>Avtonomne kulturne cone</i> str. 49	42	<p>V Mariboru je Pekarna edini neodvisni kulturni center in je stičišče mladinskih, kulturnih, civilnodružbenih, socialnih in športnih vsebin. Zame osebno je pomemben prostor druženja in izražanja vsebin in mnenj na področju pravic živali in ekoloških vsebin. Ne verjamem, da v Mariboru obstaja boljši prostor, kamor bi Pekarno preselili, zato ne soglašam, da se jo preseli, saj s svojo lokacijo ustvarja identiteto mesta. Vsekakor je na tem mestu spontano vzbrstela že pred več desetletji in nikjer v Evropi ne poznam kvalitetne preselitve podobnih institucij, ki bi potem naprej učinkovito delovale. Namesto selitve predlagam, da se nadaljuje z vzdrževalnimi in investicijskimi deli, ki so bila leta 2018 prekinjena.</p>
	43	<p>Ohranitev KC Pekarna kot edine samonikle avtonomne cone v mestu na njeni matični lokaciji. Omogočiti pogoje za udejanjanje Upravljalvskega modela KC Pekarna.</p>
	44 45	<p>Trenutna dikcija v predlogu c) naj se nadomesti z dikcijo:</p>

<p>46 47 48</p>	<p>c) Avtonomne kulturne cone</p> <p>Maribor ima samo eno avtonomno cono, kakršne so značilne za urbana središča po vsem svetu, in sicer Kulturni center Pekarna, odprt kulturni prostor, namenjen interakciji med neodvisno kulturo, umetnostjo, mladinskimi dejavnostmi in kritično presojo političnih in socialno-družbenih dimenzij. KC Pekarna je hkrati mladinski in družbeno kulturni center, ki omogoča refleksijo, pospeševanje procesov emancipacije, samo-pomoči, družbene angažiranosti in neodvisnosti ter spodbuja procese ustvarjanja skupnostnih kulturnih aktivnosti in vsebin, samoupravljanja, samoorganizacije in avtonomije. Je tudi izhodišče široko razvitega gibanja prostovoljstva, ki v Mariboru predstavlja ključno podporo izvajanju kulturnih programov. Kontroverzne razprave o tem, kako prenoviti in upravljati KC Pekarna se vlečejo že skozi dve desetletji. Za obnovo KC Pekarna je bila v preteklem desetletju pripravljena projektna dokumentacija, pridobljeni so bili EU viri, v NPK 2014–2017 so bili za obnovo zagotovljeni tudi nacionalni viri, vendar je MOM od projektov odstopila ter se namesto tega odločila za večletni načrt sistematične prenove objektov v okviru vsakoletnih investicijsko vzdrževalnih del (načrt je bil dogovorjen z uporabniki). Ta proces postopne prenove je MOM prekinila leta 2018. Avtonomne kulturne cone v urbanih središčih so samonikla prizorišča ustvarjanja in alternativnega kulturnega ter družbenega razvoja, ki mestom prinašajo nenadomestljiv urbani značaj ter razvojni potencial. Samoniklih centrov ustvarjanja ni mogoče niti seliti niti načrtno na novo vzpostavljati s top-down urbanimi politikami na novih lokacijah, saj je zanje značilna punktualna časovna in prostorska umeščenost v mesta. Zato je ohranitev KC Pekarna za kulturni in družbeni razvoj mesta ključnega pomena, seveda ob ponovni zavezi MOM in uporabnikov KC Pekarna k že sprejetim dogovorom: prenova objektov naj se nadaljuje v skladu s prekinjenim večletnim načrtom sistematične prenove, medtem ko naj vsebinsko upravljavska prenova sledi in primerno nadgradi veljavni model upravljanja KC Pekarna,¹ kot je bil ob obnovi Upravne stavbe deloma že realiziran, a je zaradi odstopa MOM od prenove nadaljnja realizacija modela zastala.</p> <p>¹ Upravljavski model KC Pekarna so uporabniki Pekarne pripravili v obdobju 2009–2010 v okviru mednarodne konference New Times, New Models in ga je Mestni svet MOM potrdil leta 2010. Vir: Pekarna Magdalenske mreže (2010)</p>
<p>49</p>	<p>Predlog: Vsebina se briše in nadomesti z naslednjim besedilom, katerega avtorji so člani ekspertne skupine za pripravo OSRK MOM in je že bila del originalnega in oddanega osnutka:</p> <p>Maribor ima samo eno avtonomno cono, kakršne so značilne za urbana središča po vsem svetu, in sicer Kulturni center Pekarna. Kontroverzne razprave o tem, kako prenoviti in upravljati KC Pekarna se vlečejo že skozi dve desetletji. Za obnovo KC Pekarna je bila v preteklem desetletju pripravljena projektna dokumentacija, pridobljeni so bili EU viri, v NPK 2014–2017 so bili za obnovo zagotovljeni tudi nacionalni viri, vendar je MOM od projektov odstopila ter se namesto tega odločila za večletni načrt sistematične prenove objektov v okviru vsakoletnih investicijsko vzdrževalnih del (načrt je bil dogovorjen z uporabniki). Ta proces postopne prenove je MOM prekinila leta 2018.</p> <p>Avtonomne kulturne cone v urbanih središčih so samonikla prizorišča ustvarjanja in alternativnega kulturnega ter družbenega razvoja, ki mestom prinašajo nenadomestljiv urbani značaj ter razvojni potencial. Samoniklih centrov ustvarjanja ni mogoče niti seliti niti načrtno na novo vzpostavljati s topdown urbanimi politikami na novih lokacijah, saj je zanje značilna punktualna časovna in prostorska umeščenost v mesta. Zato je ohranitev KC Pekarna za kulturni in družbeni razvoj mesta ključnega pomena, seveda ob ponovni zavezi MOM in uporabnikov KC Pekarna k že sprejetim dogovorom: prenova objektov naj se nadaljuje v skladu s prekinjenim večletnim načrtom sistematične prenove, medtem ko naj vsebinsko upravljavska prenova sledi in primerno nadgradi veljavni model upravljanja KC Pekarna,^[1] kot je bil ob obnovi Upravne stavbe deloma že realiziran, a je zaradi odstopa MOM od prenove nadaljnja realizacija modela zastala.</p> <p>[1] Upravljavski model KC Pekarna so uporabniki Pekarne pripravili v obdobju 2009–2010 v okviru mednarodne konference New Times, New Models in ga je Mestni svet MOM potrdil leta 2010. Vir: Pekarna Magdalenske mreže (2010).</p>

		<p>Utemeljitev predloga: Osnutek Strategije razvoja kulture v Mestni občini Maribor (OSRK MOM) v poglavju IV.2 poudarja obstoj avtonomne cone KC Pekarna kot eno prednosti prejšnjega Lokalnega programa za kulturo. Pri tem je pomembno poudariti, da je uporabljena beseda »avtonomne«, ki eno najpomembnejših lastnosti neke kulturne cone, avtonomijo, daje na prvo mesto. Ravno avtonomija KC Pekarna je bila v času snovanja OSRK MOM s strani mestne oblasti postavljena v ozadje, saj se je občina najprej prikrito, potem pa tudi javno lotila projekta selitve KC Pekarna na drugo lokacijo oziroma v tem primeru njene ukinitve, kot ugotavlja stroka. Na poziv pekarnarjev k dialogu se je vodstvo MOM odzivalo z ignoriranjem in odsotnostjo komunikacije, na strokovne argumente so odgovarjali z površnimi, strokovno nepodprtimi floskulami in zgolj prostorsko vizijo mesta, ki nima nobene podlage v vsebini, kakor tudi ne v politični ali finančni perspektivi. Naj spomnimo, da OSRK MOM, če vanj ne bo vključeno nadaljevanje vzdrževanja in uveljavljanja upravljalnega modela, krši sklep mestnega sveta Mestne občine Maribor, ki je upravljalni model (in s tem obstoj KC Pekarna na obstoječi lokaciji) sprejel in je za mestno oblast in javni zavod MKC zavezujoč.</p> <p>Hkrati opozarjamo tudi na dejstvo, da je vodstvo MOM kršilo tudi razvojna in KC Pekarni zelo naklonjena določila strategije, začrtane v prejšnjem Lokalnem programu kulture, saj je z nastopom mandata župana Saše Arsenoviča bilo prekinjeno investicijsko vzdrževanje KC Pekarne, čemur se je pridružil tudi odklonski odnos do avtonomnega centra. Od besed, da se brez uporabnikov ne bo odločalo o Pekarni, preko navidezno ponujenega dialoga, je komunikacija MOM v zadnjem času prešla na dikcijo, da se je KC Pekarna »znašla« na osi znanja« in da smo na tej osi očitno moteči. Neupoštevanje stroke in javnosti je postal modus operandi sedanjega vodstva MOM. 1000 sodelujočih pri oblikovanju OSRK MOM, podpora skoraj vseh kulturnih organizacij v mestu, ki je bila izražena preko ankete (pripravljenec PIP), lastna ekspertna skupina, tribuna Pekarna – vsebina ali nepremičnina, kjer so sodelovali slovenski strokovnjaki in poznavalci neodvisne kulturne scene v Sloveniji in nenazadnje soglasna odločitev Plenuma uporabnikov KC Pekarna, da na selitev ne pristajajo – vse to je rezultiralo vsebine originalnega OSRK MOM.</p> <p>Strategija ni skupek projektov, ki jih lahko nekdo poljubno spreminja ali pa celo briše delčke. Še manj, če to stori uradnik ali župan. Je program, ki je smiseln le, če je celovit. Z brisanjem se izgubi smisel celote, zato je smiselno, da edino avtorji ocenijo, ali se kak del lahko spremeni brez posledic za celoto.</p> <p>Direktor Urada za kulturo in mladino, Klemen Brvar je na javni predstavitvi OSRK MOM povedal, da bo najbolj pomemben kriterij pri ocenjevanju predlogov in pripomb izvedljivost. Trdimo, da nič ni bolj izvedljivega, kot KC Pekarna na naslovu Ob železnici 16. Na isti lokaciji že 28 let, lokacijo podpira tako Ureditveni načrt mesta Maribor kot OPN, več strateških dokumentov jo opredeljuje kot pomembno, podporo je izrekla tudi ministrica za kulturo Asta Vrečko, v veljavi je zavezujoč sklep Mestnega sveta MOM, ki opredeljuje model upravljanja KC Pekarna, pozivom so se pridružile številne glasbene skupine (npr. v zadnjem času Manu Chao, Dubioza Kolektiv, MRFY, Koala Voice, Elvis Jackson...). Preko 300 aktivnosti letno je vpeto v fizično lokacijo in okolico KC Pekarna. Vse druge ideje s selitvami, izbrisom, bagri, varnostnimi službami, deložacijami, uporom uporabnikov itd., so veliko težje izvedljive, oziroma neizvedljive brez resnega konflikta med MOM in nevladniki. Zato zahtevamo, da se besedilo, ki ga navajamo v predlogu, vrne tja, kjer mu je mesto.</p>
50		<p>Glede statusa Pekarne, bi rad samo pripomnil, da je smiselno, da Pekarna kot prostor alternativne kulture ostane na mestu, saj se s pozidavo za vedno izgubi lokacija, ki predstavlja luksuz, ki si ga mesto mora privoščiti, ne glede na ceno kvadratnega mesta zemljišča.</p>
51		<p>Podpoglavje o avtonomnih kulturnih conah naj bo v Strategiji razvoja kulture v celoti zapisano na način, kot ga je pripravila strokovna skupina.</p> <p>Del trenutno objavljenega besedila nakazuje pomen edine avtonomne cone za mesto, prebivalke_ce in obiskovalke_ce, ki je na specifični lokaciji vzniknila zaradi potrebe po prostorih z vsebino. Raznovrstne vsebine se na lokaciji razvijajo že 28 let, njihovo</p>

	kontinuirano izvajanje pa je neposredno povezano prav z lokacijo, njeno dostopnostjo in vpetostjo v skupnost in mesto. Edina avtonomna kulturna cona ne sme biti deložirana zaradi logike profita, proti kateri se s svojim bistvom bori v sila nenaklonjenih okoliščinah, ko je profit glavno vodilo razvoja mesta. Potrebno se je zavedati družbenih učinkov, ki jih Pekarna ima v mestu, ter potencialov, kako se ti lahko še povečajo, ko se nadaljujejo prekinjena vzdrževalna in investicijska dela in ko se uredijo razmere ter razširi upravljavski model.
52	<p>Kot občan menim, da je prostor, kot se je vzpostavil na lokaciji, kjer deluje AC Pekarna, za urbanost mesta izjemnega pomena. Na tem mestu se ne spuščam v to ali je v celoti izkoriščen potencial v smislu produkcije in izrabe kapacitet, sem pa prepričan, da bi bilo stanje lahko boljše, če bi se v preteklosti izvedle investicije v prenovo, kot je bila načrtovana in zanjo zagotovljena sredstva. Tako pa je kompleks in njegovi uporabniki bili vse preveč prisiljeni delovati v pogojih postopnega izčrpanja.</p> <p>Predlagam, da se v okviru SRK kot pomembno razvojno priložnost in nalogo vnese razvoj avtonomne cone na obstoječi lokaciji.</p>
53	<p>Predlagam nov zapis poglavja, in sicer:</p> <p>Maribor ima samo eno avtonomno cono, kakršne so značilne za urbana središča po vsem svetu, in sicer Kulturni center Pekarna. Kontroverzne razprave o tem, kako prenoviti in upravljati KC Pekarna se vlečejo že skozi dve desetletji. Za obnovo KC Pekarna je bila v preteklem desetletju pripravljena projektna dokumentacija, pridobljeni so bili EU viri, v NPK 2014–2017 so bili za obnovo zagotovljeni tudi nacionalni viri, vendar je MOM od projektov odstopila ter se namesto tega odločila za večletni načrt sistematične prenove objektov v okviru vsakoletnih investicijsko vzdrževalnih del (načrt je bil dogovorjen z uporabniki). Ta proces postopne prenove je MOM prekinila leta 2018. Avtonomne kulturne cone v urbanih središčih so samonikla prizorišča ustvarjanja in alternativnega kulturnega ter družbenega razvoja, ki mestom prinašajo nenadomestljiv urbani značaj ter razvojni potencial. Samoniklih centrov ustvarjanja ni mogoče niti seliti niti načrtno na novo vzpostavljati s top-down urbanih politikami na novih lokacijah, saj je zanje značilna punktualna časovna in prostorska umeščenost v mesta. Zato je ohranitev KC Pekarna za kulturni in družbeni razvoj mesta ključnega pomena, seveda ob ponovni zavezi MOM in uporabnikov KC Pekarna k že sprejetim dogovorom: prenova objektov naj se nadaljuje v skladu s prekinjenim večletnim 2 načrtom sistematične prenove, medtem ko naj vsebinsko upravljavska prenova sledi in primerno nadgradi veljavni model upravljanja KC Pekarna,[1] kot je bil ob obnovi Upravne stavbe deloma že realiziran, a je zaradi odstopa MOM od prenove nadaljnja realizacija modela zastala.</p> <p>[1] Upravljavski model KC Pekarna so uporabniki Pekarne pripravili v obdobju 2009–2010 v okviru mednarodne konference New Times, New Models in ga je Mestni svet MOM potrdil leta 2010. Vir: Pekarna Magdalenske mreže (2010).</p>
54	<p>Pozdravljam zapis: »MOM prepoznava pomen, vlogo in mestotvorni značaj programov in vsebin, ki so se umeščale in razvijale na področju KC Pekarne in bo tudi v prihodnje zagotavljala ustrezne prostorske in finančne pogoje za njihovo kontinuirano izvajanje.« Menim, da je potrebno ohraniti prostor in program na obstoječi lokaciji, saj kot taka nudi zavetje in odskočno desko predvsem mladim, ki raziskujejo polje kulture. Tudi sama sem kot študentka s področja likovne pedagogike PEF UM v KC Pekarna začela svoj karierno pot v kulturi. Leta 2002 s prvo samostojno razstavo, od 2004–2009 s prvimi izkušnjami kulturne produkcije dogodkov »Ustvarjalni dan študentov Nanagiriti.si«.</p> <p>Mesto potrebuje KC Pekarno točno tam, kjer je. Njegov premik vidim podobno, kot bi poskušali gozd prestaviti na drugo lokacijo in upati, da bo rasel naprej v vsem svojem sijaju.</p>
55	Besedilo se spremeni tako, da se izbriše in bodisi zamenja z besedilom, katerega avtorice in avtorji so člani ekspertne skupine za pripravo OSRK MOM in je že bila del originalnega oddanega osnutka aprila 2022, bodisi se nadomesti s sledečim besedilom:

	<p>»Kulturni center Pekarna je edini neodvisni kulturni center v mestu. Kot samoniklo prizorišče že 28 let pomembno prepleta kulturne, mladinske, civilnodružbene, socialne in športne vsebine. Je skupnost in hkrati tudi prostor druženjs, ki spodbuja ustvarjalnost, neodvisnost, samoiniciativnost in sodelovalnost skozi soustvarjanje in uresničevanje idej ter prispeva k razvoju družbene kritičnosti. Je avtonomna kulturna cona, ki je prepoznavna široko po Evropi in tvori identiteto mesta ter se je v soseski, v kateri se nahaja, razvila z razlogom (bližina osnovnih in srednjih šol, bolnišnica, druge institucije in NVO, blokovska naselja, bližina centra mesta ...). Leta 2010 so programski uporabniki in uporabnice KC Pekarne v sodelovanju z organizacijami iz mreže neodvisnih evropskih kulturnih centrov Trans Europe Halles organizirale mednarodno konferenco New Times New Models, na kateri so bili predstavljeni primeri dobrih praks upravljanja prostorov alternativne kulture širom Evrope. Rezultat konference, ki se je udeležilo mnogo vidnih predstavnic in predstavnikov strokovne, politične in medijske javnosti, sta bila konferenčni zbornik z zbranimi primeri dobrih praks in Upravljavski model KC Pekarna, ki ga je leta 2010 potrdil Mestni svet MOM. Upravljavski model KC Pekarna je kot prvi tovrstni model v Sloveniji opredelil način upravljanja prostorov na relaciji NVO/civilna družba (avtonomni programski uporabniki) – MOM (lastnik) – javni zavod Mladinski kulturni center (tehnični upravitelj). Ohranitev KC Pekarna na obstoječi lokaciji (Ob železnici 16, Maribor) je za nadaljnji kulturni in družbeni razvoj mest ključna. Potrebno je nadaljevati z leta 2018 prekinjenimi investicijsko-vzdrževalnimi deli objektov in razširiti Upravljavski model KC Pekarna na vse objekte in tako v KC Pekarna omogočiti zagon še večjega števila aktivnosti s področja kulture.«</p>
56	<p>Besedilo se dopolni: Kulturni center Pekarna je edini neodvisni kulturni center v mestu, ki se ga ne da prestaviti. Potrebno je vzpostaviti upravljavski model, ki ga je potrdil mestni svet. Javni zavod MKC naj postane tehnični upravitelj ter skrbnik prostorov v dialogu z programskim svetom KC Pekarna. Naj se reši vprašanja brezdomstva v KC Pekarni. Naj se začne prostor odpirati za mlade in aktivne, ter se neaktivne posameznike in društva odstrani iz KC Pekarna.</p>
57	<p>Predlagamo, da se vrne prvoten tekst tega poglavja, ki ga je spisala strokovna skupina. Menimo, da je sprememba, ki jo je neznana oseba vnesla v tekst strokovne skupine nesmiselna in funkcionalno pomeni točno obratno od tega, kar je bila strokovna ocena. Menimo torej, da bi morala MOM v strategiji specifično zagotoviti obstanek KC Pekarna na isti lokaciji in nadaljevati z vzdrževalnimi deli, ki so bila prekinjena. Menimo, enako kot strokovna skupina preden jim je neznana oseba spremenila tekst, da lahko vsebine samoniklih avtonomnih prostorov obstajajo samo na lokaciji kjer so tudi vzniknili in bo preselitev pomenila tudi konec takšnih vsebin. Še posebej to velja za aktivnosti organizacij ki delajo z mladostniki, saj je trenutna lokacija v neposredni bližini mnogih osnovnih in srednjih šol, nobene izmed katerih ni nikjer blizu lokacije, kamor je po izjavah župana občina nameravala KC preseliti. Ponavljamo, preselitev pomeni konec teh aktivnosti. Če občina resno misli, da želi te aktivnosti ohraniti, je to mogoče le na tej lokaciji.</p>
58	<p>Pripomba se nanaša na problematiko KC Pekarna. V bistvu gre za prošnjo za pojasnilo. Na javni predstavitvi SRK, ko je bilo izpostavljeno vprašanje, čemu je iz finalnega besedila, ki ga je na MOM oddala ekspertna skupina pripravljavcev SRK, izginilo besedilo, da avtonomna cona KC Pekarna obstane na lokaciji, na kateri je vzniknila, zakaj je pomembno da tam ostane in s kakšno zavezo MOM in ustvarjalci v KC Pekarna naj se delovanje nadaljuje. Pojasnilo s strani Urada za kulturo i mladino ter pristojne podžupanje je bilo, da se je naknadno vršilo medsektorsko usklajevanje. Prosim za pojasnilo, kakšni zaključki znotraj procesa omenjenega usklajevanja so pripeljali do tega, da je bilo treba KC Pekarna odvezeti domicil na konkretni lokaciji?</p>
59	<p>Predlagam, celo dovolila si bom zahtevati, da se obstoječa vsebina točke C v poglavju IV.6 (torej v verziji, ki je bila predstavljena na javni predstavitvi) briše in nadomesti z besedilom iz originalne avtorske verzije ekspertne skupine za pripravo OSRK MOM, ki je bila MOM oddana konec aprila 2022.</p>

<p>V <i>Strategija</i> str. 51→</p>	<p>60</p>	<p>Umestitev Regionalne platforme za KKI v SRK v MOM. (poslano na RRA 19. 4. 2022 kot PREDLOG REGIJSKEGA PROJEKTA ZA VKLJUČITEV V RRP 2021-2027)</p> <p>Regionalna platforma za kulturne in kreativne industrije (KKI) je regionalni razvojno-podjetniški spodbujevalnik za ustvarjalce in kulturnike. Deluje v sklopu regionalne mreže razvojnih agencij in podpornih organizacij in tvori podporno okolje za razvoj kreativnega sektorja (KKS) v podravske regiji. S svojimi programi krepi družbeno in ekonomsko vrednost sektorja ter ga boljše povežemo z gospodarstvom in drugimi sektorji. Platforma spodbuja razvoj idej in projektov, ki nastajajo na presečiščih kulture, umetnosti, eksperimenta, trga podjetništva in ustvarjalnosti. Njihovi rezultati pa imajo inovacijski in poslovni potencial ali so usmerjeni v reševanje družbenih problemov.</p> <p>Predlagani programi se skladajo s cilji in programskimi aktivnostmi RSR in so:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Razvoj novih izdelkov in storitev: spodbujanje podjetništva v kreativnem sektorju in uporabe tradicionalnih obrti, veščin in tehnologij, nadgradnja blagovnih znamk v povezavi s kulturnim turizmom, spodbujanje uporabe novih znanj in oživitvev tradicionalnih gospodarskih panog z vzpostavitvijo multidisciplinarnega sodelovanja med ustvarjalci in podjetji (in drugimi sektorji) za razvoj inovacij, novih produktov, storitev, izkušenj in blagovnih znamk ter za družbeni napredek. 2) Podporna infrastruktura: Vzpostavitev kreativnega inkubatorja/co-working centra v Mariboru (na območju KPD) v navezavi z manjšimi vozlišči (obstoječi co-workingi za KKS, npr. Vetrinjski dvor, razvojne agencije/hubi v Slovenski Bistrici, na Ptuj, v Lenartu v Slovenskih goricah in v Ormožu) in omogočanje dostopnosti druge javne infrastrukture za namene produkcije, 3) Izobraževanje in mentorstvo: razvoj podjetniških in specializiranih kreativnih znanj in drugih veščin za rast kulturnega in kreativnega sektorja. 4) Prenos inovacij in dosežkov KKS: (a) prenos ustvarjalnega načina razmišljanja na gospodarske subjekte, lokalno samoupravo in druge sektorje; (b) medsektorsko in interdisciplinarno povezovanje (KKS, gospodarstvo, javne službe in lokalna samouprava, nosilci izobraževanja ipd.), ki je nujno pri naslavljanju globalno prepoznanih problemov in izzivov na regionalnem nivoju; (c) prenos dosežkov KKS v širšo družbo, ki tvori »trg« KKS, spodbuja nadaljnje ustvarjanje znotraj KKS in osmišlja ter bogati delovanje same družbe. 5) Raziskave in analize potreb in potencialov sektorja za razvoj sektorja in podporo oblikovanju politik KKS. 6) Mreženje doma in v tujini: povečanje prisotnosti in prepoznavnosti podjetij iz kulturnega in kreativnega sektorja na domačem in mednarodnem trgu ter povezovanje s strokovnimi institucijami doma in v tujini. 7) Spletna platforma in predstavitve: regionalna vstopna točka za KKS, vzpostavitev informacijske baze, e-knjžnica ter ponudbe in povpraševanja po storitvah in kadrih KKS. 8) Promocija: ozaveščanje javnosti in medijev doma in v tujini o delu in pomenu KKS, obveščanje o razpisih ter dobrih praksah doma in v tujini.
<p>V.1 <i>Vizija</i> V.2 <i>Strateški cilji</i> str. 52</p>	<p>61</p>	<p><i>Maribor je kulturno središče regije, privlačno za ustvarjanje in bivanje, zanimivo za obiskovalce iz drugih slovenskih mest in tujine. Mesto z multikulturnim značajem je priljubljeno prireditveno okolje in vozlišče kreativnih pobud, usmerjeno v nova zaveznitva pri oblikovanju skupne prihodnosti.</i> (SRK, str. 52)</p> <p>Ob branju teh vrstic, zapisanih v sedanjiku (vizija je načeloma postavljena v prihodnjik), vsakega akterja v kulturi obide srh. To ni vizija, to ne morejo biti cilji, saj je de-facto opis trenutnega stanja. Ker če je to vizija, je hkrati popolno zanikanje trenutnih aktivnosti/akterjev/izvajalcev kulture.</p>
<p>V.2 <i>Strateški cilji</i> str. 52-53</p>	<p>62</p>	<p>Komentar: Strateški cilj 2 ne bo mogel biti uresničen, saj v ukrepih prevladuje neenakopravnost med NVO in SUK ter JZ. To lahko odpravimo v ukrepih ali pa je treba spremeniti dikcijo že v tem poglavju. NVO in SUK so enakopravni 3 uresničevalci javnega interesa na področju kulture kot JZ: SUK s priznано pravico do plačila prispevkov to dokazujejo s petletnim portfeljem presežnih in vrhunskih dosežkov na področju ustvarjanja kulturnih vsebin; NVO s statusom delovanja v javnem interesu; drugi deležniki pa v sklopu</p>

		<p>posameznih projektov, ki so financirani za izvajanje javnega kulturnega interesa – ustvarjanja in posredovanja kulturnih vsebin. Zato mora strategija nujno nasloviti prepad med javnim in nevladnim kulturnim poljem!</p> <p>Preubesediti, dodati: Predlagam preimenovanje »<i>Strateških ciljev</i>« v »<i>Vizija</i>« in dodajanje dikcije »<i>konec leta 2026</i>« v vse tri sklope za to, da bo jasno, kdaj naj bi bila vizija uresničena in dokončana. Predlog podrobneje obrazložim v komentarju št. 14.</p>
	63	<p>Izbrisati: »<i>javne</i>« v »<i>s ciljem preživetja javne kulturne mreže</i>«. To povečuje neenakopravnost NVO in SUK v primerjavi z JZ.</p> <p>Dodati: »<i>in mlade obetavne</i>« v »<i>promocije vrhunske in mlade obetavne svobodne umetnosti</i>«.</p>
V.3 <i>Specifični cilji</i> str. 54–55	64	<p>Št. 1 Cilj je zastavljen široko in povezovalno, a če je cilj tudi razvojna vloga kulture, predlagamo, da se na smiseln način izrecno vključijo tudi njena raziskovalna, inovativna in družbeno kritična/angažirana vloga, ki odlikuje predvsem sodobne umetniške prakse in ustvarjalce.</p>
	65	<p>Predlagamo sledeča preoblikovanja ciljev:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uveljaviti pomen kulture kot temeljne vrednote in družbenotransformativne sile Učinki kulture in ustvarjalnosti so daljnosežni in mnogoštevilni, ob povezovalni in razvojni vlogi so pozitivni vidiki kulture tudi ustvarjalnost, inovativnost, vpliv na zdravje, prispevanje h gospodarskim kazalnikom in številni drugi. Ob vsem tem pa ne gre pozabiti, da je kultura tudi vrednota sama na sebi, ki jo je (kot zdravje) potrebno nenehno kultivirati, če naj izrazna moč misli in idej neke skupnosti ne zamre. Bistvenega pomena je, da MOM kulturo prepozna kot vrednoto ter jo s premišljenimi promocijskimi ukrepi kot tako tudi uveljavlja. 2. S povečevanjem proračunskih sredstev za kulturo zagotoviti skladen in uravnotežen razvoj vseh področij in deležnikov v kulturi Osnutek strategije jasno očrta, da obstoječe financiranje različni deležniki v MOM ocenjujejo kot nezadostno, česar se zaveda tudi MOM. Zato je povsem nesprejemljivo, da pri navedbi investicij, v katere se bodo povečana sredstva pretopila, v celoti izpusti najpomembnejšo, povečanje sredstev za programe in projekte NVO, SUK, JZ, JSKD in ustvarjalcev v kulturi. Stališče Asociacije je, da bi MOM ob drugih investicijah prednostno morala povečana sredstva nameniti prav za krepitev omenjenih programov in projektov, spodbud za samozaposlovanje, pri čemer bi se zgolj sredstva za profesionalne NVO iz IV. 4 letno povečevati za najmanj 200.000,00EUR, za samozaposlene v kulturi pa bi vsako leto morali razpisati najmanj po dve štipendiji na posamično področje iz IV.4 ter letno število podeljenih štipendij po področjih povečevati za najmanj eno. Izjemnega pomena je tudi višina štipendij, namenjenih za SUK. Če naj bi izrazito zapostavljeni samozaposleni v kulturi pomagali razvijati kulturo v MOM, ocenjujemo, da posamična delovna štipendija ne sme biti manjša od 8.000,00 EUR. 3. Zagotoviti trajni dialog MOM z NVO in SUK MOM naj med prednostne ukrepe uvrsti osnovanje skupin za trajni dialog z NVO in SUK, dialog pa redno vrši tudi s preostalimi akterji v sektorju kulture 4. Ohranjati, vzpostavljati in povečevati infrastrukturo za kulturo za vse deležnike na področju kulture ter usklajeno s potrebami posamičnih področij kulture in ustvarjalnosti Ocenjujemo, da se MOM skozi strategijo, ko pride do infrastrukture, ukvarja pretežno z vprašanji upravljanja javne infrastrukture, kar lahko vrednotimo kot pozitivno, zastira pa pogled na številne potrebe po prireditvenih, vadbениh, skladiščnih in drugih prostorih, ki jih

imajo kulturni deležniki v MOM. Zastopamo stališče, da mora MOM v dialogu z deležniki skrbeti za ohranjanje in razvoj avtonomne cone KC Pekarna, vzpostavljati novo infrastrukturo, ki naj jo preda v upravljanje NVO, ustvarjalcev ter razmišljati tudi o drugih načinih, kako nasloviti potrebe po infrastrukturi, npr. z subvencioniranjem najemov ipd.

5. Okrepiti dejavnosti kulturno-umetnostne vzgoje ter podpornih programov v kulturi

Razvoj občinstev in kulturno-umetnostna vzgoja nista sinonima, zato predlagamo preimenovanje cilja, sočasno pa je nujno, da MOM prepozna pomembnost vseh podpornih programov v polju kulture ter jih z premišljenimi ukrepi ustrezno podpre.

6. Spodbuditi profesionalizacijo delovanja nevladnega sektorja kulture

Krepitve kompetenc in prenosi znanj so gotovo pomemben element rasti in razvoja nevladnega sektorja v kulturi, a lahko lokalna skupnost zanjo stori bistveno več, na primer vzpostavlja pogoje za zaposlovanje v NVO, razpisuje sredstva za vlaganja v prenovu infrastrukture, nakup opreme itd.

7. Zagotoviti ustrezno časovno in prostorsko porazdelitev kulturnih vsebin

Na tem mestu je potrebno odločevalce spomniti, da dinamiko izvedbe in organizacije v MOM pretežno diktirajo sami preko časovno neustreznega načrtovanja izvedbe razpisov ter sklepanja pogodb, ki se lahko zavleče tudi v drugo polovico leta.

8. Digitalizacija vseh postopkov in procesov prijav MOM v polju kulture ter splošna administrativna razbremenitev sektorja kulture

Na mestu je premislek, koliko se cilj *Razviti skupna podporna orodja kulturne produkcije* lahko vrednoti kot tak in ne pravilneje kot npr. ukrep za uresničitev predlaganih ciljev 1 (promocija in uveljavitev pomena kulture), 4 (kot del, vezan na javno infrastrukturo) in 7 (časovna razporeditev kulturnih vsebin). Ocenjujemo, da ga je smiselno izpustiti. Predlagamo, da se skozi cilje in ukrepe MOM posveti oblikovanju smiselnih in digitaliziranih procesov pridobivanja sredstev, oddajanja obrazcev in splošni administrativni razbremenitvi sektorja kulture, s čimer bodo producenti in ustvarjalci lahko več časa in pozornosti namenili ustvarjanju.

9. Vzpostaviti podporno okolje za razvoj in delovanje kulturnega in kreativnega sektorja

Pozdravljamo, da se je med cilji strategije znašel tudi KKS, a navkljub splošni k donosnosti usmerjeni orientaciji osnutka strategije vseeno preseneča, da je v primerjavi z drugimi področji kulture in ustvarjanja ter drugimi deležniki v kulturi deležen tolikšnega posluha, lahko bi ocenili, da je celo favoriziran. Podpiramo, da MOM zagotovi prostore za sodelo, delo, internacionalizacijo, spodbuja trg oz. prodajo, povezave z gospodarstvom, integrira KKS v mestno središče ipd., a mora sočasno nujno enakovredno obravnavati, vrednotiti in podpirati tudi druga področja kulture in ustvarjalnosti, s poudarkom na NVO in SUK.

10. Spodbuditi socialno kohezijo, vključenost pripadnikov ranljivih skupin in okoljski prehod na področju kulture

MOM opozarjamo na v strategijo vključene vrednote: »Delovanje MOM na področju kulture bo temeljilo na vrednotah transparentnosti, enakopravnosti, družbene in okoljske pravičnosti, odprtosti in medkulturnega povezovanja.« in izrazitem pomanjkanju, da bi se odrazile v ciljih LPK MOM 2022–2026. Predlagamo tako, da naj z ustreznimi ukrepi podpre participativne kulturne projekte in programe, ki krepijo socialno kohezijo in vključenost pripadnikov ranljivih skupin v družbeno življenje ter spodbudi vsebine, procese in načine produkcije, ki podpirajo prizadevanja za uveljavitev pomembnih družbenih tematik, kot so enakovredna obravnave spolov, diskriminacija in okoljska problematika. Ocenjujemo, da se uvajanje digitalnih tehnologij za potrebe širjenja občinstev ipd. kot ukrep lahko smiselno uvrsti v predlagan cilj 1, v namene administrativne razbremenitve kulture pa tudi v predlagan cilj 8.

	<p>V Asociaciji menimo, da predlagani cilji v večji meri odražajo potrebe deležnikov v polju kulturi, pa tudi poslanstvo in vrednote MOM, zato predlagamo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - da z deležniki iz področja kulture ovrednotite, v kolikšni meri cilji iz osnutka nagovarjajo potrebe kulture v MOM, jih po analizi uskladite na novo ter oblikujete konkretne, časovno opredeljene in finančno ovrednotene ukrepe, ki bodo neposredno prispevali k realizaciji ciljev strategije.
66	<p>Preubesediti: To niso specifični ali operativni cilji, saj niso opredeljeni številčno oz. merljivi, ne zajemajo operativnih ukrepov, niso časovno opredeljeni. Zato predlagam sintagmo <i>»strateški nameni«</i> ali pa <i>»strateški izzivi«</i>.</p>
67	<p>Št. 4 Gre za enega od možnih in specifičnih ukrepov (X.4 + X.5, X.6), ki bi ga bilo bolje nadomestiti s skupnim krovnim ciljem: povečati dostopnost do kulturne infrastrukture, dobrin in povečanje obiska. Na ta način lahko za izpolnjevanje cilja smiselno uporabimo tudi druge možne pristope in metode, ne zgolj enega ali dveh akcijskih ukrepov.</p>
68	<p>Št. 6 Dodati: Komu bo namenjen najem infrastrukture, izposoja opreme? Naj se to natančno zapiše že v tem delu dokumenta, npr. <i>»za neodvisne in javne kulturne producente ter SUK«</i>. Dodati: <i>»(finančnim, organizacijskim, kadrovskim)«</i> -> <i>»(finančnim, organizacijskim, kadrovskim, programskim)«</i>.</p>
69	<p>Št. 6 Gre za ukrep, ki se nanaša zgolj na JKI, ne pa na optimiziranje delovanja MOM kot celote. Če bi V.3.6 zastavili kot cilj <i>»zagotoviti boljše infrastrukturne pogoje za delo in razvoj kulturnega in kreativnega sektorja«</i>, bi imeli razširjen nabor možnosti, ki ni omejen samo na upravljanje JKI, ampak tudi drugih potencialov MOM.</p>
70	<p>Št. 7 Preubesediti: Določeno podporno okolje KKS že imamo z lokalno pisarno Centra za kreativnost, tudi z odprto pisarno VD. <i>»Vzpostaviti podporno okolje«</i> -> <i>»Dodatno razviti podporno okolje«</i></p>
71	<p>Št. 8 Dodati: <i>»(nova kulturna prizorišča, revitalizacija mestnega jedra)«</i> -> <i>»(nova kulturna prizorišča, revitalizacija mestnega jedra, decentralizacija kulturnega dogajanja)«</i> Predlog: Ta specifični cilj je drugi najslabše uresničljiv od vseh desetih. Pojavlja se kot del le 8 od 21 ukrepov, in še tu gre v veliki meri za cilj, brez katerega ne bo možna večina ostalih, ki ne bodo možni samo z obstoječimi kadrovskimi in finančnimi viri UKM MOM. Poleg tega navaja profesionalizacijo NVO, ki jo zelo slabo nagovarja tudi naslednji specifični cilj. Predlagam, da se ga navede na prvem mestu. Predlagam, da se doda dodatne načine ali druge oblike zavez MOM k uresničevanju cilja.</p>
72	<p>Št. 9 Komentar: Ni jasno, na kaj se nanaša <i>»in njihovo razpršenost.«</i> Usposabljanje za razpršenost virov? Gre za razpršenost ustvarjalcev? Predlog: Ta specifični cilj je najslabše uresničljiv od vseh desetih. Po mojem pregledu je najpogosteje po neupravičenem naveden specifični cilj pri ukrepih, ki ga ne naslavlja učinkovito (trikrat). A se mi zdi najpomembnejši ukrep za enakopravnost delovanja neodvisnega in javnega kulturnega polja, še posebej zato, ker je kar 80 % kulturne produkcije v Sloveniji odvisne od javnega financiranja in tako imenovanega <i>»prostega kulturnega trga«</i> pri nas praktično ni.</p>

		Predlagam, da se znova pregleda obstoječe ukrepe in vanje doda več aktivnosti in konkretnih kazalnikov za realizacijo točno tega specifičnega cilja ali oblikuje še kak samostojen ukrep.
	73	Št. 10 Predlog: Digitalni prehod in okoljsko vprašanje zahtevata zelo različne pristope, tudi ni vsak digitalni prehod okoljsko upravičljiv. Predlagam ločitev na točko 10 in 11 ali pa, da se digitalni prehod prenese k točki 4 ali 7. Predlog: Ta specifični cilj je prav tako drugi najslabše uresničljiv. Po mojem pregledu je bil dvakrat naveden pri ukrepih, ki ga v resnici ne naslavlja učinkovito. Predlagam, da se znova pregleda obstoječe ukrepe v luči tega specifičnega cilja in vanje doda več aktivnosti in konkretnih kazalnikov za njegovo realizacijo.
	74	Glede na razvoj, smer in koncepte EU in njenih kohezijskih projektov ter prihajajočih razpisov predlagamo vključitev povezovanj področij »umetnosti, znanosti/izobraževanja, tehnologije« v »interdisciplinarne projekte«, katerih cilji so družbene, socialne in industrijske inovacije. Umetnost in kultura umetnosti sta vsekakor polje, ki s svojimi metodami in načini dela krepi in nadgrajujeta »interdisciplinarne procese in metode dela«.
VI Načrt spremljanja in vrednotenja uresničevanj a strategije str. 58	75	V društvu Asociacija opozarjamo, da strokovna skupina za evalvacijo SRK v nazivu poudarja strokovnost telesa, zato menimo, da mora biti v celoti sestavljena iz neodvisnih strokovnjakov na področju kulture, ki naj jih MOM v skupine imenuje na transparenten način, na podlagi javnega poziva in skozi ustaljene postopke imenovanja predstavnikov nevladnega sektorja v odločevalska telesa, kot jih izvaja Zavod PIP, za potrebe koordinacije skupine pa imenuje uslužbenca UKM MOM, ki nima pristojnosti za odločanje ali evalviranje, je pa ključen za zagotavljanje učinkovitega dela skupine. Pri sestavi skupine naj kandidati izkažejo referenčnost strokovnega delovanja na posameznem področju kulture in umetnosti, MOM pa skupino oblikuje tako, da so v skupini v dovoljšni meri zastopana strokovna znanja iz vseh relevantnih umetniških disciplin, področij kulture, deležnikov v kulturi, da je strategija lahko kakovostno, strokovno in informirano evalvirana. Predstavnikov, vodstva in uslužbencev MOM ne moremo obravnavati kot strokovnjake za področje kulture, zato je njihova vključenost v skupino sporna, nižja verodostojnost tovrstnega strokovnega organa in povečuje verjetnost, da bo evalvacija nestrokovna in nekritična, v ospredju pa ne bo interes za kulturo, temveč interes mestnih odločevalcev.
	76	Predlog: V katerih mesecih je predvidena evalvacija glede na redne delovne naloge UKM MOM? Poročilo naj bo dokončano pred pogajanji o (dvo)letnih proračunih, sicer se ugotovitev ne bo dalo sproti implementirati tudi v občinskem proračunu, s tem pa bo strategija težje izvedljiv.
	77	Predlog: Kaj se zgodi, če se v evalvaciji ugotovi, da se ukrepi oziroma strategija ne izvajajo skladno z akcijskim načrtom? Predlagam, da določimo dodatne varovalne ukrepe pred neizvajanjem strategije.
	78	»Evalviranje, ki poleg spremljanja doseganja rezultatov vključuje še vrednotenje teh rezultatov in medsebojnih učinkov rezultatov glede na doseganje ciljev SRK, bo izvajala strokovna skupina za evalvacijo SRK. Strokovno skupino bodo poleg predstavnikov UKM MOM sestavljali še: vsaj en predstavnik strokovne komisije za pripravo SRK, ki ni zaposlen na MOM, vsaj en predstavnik strokovnih razpisnih komisij na področju kulture pri UKM MOM ter po en predstavnik NVO in SUK, ki ju predlaga PIP.« Pogrešamo predstavnika javnih zavodov, ki so v akcijskem načrtu močno vpeti v dogajanje, možnosti pregleda nad uresničevanjem pa po predlogu strategije nimajo, a verjetno gre samo za spregled.
	79	Svoje predstavnike v občinska delovna telesa NVO in SUK predlagajo sami na poziv MOM. (PIP lahko izpelje utečeni postopek izbora NVO predstavnikov.)

	80	Poglavje se sicer navezuje na spremljanje in evalviranje strategije na področju kulture, ampak predlagamo, da se v dokument vključi tudi redno evalviranje programov, ki jih financira MOM na področju kulture (tako JZ kot NVO in SUK).
	81	Predlagamo, da se v strategijo vključi potreba po razmisleku oz. vzpostavitvi enotna oz. primerljive metodologije »štetja« obiskovalcev različnih kulturnih dogodkov na lokalni ravni.
VII Seznam kratic str. 60–63	82	Premestiti: Prestaviti poglavje na konec dokumenta, saj je gostota kratic in okrajšav največja ravno v poglavju ukrepov in bo tako lažje prelistati do seznama, kot če je to eno od poglavij v sredini dokumenta.
	83	Dodati: »SUK samostojna_i ustvarjalka_ec na področju kulture (samozaposlene_i v kulturi, samostojne_i podjetnice_ki, fizične osebe«) Ker SUK ni standardni termin za to področje in ker prihaja sploh v javnih dokumentih ter ukrepih pogosto do težave, da so še posebej s.p.-ji in fizične osebe izključeni iz podpore, predlagam, da tu natančno definiramo, koga naslavljamo v dokumentu. Tako bo lahko ta definicija pronicala tudi v popravke razpisov, pozivov in drugim.
Priloga 3 Investicijski projekti str. 75	84	»Center Rotovž – inovativen center, usmerjen k promociji knjige, izobraževanja, kulture in digitalizacije« - ponovno zanemarjene vse druge oblike gradiva, izpostavljene samo knjige, kar je že preseženo, nikjer pa omenjeni npr. e-viri itd.

II Pripombe/predlogi s komentarji k akcijskemu načrtu

št. ukrepa št. strani	zap. št. pripombe predloga	vsebina pripombe/predloga
X	85	Dodati: urejen seznam ukrepov brez opisov, za lažji pregled.
X.1	86	V luči izrazito poudarjenega elementa strategije, ki je dobro upravljanje, pridobivanje upravljaljskih kompetenc za akterje v polju kulture, večanje sodelovanja med institucionalnimi in neinstitucionalnimi akterji v kulturi ipd., močno preseneča, da je prvi ukrep akcijskega načrta SRK MOM 2022-2026 osnove stalnega kolegija vodstva MOM z javnimi zavodi in po potrebi še z drugimi deležniki mestnih javnih služb, pričakovali bi namreč, da tovrstna srečanja vsaj sporadično že potekajo. Ukrep tako v splošnem kot element odgovornega upravljanja ter mesto rednejšega posredovanja informacij o pogojih dela, programih, snovanja rešitev, sodelovanja med JZ ter z njimi usklajene mestne podpore, ki se osredotoča na realizacijo javnega interesa za kulturo, tako pozdravljamo, nevarnost pa vidimo v bistvenem razkoraku med tem, kako opredeljujeta javni interes za kulturo npr. ZUJIK ali NPK, ter pojmovanjem javnega interesa za kulturo skozi zrcala MOM in mestnih odločevalcev ter posledično možnosti, da se institut zlorabi za namene usklajenega uveljavljanja javnega interesa za kulturo, kot ga vidi MOM. MOM pozivamo, da v opredelitev ukrepa uvrsti večji poudarek na usklajeno mestno podporo javnim zavodom pri zagotavljanju javnih kulturnih dobrin v javnem interesu ter večjo vlogo kolegija kot dialoškega telesa, v okviru katerega lahko ob snovanju razvojnih projektov in sodelovanj mestna uprava aktivneje prisluhne potrebam JZ.
	87	Uvod v instrumentalizacijo kulture. Ta ukrep je ideološko tako sporen, da načeloma v LPK ne bi smel imeti mesta.

	88	<p>Kot je zapisano usklajevanje in sodelovanje »na presečišču kulture in turizma ter razvojnih projektov«, naj se zapiše še sodelovanje med kulturo in gospodarstvom (brezplačna raba javnih praznih prostorov z namenom oživljanja in ohranjanja »mrtvih« prostorov mesta).</p> <p>Prav tako bi pričakovala ukrep, ki podobno spodbuja lastnike praznih pritličnih prostorov z namenom ohranjanja živosti mestnega jedra.</p>
	89	<p>Preubesediti: Kaj pomeni »celovita zagovorniška aktivnost za kulturne projekte«? Predlagam, da se opredeli bolj natančno ali ubesedi drugače.</p>
X.2	90	<p>V luči pogosto izpostavljenega manka dialoga med akterji iz področja kulture v MOM in odločevalci MOM, pozdravljamo ukrep, s katerim se bo osnovalo najmanj 6 stalnih delovnih skupin, praviloma za projekte in področja, ki jih kot prednostne vidi MOM, napovedana pa je tudi množica fokusnih srečanj z deležniki, med katerimi kot najpomembnejše vrednotimo fokusna srečanja pred pripravo in izvedbo razpisov z NVO in SUK ter fokusne skupine, ki NVO in SUK umeščajo med sodelujoče pri razpravah o upravljanju in vsebinsko osmišljanje infrastrukture.</p> <p>Ko gre za fokusna srečanja zaskrbi nizko določen kazalnik za izvedbo opredeljenih srečanj, ki opozarja na nevarnost, da bodo srečanja predvsem mesto sporadičnega dostopa deležnikov do odločevalcev na posamično temo. Operativno namreč, ko gre za srečanje pred pripravo in izvedbo razpisov, skozi kazalnike v osnovi ne predvidevajo dovoljšnjega prostora za vsakoletno poglobljeno razpravo ter izsledkom primerno prilagoditev ali celo celovito prenovno razpisnih mehanizmov MOM, če pa k temu dodamo še tako kompleksne teme, kot so razprave o upravljanju in vsebinskem osmišljanju infrastrukture, je le za te tri fokusne skupine določen kazalnik kaj hitro premalo. MOM tako pozivamo, naj med kazalnike ob znatnem številu srečanj v ukrep umesti tudi kazalnike, ki bodo dvignile zaupanje, da bodo imela srečanja kak učinek – ob zapisnikih npr. število prenovljenih razpisnih mehanizmov za NVO in SUK, število vključenih NVO in SUK. Pomembno vprašanje, ko gre za fokusna srečanja in stalne skupine, je nedvomno informacija o tem, kako bodo zagotovljena participacija deležnikov, po kakšnih postopkih v stalne skupine imenovani predstavniki.</p> <p>Ko gre za stalne skupine, napovedane v ukrepu, pozdravljamo stalno skupino za razvoj festivalov, kot nujno pa vidimo vzpostavitev dveh skupin za trajni dialog z NVO in SUK ter predlagamo, da ju MOM ustanovi ter zagotovi redno sestajanje in obravnavo vseh za kulturo v MOM bistvenih in aktualnih zadev.</p>
	91	<p>Kdo bo v teh delovnih skupinah, kakšna bo njihova funkcija? Kdaj se bo to zgodilo? Kako se bo zagotovila participativnost? Bo to še eno orodje, ki bo na papirju opravljajo »neka dela«, v operativnem smislu pa ne bo zagotovilo za premike? Kako bo zagotovljena participativnost? Eden od rezultatov je »izboljšana uporabniška izkušnja prebivalcev in obiskovalcev mesta«. Kazalniki so pa to, da se bodo srečevali.</p>
	92	<p>Predlog: »sredstva za strokovno sodelovanje« pomeni, da bodo NVO in SUK, ki bodo sodelovali v delovnih skupinah, plačani za svoje sodelovanje? Če ne, morajo biti sredstva za to predvidena, saj takšno delo ne more ostati na nivoju prostovoljskega sodelovanja. Popraviti: »Kazalniki: aktivne stalne delovne skupine: najmanj 6« v »najmanj 7«, saj uvod poglavja navaja 7 različnih delovnih skupin.</p>
X.3	93	<p>Na ukrep v luči izrazite odsotnosti na ravni države sicer usklajenega javnega interesa za kulturo ter ciljev in ukrepov, vezanih na krepitev področij kulture in ustvarjalnosti ter močnega poudarka na ekonomske učinke kulture gledamo izrazito zadržano. Predlagamo, da v strategijo MOM prednostno uvrsti konkretne, časovno opredeljene in finančno ovrednotene ukrepe po posamičnih področjih kulture in ustvarjalnosti.</p>

	94	Ali: Kultura = gospodarstvo: Sodelujoči so samo MOM, SRPI (Služba za razvojne projekte in investicije) in ZTM. Kjer UKM potrebuje strokovnjake iz JZ in NVO, da mu razvijejo in konkretizirajo zapisano idejo iz SRK, jih vključi v delovno skupino. Kjer pa JZ in NVO potrebuje UKM, da jih poveže z ostalimi (v tem primeru gospodarskimi) deležniki, da bo lahko naveza funkcionirala, pa jih SRK odreže od odločanja, saj se bo o namen in učinke tega sodelovanja odločila kar MOM v imenu »deležnikov v kulturi«.
	95	V okviru UKM je potrebno zagotoviti kadrovske okrepitve, ki bo izvajala naloge povezovanja med uradi in službami znotraj MOM, z in med javnimi zavodi in NVO in SUK ter drugimi deležniki, ki so pomembni za razvoj kulture. Tovrstna vpetost Urada v delo deležnikov in vzpostavljen stalni dialog je ključen za uresničevanje večjega dela strategije. UKM se okrepi na področju oblikovanja politik in to izvaja na vključujoč (participativni) način. Vpetost urada v okolje in povezanost z deležniki mora biti zagotovilo boljšega sodelovanja, informiranosti, zaupanja in dobrih rešitev, ne zgolj na področjih, ki se nanašajo na trženjski vidik, temveč na celotnem področju kulturnega delovanja v mestu. Na tem mestu še ugotovitev, da strategija nasploh kulturo vse preveč vidi v spregi s profitom. Predvsem jo je potrebno obravnavati kot javno dobrino in ne tržno blago, kjer imajo kulturne dobrine in storitve trajno duhovno vrednost, ki se ne izkazuje izključno s takojšnjimi neposrednimi ekonomskimi učinki.
	96	Predlog: Aktivno naj se promovira znamko <i>Branju prijazno</i> mesto in podpira razvoj te znamke in projektov pod njo. Naj se obstoječa znamka poimensko izpiše v tem poglavju in drugod, kjer je smiselno, saj zdaj ni navedena nikjer v dokumentu.
	97	Dodati: Ovrednotenje, kadri: /«: kdo bo pisal prijave razpisov, znamk, strategije? Če so to delovne skupine iz ukrepa 2, naj bo to tu navedeno: »delovne skupine iz U2«. Komentar: Dve novi strategiji, ki segata medsektorsko v delovanje drugih uradov, kot je ZTM, ki že imajo svoje strategije, tvegata, da bosta slabše izvajani kot krovne strategije. Ali lahko kako okrepimo njuno izvedljivost in usklajenost s krovnimi strategijami? Sicer se mi ne zdi smiselno, da sta kazalnika v tem ukrepu.
X.4	98	Zaradi obsežnosti, dolgotrajnosti in kompleksnosti razvoja enotnega digitalnega orodja, ki lahko zadovolji vse raznolike potrebe, bi z vidika izvedljivosti in uporabnosti bilo bolje opredeliti cilj kot »Razvoj modularnega digitalnega orodja za kulturne producente, ustvarjalce in uporabnike na področju kulture«. Pojavlja se tudi pomislek o ekonomski upravičenosti takega orodja, ki ga je treba prilagajati specifični vsakega posameznega uporabnika. Na ta način se lahko razvijejo in predajo uporabi posamezna orodja takoj, ko dosežejo stopnjo funkcionalnosti, modularnost pa omogoča povezavo v končno, enotno orodje/portal. Na ta način je omogočeno tudi postopno uvajanje v delovne procese organizacij in sprotno izboljševanje.
	99	Vsekakor pozdravljamo, da MOM prepozna pomembnost umetniške kritike in refleksije ter je pripravljena v razvoj in usposabljanje kritikov in recenzentov tudi vlagati. Ob tem preseneča neambiciozno zastavljen rezultat, vezan na rubriko za kritiško refleksijo (delujoča rubrika) ter dejstvo, da med kazalniki ni števila recenzentskih objav, zato menimo, da bi MOM v ukrepe tak kazalnik morala umestiti. Predlagamo, da polje kritike MOM dodatno okrepi tudi z objavo specializiranih razpisov za podperne programe v kulturi, s poudarkom na kritiških prispevkih in vrednotenju umetnosti.
	100	Predlog: Za vzpostavitev sistema rezervacij, pregleda opreme in prostorov se lahko naslonimo na dobro prakso knjižnic reči, ki že delujejo v Sloveniji in ki bodo z veseljem delile svoje izkušnje: katere rezervacijske sisteme uporabiti, kako opredeliti sezname opreme, kaj je oprema, ki se najpogosteje izposoja, kako oblikovati pravilnike in cenike.

	<p>Več na https://knjiznicareci.si/wp-content/uploads/2015/02/KR_prirocnik_kon%C4%8Dnipriro%C4%8Dnik.pdf.</p> <p>Predlog: »Ovrednotenje, finance: stalno – sredstva za delovanje portala« Ali gre za sredstva gostovanja in IT podpre portalu ali sredstva za urednikovanje portala? To naj bo tu natančneje opredeljeno, saj se takšni IT projekti pogosto hitro nehajo uporabljati ali celo znova ustvarijo ravno zaradi omenjenih zagat ob vzdrževanju in urejanju portalov, kar tvegamo tudi v MOM, kjer smo kulturni portal že imeli vzpostavljen.</p> <p>Dodati: Ukrep nagovarja tudi specifična cilja št. 2 in 5: večja dostopnost vsebin KUV in dviguje splošno zanimanje za kulturo; spodbuja sodelovanje med institucionalnimi in neinstitucionalnimi producenti.</p>
101	<p>V prvi vrsti gre za vzpostavljanje nadzora, ki je v realnosti popolnoma neizvedljiva in škodljiva ideja. V drugi vrsti gre za to, kar že imamo, samo ne deluje dobro.</p> <p>Nekoliko sporno je tudi dejstvo o »razvoju« enotnega digitalnega orodja. Ta primer sta že Ifigenija in Teatros, programa, ki bi naj olajšala planiranje programa. Izkušnje so vse prej kot »olajševalne«. Ko kupimo avto, kupimo dodelan avto; ne kupimo avta v razvoju. In ko govorimo o programskem orodju, ki bi naj podpiralo programiranje in planiranje, mora biti ta izdelek dovršen in brezhibno delujoč, samo v tem primeru olajša in podpira delo producentom in le tako opravlja svojo primarno funkcijo. Pilotske različice programov v razvoju so naporne in predstavljajo pravzaprav izkoriščanje producentov/organizatorjev (ki se znajdejo kot beta uporabniki, ki javljajo vse možne in ne možne hrošče) ter okoriščanje izvajalcev takšnih »razvojnih« projektov.</p>
102	<p>Pozdravljam idejo o skupni platformi, vendar jo je potrebno dobro premisliti in opredeliti. Sredstva za vnašanje kulturnih vsebin morajo biti zagotovljena tudi za NVO in SUK, ki na leto opravijo številčno produkcijo, saj bo to za nas predstavljalo dodatno delo in s tem višje stroške projektov. Sredstva za portal morajo zagotavljati tako tehnični kader za njegovo brezhibno delo ter vsebinskega urednika oz. koordinatorja tudi po vzpostavitvi. Iz izkušenj rednega programskega dela v Vetrinjskem dvoru zagotavljam, da bo portal brez angažiranih upravljalcev/koordinatorjev zelo neuspešen in sam sebi namen.</p>
103	<p>Portal po načelu vse-na-enem-mestu bi v teoriji naj olajšal celoten proces uporabniške izkušnje za sodelujoče. A že v razvojni fazi se pojavijo težave, če namembnost, uporabnost in funkcionalnost nista podrobno definirana/analizirana. Iz navedenega ukrepa se ne da natančneje predvideti faze razvoja tako obsežnega portala, ki bi naj pokrival vse ključne segmente na področju kulture. MOM že razpolaga z nekaterimi segmenti ukrepa, ki jih omenja v samem dokumentu.</p> <p>Spletna stran https://kultura.maribor.si/, ki je bila delno narejena iz spletne strani/baze podatkov (projekt Igorja Unuka za NVO na področju kulturnega ustvarjanja), je dober primer za začetek razvojne faze oz. analiziranja potreb kot spletne strani za informiranje, nakup vstopnic in poglobljeno raziskovanje kulture in umetnosti v Mariboru (točka b) – aktivnosti ukrepa). V ta segment lahko dodamo tudi spletno stran visitmaribor.si, ki prav tako promovira kulturne dogodke za turiste.</p> <p>(Točka a) aktivnosti ukrepa) Prav tako že obstajajo (v fazi razvoja ali nadgrajevanja) projektna informacijska orodja/aplikacije, ki služijo za vsebinsko-programsko pa tudi poslovno spremljanje uprizoritve od umetniške vizije prek poslovnih in produkcijskih procesov (predprodukcija, produkcija, postprodukcija):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ifigenija – projekt/informacijskega orodja 2) Teatros – informacijsko orodje, ki je namenjeno gledališčem in kulturnim društvom pri načrtovanju, spremljanju in arhiviranju njihove produkcije.

		<p>V primeru informacijskega orodja Ifegenija, je navedeno da ga uporabljajo javni zavodi oz. slovenska gledališča: Drama SNG Maribor, Lutkovno gledališče Maribor, Lutkovno gledališče Ljubljana, Mestno gledališče ljubljansko, Mestno gledališče Ptuj, SNG Drama Ljubljana, idr.</p> <p>Potrebno bi bilo preveriti samo implementacijo teh orodij v realnem okolju oz. njihovo uporabnost v navedenih javni zavodih, ter tako pridobiti potrebne informacije ali se takšna informacijska orodja sploh obnesejo/uporabljajo v vsakodnevnih delovnih nalogah zaposlenih (in če ne, zakaj se ne uporabljajo oz. v čem je problem).</p> <p>Predlog: Nerealno in finančno potratno je pričakovati uporabno implementacijo in sproten razvoj tako obsežnega orodja/portala po načelu vse-na-enem-mestu. Tako obsežni projekt, ki pokriva vse segmente kulturnega procesa (od nastanka do končnega uporabnika/obiskovalca), s sprotim razvijanjem samega orodja ne bo dosegel svojega cilja in se po večini ustavi/konča sredi procesa nastajanja. Prav tako se s takim spletnim orodjem ne bo olajšalo sodelovanje med različnimi akterji ponudbe kulturnih dejavnosti (npr. Javni zavodi in NVO) ali organizaciji KUV vsebin. Samo dinamiko dela, načrtovanje, rezervacijski sistem prostora, rentabilnost opreme, itd., ne bo zmoglo narekovati/urejati spletno aplikacijsko orodje tudi v predpostavki, da uporabniki brezhibno poznajo in uporabljajo orodje. Nosilci in uporabniki javne infrastrukture pa ne morejo in ne smejo postati servis ostalim ustvarjalcem na področje kulture in umetnosti. V prvi vrsti morajo biti osredotočeni na svoje poslanstvo in težiti k temu, da to počnejo zavzeto in kvalitetno.</p> <p>Zato je ključnega pomena, da se stvari konkretizira in simplificira. Predlagam/o, da se naredi podrobna analiza uporabnosti že obstoječih spletnih strani in aplikacijskih orodji (zgoraj omenjenih) in na podlagi pridobljenih podatkov naredi povzetek, ki lahko služi kot nadaljnji vir za konkretne spremembe uporabnosti le teh (primer: spletna stran https://kultura.maribor.si/ osveži in implementira uporabne informacije - odstran namenjena NVO producentom in JZ, kjer lahko pridobijo vse kontaktne informacije (producenti, tehnika, najem prostorov ceniki, itd.)). Iz zapsanega je razvidno, da večino navedenih funkcij, ki jih omenja predlagan portal že obstaja ampak so razdeljene po segmentih (spletni strani, orodja ...).</p> <p>Združevanje različnih segmentov delovanja po načelu spletnih orodij vsena-enem-mestu ima po večini negativne rezultate oz. postane zelo nepregledno/neuporabno, kar privide do tega, da odvrne vse ciljne končne uporabnike do uporabe le tega.</p>
<p>X.4 X.5</p>	<p>104</p>	<p>Razumemo, da so rezultati takšnega digitalnega orodja zeleni; omenjeni so bili že v prejšnjih strategijah in tudi ostali neizvedeni. Zaradi izkušenj z različnimi podobnimi orodji dvomimo v uspeh tovrstnega projekta. Kljub umetni inteligenci, ki bi bila potrebna za tovrstne programske rešitve, je še vedno pomemben kadrovski faktor, ki bi platformo/orodje z informacijami napolnil in potem redno ažuriral. Javni zavodi smo že tako kadrovsko podhranjeni in tovrstne dodatne zadolžitve si težko predstavljamo.</p> <p>Nekateri zavodi že imamo oz. uvajamo in posodabljammo svoja orodja, prav tako že obstajajo programi, ki ponujajo podobne rešitve, vsak za svoje področje (npr. Theatros/načrtovanje gledališke sezone, prostori, kadri; MojeKarte/prodaja vstopnic; Intelievent, Rentman/najem tehnične opreme itd.). A že na ravni posameznega zavoda vidimo, da je pot do polne učinkovitosti dolga, kaj šele na ravni vseh javnih zavodov.</p> <p>Naj opozorimo tudi na zapis iz evalvacije iz Pregleda uresničevanja ukrepov Lokalnega programa za kulturo MOM v obdobju 2015–2020 na str. 37 pri ukrepu 38, kjer je zapisano, da »ob razmeroma velikem interesu za uporabo javne kulturne infrastrukture nismo beležili pritožb o nasprotnem ravnanju javnih zavodov.«</p> <p>Naša praktična izkušnja je, da se sproti in ažurno dogovarjamo z vsemi, ki rabijo proste kapacitete in opremo za svoje dogodke.</p>

X.5	105	<p>V duhu cilja »povečati dostopnost do kulturne infrastrukture« in povezanega »zagotoviti boljše infrastrukturne pogoje za delo in razvoj kulturnega in kreativnega sektorja« bi v sklopu tega akcijskega cilja veljalo vključiti tudi popis gospodarskih prostorov MOM, ki niso v trajni rabi, izdelavo ustreznega Pravilnika o začasni rabi gospodarskih prostorov MOM, kot izhodišče pa bi morala biti objavljena tudi analiza zasedenosti in učinkovitosti izrabe prostorov JKI in drugih.</p> <p>Ukrep prav tako ne vključuje ukrepov, ki bi v kratkem roku izboljšali dostopnost, saj so izvedljivi takoj in brez stroškov, kot je npr. javna objava cenikov in postopkov kandidiranja za prostore na spletnih straneh upravljalcev JKI. Ukrep kot detektirano potrebo navaja tudi literarno hišo, čeprav ta že obstaja v sklopu prostorov MOM (Vojašniška ulica 12).</p>
	106	<p>Četudi pozdravljamo, da je MOM pripravljena razpoložljivo javno infrastrukturo na uporabo ponuditi tudi drugim deležnikom iz polja kulture, preseneča, da naloga priprave pravilnika pade izključno na UKM MOM, upravljavci javne infrastrukture v procesu priprave niso omenjeni, nastopajo v vlogi nosilcev. Ker sta za dobro upravljanje sta nedvomno bistvena dialog in sodelovanje med nosilci, MOM pozivamo, naj se v strategiji zaveže, da bo procese, vezane na rabo javne infrastrukture vodila in urejala v dialogu. Pozdravljamo tudi namero pri načrtovanju investicijskih projektov infrastrukturnim potrebam, ki so bile zaznane v procesu priprave, na žalost pa ugotavljamo, da med rezultati in kazalniki ni ničesar konkretnjšega od upoštevanja potreb pri načrtovanju, zato MOM pozivamo, da jih določi.</p>
	107	<p>Ob JKI je v dokumentu dodana oprema, a bi jo lahko še bolj poudarili kot skupni »javno (kulturni) tehnični bazen« - v primeru MKC tehnični bazen konS-a, ki bo tudi po izteku projekta »ostal« v Mariboru.</p>
	108	<p>Predlog: Uprizoritvena, glasbena, vizualna ter intermedijska področja so infrastrukturno med boljše podprtimi polji v mestu, prav tako imamo vsaj dva glasbena studia, ki premoreta potrebno znanje. Predlagam, da se podpre obstoječe prostore in jih nadgradi za deficitarna področja in potrebe.</p>
	109	<p>Komentar: Ali bosta najem in izposoja plačljiva za vse po istih pogojih? To pomeni, da bodo NVO in SUK s projektnimi in lastnimi sredstvi pokrivali materialne stroške JZ, namesto da bi podpirali neodvisni del kulturnega polja.</p> <p>Izbrisati: Ukrep ne naslavlja specifičnega cilja št. 9: v kolikor bodo pogoji najema in izposoje neprimerni za NVO in SUK, jih s tem ne opolnomočujemo.</p>
	110	<p>Ta ukrep je skoraj zagotovo pravno sporen oziroma ne zdrži. Grobo posega v avtonomijo upravljalcev JKI, pa tukaj ne mislimo samo Pekarne, ampak tudi oz. predvsem Javne zavode. Poleg tega, da je ukrep skregan z realnostjo. Problematičen je tudi iz vidika razumevanje kulturne infrastrukture in odnosa MOM do nje. Kulturna infrastruktura z vso pripadajočo opremo in usposobljenimi upravljalci te opreme postanejo artikel na trgu, zaveden v razpredelnici. (V kadrovske podhranjenem JZ pa to pomeni novo obvezo, ki pade na vsaj enega zaposlenega, ki bo moral te razpredelnice dnevno posodabljati, kar je v gledališču praktično nemogoče, saj gre za novo obvezo cele tehnične ekipe, ki bo, poleg ostalega dela v okviru rednih delovnih nalog, sprotno javljala razpoložljivost opreme v pisarno JZ.) Nekdo v mestu si bo zaželel organizirati prireditev in ker nima ne prostora ne opreme bo »kliknil« na portal in si izbral artikle: dvorano v enem gledališču, reflektorje bodo pripeljali iz drugega gledališča, projektor iz kakega muzeja ... Tri JZ bodo torej sodelovali s pripravo opreme in odra za prireditev, s katero nimajo nič.</p> <p>Govorimo o izjemno dragoceni opremi, vredni nekaj tisoč, včasih deset tisoč evrov, govorimo o prostorih, od katerih jih je mnogo celo spomeniško zaščitenih. Ali bodo JZ in NVO z opremo morali posojati tudi usposobljene zaposlene, ki znajo rokovati z opremo ali bo oprema prepuščena vsakokratnim priložnostnim tehnikom, ki bodo z opremo ravnali pač po svojih najboljših močeh? Kdo krije stroške popravil opreme? Kdo zanjo odgovarja?</p> <p>Na predstavitvi SRK se je med predstavniki JZ in NVO ob tem ukrepu ob vseh teh pomislekih že razvila ideja, da bodo »deležniki v kulturi« v ta portal prisiljeni redno pisati, da razpoložljive opreme in prostih prostorskih kapacitet žal nimajo. Ali to pomeni, da bodo</p>

		ob takem odgovoru kaznovani s prekinitvijo financiranja? Ali bo postavljena norma, kolikokrat morajo nuditi svoje prostore in opremo, da zadovoljijo izvedbo ukrepa? Je to smisel ukrepa? Nadzor?
	111	Med prostore bi kot deficitarne dodali še prostore za delavnice in izobraževanja s področja vizualne umetnosti ter kulturno umetnostne vzgoje, primerni za večje šolske skupine z dovolj električnih priključkov ipd. Morda bi to lahko bilo regijsko središče KUV tudi v fizični obliki.
	112	Na ravni MOM je potrebno zagotoviti mehanizem za pregled nad stanjem (praznih) nepremičnin in poskrbeti za njihovo uporabo (trajnejši najem ali začasna raba). Tudi tistih prostorov, ki so sicer namenjeni gospodarstvu ali drugim dejavnostim, če niso trenutno zasedeni. Izdelati načrt rabe javnih prostorov, ki bo določal določeno kvoto za kulturno produkcijo, tudi kot brezplačni najem.
X.6	113	Menimo, da ukrepu promocije kulture manjka bistven element in sicer strategija ter sredstva za promocijo kulture kot kulturne vrednote in uveljavitev njene vloge v družbi in skupnostih. Predlagamo, da MOM v ta namen dodatno in konkretno opredeli ukrep, ga časovno opredeli in finančno ovrednoti ter kot kazalnik za obdobje veljavnosti strategije določi najmanj 4 celovite in obsežne promocijske kampanje na javnih oglasnih površinah, v množičnih občilih, s tiskovinami ter preko spleta.
	114	Spet je kultura zgolj prodajni artikel, ki ga lahko skupno znamčimo in prodajamo. Takšni ukrepi so ne le nerealni, temveč predvsem škodljivi, saj pozicijo kulture spreminjajo v tržno blago, ki je v službi občine in gospodarstva, ter jima podrejeno.
	115	Predlog: Osnutek strategije ne naslavlja povečanja ugleda kulturnih vsebin v MOM navzven. Ali je to predviden stranski učinek blagovnih znamk, kulturnega turizma in različnih mrež? Predlagam, da se poleg zastavljenih aktivnosti predvidi tudi promocija kulturnih vsebin iz MOM. Dodati: kulturnim deležnikom naj se razdeli navodila za komuniciranje vsebin o Mariboru (CGP priročnik občine z vsemi potrebnimi materiali).
X.7	116	Ukrep je smiseln z vidika vzgoje občanstev in izvajanja KUV, a s povečanjem financiranja oz. ustreznimi medobčinskimi dogovori bi že v letu 2023 lahko dejavnosti pilotsko izvajali tudi za OŠ izven MOM ter tako postopoma vpeljevali sodelovanja, ki bi nudila koristen vir informacij pri formiranju središča. V duhu okoljske pravičnosti in prehoda je potrebno razmišljati tudi v smeri gostovanja KUV dogodkov v okoliških občinah.
	117	Ukrep pozdravljamo, opozarjamo pa na izključenost izobraževalnih ustanov med sodelujočimi, kar bi veljalo odpraviti.
	118	Ta ukrep bi skoraj lahko bil dober, če ne bi bil spet neumen. Med sodelujočimi sploh ni šol. O čem se potem sploh pogovarjamo? Poleg tega obstajajo projekti in portali, ki to na nacionalni ravni že izvajajo: Zlata paličica, Kulturni bazar ...
	119	Pozdravljam večji poudarek Kulturno-umetnostne vzgoje, za katero se zavzemamo že dlje časa, usposabljam mentorje za delo na področju KUV in vodimo delavnice za različne starostne skupine. Za razširitev Kulturnega dnevnika oz. abonmajskih vsebin predlagamo tudi zadnjo generacijo predšolske vzgoje. Med kazalnike bi dodala poudarek na razvoju sistematizacije filmske vzgoje, kot deficitarno. V konzorciju Film in Maribor prepoznavamo pomembnost razvoja na področju kulturno-umetnostne vzgoje. Na področju filma članice konzorcija Film in Maribor ponujamo mnoge vsebine, ki bi bile primerne za vključitev v programe po vzoru Kulturnega dnevnika. Med kazalnike bi dodali poudarek na razvoju sistematizacije filmske vzgoje v Mestni občini Maribor, kakor smo že opredelili v dokumentu Model celostnega neformalnega izobraževanja s področja filma in animacije v Mestni občini Maribor. Med rezultate področja predlagamo, da se doda »MOM vzpostavi javne razpise za sofinanciranje KUV programov in projektov«.

		Med kazalnike področja predlagamo, da se doda: <ul style="list-style-type: none"> - Vključitev predšolskih otrok, vključitev srednješolcev - Sistematizacija filmske vzgoje
	120	Predlog: Platforma je načrtovana 3 leta pred portalom, ukrep št. 4 predvideva portal šele do konca leta 2025. Kam bo torej platforma KUV vključena tačas? Popraviti letnice izvedb projektov ali dopolniti z začasno lokacijo platforme KUV. Izbrisati: Ukrep ne naslavlja specifičnega cilja št. 7: ukrep ne naslavlja neposredno KKS.
X.8	121	Opozarjamo, da gre pri ukrepu verjetno za podukrep ukrepa X.2 ter je tako nesmiselno strukturno umeščen in bi ga ustrezno umestiti, ob tem pa med podukrepi eksplicirati tudi natančnejše opredelitev vseh ostalih stalnih in fokusnih skupin. Na tem mestu velja opozoriti na zaznavno tendenco preizkušanja modelov, oblikovanja elaboratov, sestankovanja, brez jasno izražene namere, kam vse to vodi, zakaj in kakšni bodo konkretni rezultati. Oziroma, povedano nekoliko drugače, kultura ne sme postati polje eksperimentiranja mestnih odločevalcev, ki imajo težave z razumevanjem kulture, kultura za svoje ustvarjanje, eksperimentalno ali ne, potrebuje stabilne in okrepljene pogoje, tega pa že osmi ukrep akcijskega načrta ne zagotavlja.
	122	Ukrep je metodološko pomanjkljiv (zgolj delovne in fokusne skupine), saj ne izkorišča možnosti, da bi se teoretične rešitve hkrati preverjale tudi v praksi. Povezati bi ga bilo treba z ukrepom X.5 oz. predlagano razširitvijo (začasna raba prostorov JKI in drugih) v obliki pilotskih projektov začasne rabe in (samo)upravljanja – predvsem na primeru MTT ter drugih gospodarskih prostorov v lasti MOM. Na ta način bi se X.8 uspešneje navezal na cilje V.3.1, V.3.5, V.3.6, V.3.7, hkrati pa imel stalne povratne informacije o uspešnih in neuspešnih pristopih ter problemih, ki se pojavljajo pri uporabi in upravljanju prostorov.
	123	Ali: Kako prevzeti nadzor nad delovanjem Lutkovnega gledališča Maribor in Mestne knjižnice Maribor ter kako ustvariti top-down kulturno središče v MTT. Prozorno, nepremišljeno, nedodelano in napisano s prav nobenim konsenzom med »deležniki v kulturi«.
	124	Na pozicijo festivalov izjemnega pomena sodijo tudi filmski festivali v mestu, ki bi morali biti prav tako deležni posebne obravnave zaradi njihovega širšega pomena v lokalni, nacionalni in mednarodni skupnosti. Mesto ima potencial, da bi se pozicioniralo tudi kot mesto filmskih festivalov. Zanemariti ne gre niti Festivala Maribor.
	125	Akcijski načrt v tej točki ni najbolj jasen. Želeli bi poudarek na dodajanju novejših vsebin k že obstoječim, ki so že nosilci prostora, s konkretno kadrovsko in materialno podporo. Dopolnitev besedila pri Minoritih po zgledu Rotovža, ki v opisu že nakaže tri različne osnovne dejavnosti in njihove nosilce (MK, UGM in film): pri Minoritih pa je izpadla že obstoječa osnovna kontinuirana dejavnost v tem prostoru – lutkovna umetnost in je potrebna dopolnitev v navedku: »Minoriti – kulturna četrt, močno povezana s kulturno dediščino, sodobne umetniške prakse, poletni festivali«.
X.9	126	Presenetljivo je, da ob strateški usmeritvi ZTM v pozicioniranje Maribora kot »mesta vrhunskih dogodkov« pod »javne kulturne programe širšega pomena« ne spadata ne Festival Lent ne Festival Maribor. Predlagamo, da se objavijo strokovni kriteriji za umestitev v »javne kulturne programe širšega pomena« ter postopek, ki privede do takega naslova ter s tem zagotovi transparentnost in strokovnost meril.

		Prav tako predlagamo, da se kot dodaten način izvajanja ukrepa vključi tudi obvezno, in ne zgolj priporočeno uveljavljanje instrumenta obveznega umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih.
	127	Zakaj?
	128	Predlog: Ali so to isti 3 EU razpisi kot v ukrepu št. 3? En EU razpis smo že izkoristili za to, da z njim podpremo razvoj skupnega kulturnega portala, torej moramo v kazalnikih ukrepa št. 3 opredeliti bodisi 4 razpise bodisi tukaj znižati število na 2. Izbrisati: Ukrep ne naslavlja specifičnih ciljev št. 6 in 9: ne ukvarja se z upravljanjem javne kulturne infrastrukture, temveč vsebinami v njih; podpira predvsem delovanje JZ in festivalov, ki jih izvajajo JZ.
	129	Na pozicijo festivalov izjemnega pomena sodijo tudi filmski festivali v mestu, ki bi morali biti prav tako deležni posebne obravnave zaradi njihovega širšega pomena v lokalni, nacionalni in mednarodni skupnosti. Mesto ima potencial, da bi se pozicioniralo tudi kot mesto filmskih festivalov. Zanimariti ne gre niti Festivala Maribor.
X.10	130	Ukrep načeloma pozdravljamo, pri tem predvsem zaslombo, ki je na strani MOM razvidna na ravni zagotavljanja sofinanciranja EU projektov, na ravni infrastrukture, tudi prioritet. Hkrati pa je ukrep v vsebini precej nedorečen, tako da ga je nemogoče ustrezno vrednotiti.
	131	Piše: »intermedijske umetnosti: ohranjanje vsebin po izteku evropskih projektov RUK in konS ter povezava z razvojem trienalnega festivala KIBLIX in razstavišča Portal.« Predlagamo, da se doda povezovalni center na Koroški 18 – Kulturni inkubator kot »interdisciplinarni skupnostni center za izobraževanje o novih tehnologijah in intermedijski umetnosti« ter MFRU kot intermedijski festival, katerega arhiv je del Kulturnega inkubatorja.
	132	Kako?
	133	Predlog: Uprizoritvene, glasbene in vizualne umetnosti imajo samostojne prostore, ki so v veliki meri tehnično in kadrovsko podprti, povečini so v upravljanju JZ. V mestu je tudi več blackboxov (Intimni oder, Amfiteater II. gimnazije, Mala dvorana SNG ...), vendar niso primerni/namenjeni izključno plesni dejavnosti, zato so verjetno omenjeni v tem ukrepu. Predlagam, da se podpre že obstoječe prostore in jih nadgradi/prilagodi za podporo deficitarnim poljem. Predlog: Medtem osnutek strategije predvideva, da naj se literatura organizira »na trgu« v obliki konzorcija producentov za rešitev infrastrukturnega vprašanja. Pristop k realizaciji literarne hiše/neodvisne knjigarne preko podpore konzorciju se mi sicer zdi dober, a bi bilo prav tako možno kateremu od obstoječih JZ, ki že odlično podpirajo literarno področje, npr. MKC Maribor, dodeliti primerne prostore za izvajanje literarnih prireditev ter prodajo knjig in sorodnih izdelkov po pravičnih pogojih za ustvarjalce, obstajajo torej različne poti. Možna bi bila tudi umestitev v Center Rotovž, vendar načrti predvidevajo večnamensko dvorano v kleti, ki morda ne bo primerna za (vse) literarne dejavnosti, prostora za knjigarno pa sploh ne. Vzpostavitev obeh literarnih prostorov oziroma sodobne literarne hiše, ki bi lahko povezovala oboje, naj bo prednostno obravnavana v akcijskem načrtu! Predlog: Od 21 ukrepov je to edini ukrep, pri katerem so nosilci iniciative, zaradi česar se poraja vprašanje, ali je enako izvedljiv kot ostali oziroma ali je motivacija MOM za njegovo izvedbo enako visoka kot pri ostalih ukrepih, saj v načinu realizacije izstopa od ostalih. Predlagam, da se bodisi več ukrepov prenese v izvajanje NVO in SUK skupaj s transparentnim procesom dodeljevanja sredstev za izvedbo ali pa vse ukrepe na organe MOM.

	134	<p>Glede na to, da je predlog t .i. »Mrežnega centra« zasnovan interdisciplinarno in povezuje sodobne prakse ter različna ustvarjalna področja – sodobno plesne in performativne umetnosti, sodobno eksperimentalno in elektronsko glasbo, znanost, tehnologijo... kot tudi več akterjev tako javnih kot nevladnih in SUK, s tem pravzaprav zapolnjuje infrastrukturni, finančni in vsebinski manko v tem mestu in širše (opomba: v celotni Sloveniji namreč ni takšnega javnega povezovanja oziroma javno-mrežne strukture / institucije za omenjena umetniška področja!).</p> <p>Hkrati pa »Mrežni center« ponuja reševanje in izpolnitev več zadanih ukrepov tudi znotraj poglavja X.10, kot so: ureditev področje sodobnega plesa, sodobne glasbe ter vsebin, ki jih je razvila platforma konS tako na področju izobraževanja, produkcije ter profesionalizacije področja. Na tem mestu je potrebno poudariti tudi dejstvo, da ta področja ne potrebujejo nove infrastrukture, saj vsi javni zavodi skupaj ponujajo več kot zadovoljive profesionalne pogoje delovanja, vendar je za ta področja nujno, da se vzpostavi javni ustroj in podpora – torej programska sredstva in kadri/zaposlitve.</p> <p>Namreč, Kulturni inkubator na Koroški 18 (v upravljanju MKCja Maribor) postaja sodobno-tehnološki in raziskovalni hub, ki bo preko platforme konS zagotovil tudi potrebno tehnologijo za nadaljnji razvoj tovrstnih vsebin, z novim studijskim prostorom pa postaja pomemben interdisciplinarni izobraževalno-produkcijski prostor tudi za druga področja kot so sodobno plesne in performativne umetnosti ter seveda druga sodobno-raziskovalna področja. Prav tako imajo za profesionalizacijo in celovito podporo tem področjem – na nivoju izobraževanja, raziskovalnih in ustvarjalnih procesov, produkcije in prezentacije več kot primerno infrastrukturo tudi v Narodnem domu ter LGM-ju in Minoritskem centru.</p>
X.11	135	Na ukrep v luči izrazite odsotnosti na ravni države sicer usklajenega javnega interesa za kulturo ter ciljev in ukrepov, vezanih na krepitev področij kulture in ustvarjalnosti ter močnega poudarka na ekonomske učinke kulture gledamo zadržano. Skrb za razvoj KKS lahko pozdravimo, a sočasno predlagamo, da v strategijo MOM prednostno in v razmerju do KKS precej izraziteje uvrsti konkretne, časovno opredeljene in finančno ovrednotene ukrepe za razvoj področja kulture in umetnosti po posamičnih področjih kulture in ustvarjalnosti.
	136	Kar se nas (in poslanstva, vrednot in načel) tiče to ne sodi v LPK.
	137	V ukrepu bi pričakovala, da se UKM MOM v strategiji bolje pozicionira in opredeli v sodelovanju z RRA pri projektu Kreativni park Drava (KPD), kjer bi ob bok podjetništvu izpostavili KKS kot ključno vejo vsebin v prostoru, in pričakovane rezultate zapiše v rezultatih ali kazalnikih.
	138	<p>Predlog : Vzpostavi naj se osrednja podporna pisarna za področje prava, financ, razpisov, PR-ja in razvoja za NVO in SUK, v sklopu UKM MOM ali Zavoda PIP kot trenutnega podpornega agenta nevladnim organizacijam v regiji. To nalogo lahko zaupa tudi kateremu od akterjev v mestu preko javnega razpisa in odobri sredstva za izvajanje te vloge. Nekaj sorodnega že predvideva ta ukrep za področje KKS, vendar ne pokriva dovolj celostno potreb na kulturnem in umetniškem področju.</p> <p>Izbrisati: Ukrep ne naslavlja specifičnih ciljev št. 2 in 10: neposredno ne naslavlja razvoja KUV vsebin, neposredno se ne ukvarja z digitalnim prehodom ali okoljskim vprašanjem.</p>
X.12	139	Na ukrep v luči izrazite odsotnosti na ravni države sicer usklajenega javnega interesa za kulturo ter ciljev in ukrepov, vezanih na krepitev področij kulture in ustvarjalnosti, ter močnega poudarka na ekonomske učinke kulture gledamo zadržano. Skrb za razvoj kulturnega turizma lahko pozdravimo, a sočasno predlagamo, da v strategijo MOM prednostno in v primerjavi s kulturnim turizmom precej izraziteje uvrsti konkretne, časovno opredeljene in finančno ovrednotene ukrepe za razvoj področja kulture in umetnosti po posamičnih področjih kulture in ustvarjalnosti.
	140	To je projekt, ki brez dvoma sodi v turizem in ne kulturo. To je sramotno pisat v LPK.
	141	Izbrisati: Ukrep ne naslavlja specifičnega cilja št. 10: ukrep naslavlja urbanistična in kulturnodediščinska vprašanja, ne pa okoljske problematike v smislu ekologije, trajnosti itd.

	142	<p>Med ukrepe programske narave, ki pa zahtevajo tudi določena investicijska sredstva, je treba vključiti projekte prikaza in interpretacije snovne kulturne dediščine, v primerih, ko jih v osnovnem investicijskem projektu ni bilo mogoče realizirati, saj se je potreba po njih pokazala šele v zaključni fazi projekta, ko dodatnih finančnih sredstev več ni bilo mogoče zagotoviti.</p> <p>Tak primer je kletna etaža minoritska cerkve, kjer so bile med arheološkimi raziskavami v sklopu obnove cerkve odkrite arheološke ostaline najstarejših srednjeveških cerkvenih gradbenih faz. Na podlagi za zgodnjo zgodovino Maribora pomembnih odkritij je bila zgrajena kletna etaža cerkve, čeprav v prvotnem projektu ni bila predvidena. Namen gradnje kletne etaže je bil, da se v njej uredi lapidarij večjih kamnitih gradbenih elementov srednjeveške cerkve. Danes ti kamniti elementi ležijo na lesenih paletah po kotih cerkvene kleti, popolnoma neustrezno in zanemarjeno. Kamnite elemente je treba urediti in sodobno muzealizirati, skupaj s tem pa urediti razstavo o najstarejši zgodovini mariborskega mesta. Ta aktivnost je v tesni povezavi z razvojem doživljajskih poti po dediščini Lenta, ki bodo s prikazom materialne osnove, v kateri bodo dediščinske pripovedi ukoreninjene, imele bistveno boljše učinke.</p> <p>Pozor: tudi X.19!</p>
	143	Razvoj doživljajskih poti po dediščini Lenta in mariborske industrije - javni prikaz industrijske dediščine s središčem (ogledni depo) v nekdanji MTT. ZVKDS BI MORAL AKTIVNO SODELOVATI.
X.13	144	Na ukrep v luči izrazite odsotnosti na ravni države sicer usklajenega javnega interesa za kulturo ter ciljev in ukrepov, vezanih na krepitev področij kulture in ustvarjalnosti ter močnega poudarka na ekonomske učinke kulture gledamo zadržano. Skrb za razvoj kulturnega turizma lahko pozdravimo, a sočasno predlagamo, da v strategijo MOM prednostno in v primerjavi s kulturnim turizmom precej izraziteje uvrsti konkretne, časovno opredeljene in finančno ovrednotene ukrepe za razvoj področja kulture in umetnosti po posamičnih področjih kulture in ustvarjalnosti.
	145	Med izvajalci dejavnosti na tem območju je umanjkal KPC Narodni dom Maribor, ki z vsebinami Festivala Lent prispeva k podobi in vsebinam omenjenega območja.
	146	Klasični turistični projekt. To postaja že predvidljivo.
	147	Transverzali »Židovski trg-Glavni trg-Koroška ulica« bi lahko dodali še Kulturno četrt Minoriti, tudi pri Židovskem trgu bi dodali Kulturno četrt Židovska (KČŽ). V sklopu te iniciative si bodo sodelujoče organizacije obenem prizadevale spodbujati razvoj nekomercialne kulturno-umetniške produkcije v Mariboru ob želji, da bi Židovska ulica in Židovski trg kot »najlepši balkon mesta« postala prepoznavna kot tisti predel v osrčju Maribora, kjer lahko med množico žanrsko raznovrstnih kulturno-umetniških programov prav vsak – ne glede na starost ter svoja pričakovanja in okus – najde program, ki ga bo pritegnil in mu omogočil kakovostno kulturno-umetniško izkušnjo. Ob tem bi KČŽ potrebovala osebo, ki bo koordinirala program četrti ter nudila potrebno tehnično podporo (večina galerij na Židovskem trgu nima redno zaposlene osebe).
	148	<p>Komentar: Umetniško transverzalo se je do neke mere že poskušalo vzpostaviti s spremenjenimi pogoji za najem prostorov na Koroški ulici, pri čemer je bil prav odziv KKS slab. Zakaj vztrajamo pri tej ideji oz. kako lahko transverzalo načrtujemo že v strategiji tako, da bo boljše izvedljiva?</p> <p>Predlog: Sprašujem se, ali je smiselno, da so gostinski in turistični deležniki ciljna skupina ukrepa. Če je to del medsektorskega in razvojnega načina delovanja, da se vključuje deležnike, ki jih primarno pokrivajo drugi uradi, potem naj ostane zapis, kot je. Če ne, naj se jih izvzame iz ciljnih skupin in ohrani le v Aktivnostih in Rezultatih.</p>
	149	Predlog »Mrežnega centra« se hkrati navezuje in povezuje tudi z vizijo ter ukrepi znotraj poglavja X13 vzpostavitev umetniške transverzale, saj povezuje prizorišča in akterje, ki delujejo tako na Koroški cesti, Glavnem trgu kot tudi kulturni četrti Minoriti.

X.14	150	Menimo, da ukrep, tudi v siceršnji luči izrazite odsotnosti na ravni države sicer usklajenega javnega interesa za kulturo ter ciljev in ukrepov, vezanih na krepitev področij kulture in ustvarjalnosti ter močnega poudarka na ekonomske učinke kulture, ne sodi v SRK MOM 2022-2026. Predlagamo, da v strategijo MOM prednostno in v precej izraziteje uvrsti konkretne, časovno opredeljene in finančno ovrednotene ukrepe za razvoj področja kulture in umetnosti po posamičnih področjih kulture in ustvarjalnosti, tudi na področju filma.
	151	To spada pod gospodarske dejavnosti. To nima veze s kulturo. S tem ukrepom hočemo de-facto olajšati snemanje reklam, ne pa umetniških izdelkov. To ne sodi v LPK.
	152	Predlog: »UKM MOM bo spodbudil povezovanje (AV) producentov in občinskih javnih služb ter svetoval in pomagal pri pridobivanju dovoljenj in soglasij« - naj bo to namen UKM MOM tudi pri podpori kulturnih prireditev, predvsem lokalnih producentov! Vključi naj se v ukrep št. 1, 2 ali 3, kjer bo najbolj smiselno.
	153	<p>PRIPOMBA NA "OVREDNOTENJE: v okviru rednih delovnih nalog na MOM, RRA, SOS"</p> <p>V okviru rednih delovnih nalog zaposlenih na MOM, RRA, SOS ... NI MOGOCE biti konkurenčen in kakovostno razvijati filmske lokacije ter doseči pričakovanih rezultatov in učinkov, opredeljenih v akcijskem načrtu! Potrebno je financiranje po novih postavkah za kulturo v proračunu MOM in delo v okviru dodatnih delovnih nalog na UKM MOM.</p> <p>PREDLOG: LOKALNI FILMSKI URADI bi lahko postal tudi primer dobre prakse v Sloveniji in model za posnemanje drugih občin oziroma regij, dajem primer dobre prakse navajam primer Hrvaške, ki na področju privabljanja tujih AV produkcij dosega izjemne rezultate, ki imajo posredne in neposredne učinke na gospodarstvo in turizem: Vzpostavili so regionalne filmske agencije / pisarne / urade (ki delujejo v okviru različnih javnih institucij), ki skrbijo za urejanje potrebnih storitev za AV produkcije - PRIMER STORITEV, ki jih nudijo je tudi na tem linku: https://www.istriafilmcommission.com Regionalne pisarne - LOKALNI FILMSKI UREDI - za privabljanje AV produkcij na Hrvaskem: https://filmingincroatia.hr/hr/local-offices</p> <ul style="list-style-type: none"> • Filmski ured Zadar (Pucko otvoreno Uciliste) • Filmski ured Zadar (Inovacija - ustanova za razvoj kompetenc in inovacij) • Zagrebacki filmski ured • Istrska filmska komisija (Istrska kulturna agencija) • Kvarnerska filmska komisija (Art-kino Rijeka) <p>PRIPOMBA NA ČASOVNICO: Časovnica mora biti natančneje opredeljena!</p> <p>PREDLAGAM uvodne dogovore in potencialno oblikovanje delovnih skupin v letu 2022 in aktivno delovanje od 2023 v okviru NOVIH DELOVNIH NALOG na UKM MOM ali v okviru drugih uradov MOM ali na RRA ali ...? ali vzpostavitev novega urada (primer: Hrvaška).</p>
154	Ukrep pozdravljamo, ampak predlagamo razmislek o dejanski izvedbi zastavljenih aktivnostih in ciljih; ukrep namreč področja ne ureja celostno. Problem: Ukrep favorizira tuje produkcije pred lokalnimi in regijskimi. Ukrep ne ločuje komercialne produkcije od avtorske. Ukrep ne vključuje celostnega popisa potencialnih snemalnih lokacij (npr. zasebnih), podpornih storitev, lokalnih producentov in avtorjev.	

		<p>Časovnica je nedefinirana.</p> <p>Predlog #1 posebne spodbude za lokalne producente in avtorje.</p> <p>Predlog #2 posebne spodbude za avtorske projekte.</p> <p>Predlog #3 vzpostavitev entitete, ki to področje aktivno ureja (dovoljenja, dokumentacije, povračila, aktualizacijo popisa lokacij, podpornih storitev, lokalnih producentov in avtorjev, promocijo ...) in sodeluje z vsemi deležniki.</p>
X.15	155	Ukrep pozdravljamo, poudarjamo pa tudi nujo po dialoško zasnovani in vsebinsko preišljeni JKI.
	156	Gre za že načrtovane projekte izgradnje knjižnic in kulturnih domov, za katere ni jasne ideje o vsebinah in finanah. Načeloma pozdravljam. Tukaj bi lahko dodali kaj bi tja sodilo, samo to težko rečemo, ker ne vemo o čem točno se pogovarjamo.
	157	Glede na to, da ukrep teži k cilju »večja dostopnosti kulturnih dobrin« na dolgi rok, med kazalniki pa ni vključenih dejanskih sprememb za ta območja, bi vanj veljalo vključiti tudi bolj kratkoročne oblike ukrepov, ki lahko dostopnost dobrin povečajo že v naslednjem razpisnem in planskem ciklu in v infrastrukturi, ki že obstaja. Predlagamo, da se vključi tudi prednostno oz. dodatno ocenjevanje kulturnih vsebin in projektov, ki se izvajajo izven mestnega jedra v okviru obstoječih razpisov in usmeritev.
	158	Ni nobene potrebe po dolgo trajajočem procesu identificiranja oz. vzpostavljanja prostorov za kulturno delovanje zunaj mestnega jedra. Ti prostori obstajajo, NVO jih poznajo in jih lahko pomagajo uvrstiti na seznam. Za doseganje širše pokritosti mesta s kulturnimi prireditvami, je potrebno zagotoviti sredstva (v okviru rednih dejavnosti JZ in razpisih za NVO in SUK), da bodo stimulirani za njihovo izvajanje. Razvijati je potrebno sodelovanje z MČ in KS ter prebivalci in tam delujočimi kulturnimi organizacijami. Gre za pomemben ukrep, ki se lahko prične izvajati takoj.
	159	Izbrisati: Ukrep ne naslavlja specifičnega cilja št. 9: potencialno opolnomočuje le mlade in ljubiteljske ustvarjalce, torej ne spodbuja profesionalizacije NVO in SUK. Dodati: Naslavlja pa specifični cilj št. 4: ureja razporeditev vsebin v vseh delih mesta.
	160	Področje enakomernega razvoja naj bo eden od osrednjih elementov SRK. Težiti bi morali k temu, da imamo ljudje, prebivalci mesta in naši gostje, razlog zapustiti center, enako kot velja obratno. Predlogi: <ul style="list-style-type: none"> - Možnost razvoja NVO in SUK po različnih in mnogoterih predelih mesta (glej predloge iz 1. točke pričujoče tabele). (Op. Razno št. 16) - Digitalni kulturni portal naj bo prvenstveno namenjen povezovanju akterjev v celoto in informiranju javnosti o dogajanju. - Ne zgolj prepoznavati pomen avtonomne cone Pekarna, temveč ji omogočati nadaljnji razvoj tam, kjer je. - Preučiti možnosti kulturne oživitve/širitve Železničarske četrti (in okolice) na Studencih, kjer že uspešno deluje Kibla Portal. - V centru mesta dopustiti in omogočati nadaljnji razvoj dejavnostim s kulturnimi, socialnimi in umetniškimi vsebinami, ki ne prinašajo izključno dobička, a so pomembne za dobrobit mesta ter družben in kulturni utrip. Te se zaradi nedobičkonosnosti prevečkrat pomika na manj atraktivne lokacije (primer Koroška cesta). Določeni predeli mesta pa zaradi tega postajajo premalo raznovrstni, namenjeni zgolj določenim ciljnim skupinam in kapitalu.
X.16	161	Ali: Podjarmljenje javnih zavodov.

		To je pa direktna invazija v programe javnih zavodov. In to prav brezsramna in seveda neumna ter škodljiva, ali pa mestoma smešna.
	162	Za zagotovitev transparentnosti in objektivnosti posodabljanja izhodišč predlagamo, da se za posamezna ključna področja (npr. programsko povezovanje, izraba JKI ...) izdelajo jasni kazalci, ki bi omogočali metodo primerjalne presoje (benchmarking).
	163	Nejasen ukrep pri kazalnikih, kjer je predvidena »uspešna prijava/vključitev v EU projekt: najmanj 3 v obdobju« govorimo o treh projektih vseh javnih zavodov ali enega? V povezavi s tem ukrepom umanjajo sredstva za podporo (kadrovske in strokovne) v fazi prijave in v fazi izvajanja. To je namreč največja ovira pri kadrovsko podhranjenih zavodih, da bi lahko več časa in pozornosti posvečali prijavam na EU razpise. Že v LPK 2015–2020 je bil ukrep s tega področja zastavljen, a le delno uresničen.
	164	Vsebina predloga / pripombe se nanaša na že poslano idejo t. i. »Mrežnega centra« v prvi fazi izdelave SRK, katerega nameni in cilji so, da v mestu poveže vsaj 3 javne zavode (MKC Maribor, Narodni dom in LGM), NVO in SUK, ki bodo skupaj vzpostavili vsebinsko, finančno in infrastrukturno »mrežo«, namenjeno podpori, razvoju in profesionalizaciji sodobnoplesne ter širše sodobno raziskovalne umetnosti. Na eni strani gre za programsko povezovanje javnih in nevladnih akterjev ter SUK v kontekstu interdisciplinarnega povezovanja področij – uprizoritvene, intermedijske, glasbene... oziroma v širšem pomenu za povezovanje umetnosti, znanosti in tehnologije. Na drugi strani pa gre za nekakšno »delno institucionalizacijo« področij tako sodobnoplesne kot širše sodobne raziskovalne umetnosti, ki pri nas še nimajo urejenega javnega ustroja. Predlog »Mrežnega centra« tako doprinaša ravno k reševanju tega problemskega polja, zato vidimo ta predlog kot konkretni primer, in hkrati merljiv ukrep z merljivimi ter trajnostnimi učinki, ki prispevajo tako k programskem sodelovanju JZ in NVO (U2), k usklajenem izvajanju programov in dejavnosti razvoja občinstev (U7) ter mednarodnem sodelovanju in pridobivanju EU sredstev (U17). Mrežni center pa bi med drugim s svojim interdisciplinarnim, mrežnim in sodobnim delovanjem prispeval tudi k povezovanju in aktivaciji družbenih, socialnih in industrijskih inovacij ter mesto Maribor postavil na zemljevid sodobno-tehnoloških naprednih mest. Konkretizacija »Mrežnega centra« pa bi tako pomenila, da namesto novih prostorov in zidov potrebuje pomembna in potrebna (dodatna) delovna mesta za vodenje takšnega programa/centra (znotraj enega ali večih omenjenih zavodov) kot tudi dodatna stalna programska sredstva za vpletene akterje (JZ in NVO). Nekoliko podrobnejši vsebinsko, finančno in strukturno opisan model »Mrežnega centra« ponovno pošiljamo v priponki. Z veseljem ga skupaj s partnerji pridemo predstaviti ter pregovoriti tudi v živo.
X.17	165	Problem: Odhod mariborskih ustvarjalcev in producentov iz mesta Predlog #1 ustvariti boljše pogoje avtorskega ustvarjanja in dela prek raznih spodbud, ki bodo omogočile lokalnim filmskim in AV ustvarjalcem in producentom, da ostanejo in ustvarjajo v Mariboru. #1.1. podpora lokalnih filmskih in av producentov a. s sredstvi za razvoj projekta b. s sredstvi za nacionalne in nadnacionalne koprodukcije c. s sredstvi za udeležbo na uveljavljenih (A) festivalih (npr. pod pogojem, da je film uvrščen v tekmovalni program)

	<p>#1.2. podpora lokalnih filmskih in av avtorjev</p> <p>a. s sredstvi za razvoj scenarija</p> <p>b. s štipendijami za udeležbo na uveljavljenih mednarodnih izobraževanjih (npr. pod pogojem, da je avtor izbran v določen izobraževalni program)</p>
166	<p>Problem: Neupoštevanje specifik področja pri oblikovanju pogojev razpisov za izbor kulturnih projektov in programov za področje Film in AV vsebine.</p> <p>Predlog #1 odprava nesorazmerij glede višine financiranja posameznih področij in povišanje sredstev za področje Film in AV vsebine.</p> <p>Predlog #2 razumevanje specifik in prilagoditev pogojev razpisa za področje filmske in av vsebine – tako ocenjevalne kriterije kot izvedbene pogoje (aplicirati na vsa področja enakovredno oz. jih prilagoditi glede na posamezna področja)</p> <p>Predlog #3 omogočiti lokalnim produkcijskim hišam polnovredno sodelovanje na velikih nacionalnih in mednarodnih projektih oz. jih pri tem spodbujati in ne obratno (npr. sedanji pogoji razpisa).</p>
167	<p>Ali: novi razpisi – nova kontrola</p> <p>Osnovni problem trenutnih razpisov je predvsem finančna klavrnost, ne pa da jih moramo posodobiti ali celo uvajati nove. Poleg tega gre pri tem ukrepu bolj za kontroliranje prijaviteljev kot pomoč ali celo večje finance.</p>
168	<p>Pozdravljam zapis: »razpisa za prihodnje leto bosta objavljena zgodaj jeseni in pogodbe podpisane na začetku tekočega leta oziroma po sprejetju proračuna za tekoče leto«; predlagala popravek besedila v »razpisa za prihodnje leto bosta objavljena zgodaj jeseni, prijavitelji bodo o številu točk in uspešni kandidaturi obveščeni najkasneje januarja tekočega leta, o višini sredstev pa takoj po sprejetju proračuna za tekoče leto, čemur bo sledil podpis pogodbe.«</p> <p>Med rezultate ukrepa bi bilo dobro definirati izdelavo dokumenta sprejemljivih postavk in honorarjev sodelujočih, ki jih MOM sprejema kot primerne, saj velikokrat prihaja do razhajanj med ponudbo vključenih oseb in mnenj komisij oz. sodelavcev UKM MOM o primerni višini honorarjev.</p>
169	<p>Pod Aktivnosti natančneje opredeliti, kaj pomeni, uvedba načela pavšalov, Predlagamo načelo pavšalov po vzoru obstoječih EU razpisov (npr. Kreativna Evropa), kjer se je na enem javnem razpisu mogoče prijaviti za tri različne znesek. Če komisija odobri prijavo (oziroma oceni prijavo za dovolj dobro), prijavitelj dobi celoten znesek, za katerega se je prijavil. Na tak način preprečujemo to, kar se dogaja sedaj, da morajo prijavitelji izpeljati celoten prijavljen program ali projekt, ne glede na to, da mu je MOM dodelila veliko manj sredstev.</p>
170	<p>Prav tako je nujno, da se, v kolikor bo sofinanciranje v okviru programskega razpisa izključevalo prijavo na projektni razpis, bistveno povečajo sredstva za programske razpise. Veliko prijaviteljev je zaradi nenadne spremembe pravil za prijavo na JR 2022-2023, ostalo z bistveno manj sredstvi za izvedbo zelo velikih projektov, ki so jih morali prisilno priključiti programom.</p>
171	<p>Prenova projektnih in programskih razpisov MOM naj zajema polje kulturno-umetnostne vzgoje in izobraževanja na področju umetnosti in kulture.</p>
172	<p>Pozdravljamo odločitev, da se opravi prenova javnih razpisov in so upoštevani predlogi NVO in regionalnega stičišča (fokusna delavnica), ter bo uveden mehanizem pavšalnega financiranja. Pozdravljamo tudi namero, da se prenovljeni razpis čim prej objavi.</p>

		Opozarjamo pa na pričakovanje NVO in SUK, da bodo povabljeni k aktivnemu sodelovanju pri prenovi razpisa, saj ne gre zgolj za tehnične oz. postopkovne izboljšave, temveč predvsem vsebinske s poudarkom na področjih financiranja, merilih ipd. To pa terja dober premislek in sodelovanje z izvajalci programov. Od razpisov pričakujemo, da bodo sledili ciljem SRK in bodo NVO in SUK s svojimi projekti in programi prispevali k njihovemu uresničevanju. Prav tako je smiselno uvesti posvetovanje o razpisu pred objavo, da se ugotovijo potrebe, priložnosti katere želijo prijavitelji naslavljati in se to upošteva pri oblikovanju vsakokratnega razpisa.
	173	Dodati: Podrobneje opredeliti 1. in 2. polovico novih vsebin v časovnici (kaj je del prve in kaj druge polovice). Izbrisati: Ukrep ne naslavlja specifičnih ciljev št. 1 in 6: gre predvsem za prenovu kulturnih razpisov, ki ne delujejo medsektorsko ali med posameznimi uradi MOM. Pravzaprav je obratno, ko bo specifični cilj 1 dobro naslovljen s strani drugih ukrepov, bo tudi ta ukrep lažje izvesti. Ukrep tudi ne nagovarja infrastrukturnih vprašanj JZ, temveč predvsem delovanje NVO in SUK, saj se JZ financirajo preko drugih javnih instrumentov.
X.17, X.18	174	Ukrepa ocenjujemo kot najpomembnejši segment SRK MOM 2022-2026, ki je istočasno skladen z občim pojmovanjem javnega interesa za kulturo in nalogami MOM kot nosilca javnega interesa, a je finančno ovrednoten nezadostno, sredstva se drobijo med vse deležnike kulture v MOM, novosti uvaja premalo odločno, nekaterih ukrepov ni oziroma niso zadostni. Predlagamo, da MOM za ukrep kot najbolj temeljen ukrep zagotovi vsakoletno dvakratnih sredstev, pri čemer letno zgolj za programe in projekte profesionalnih NVO zagotovi povišanje sredstev za 200.000,00 EUR, zagotovi najmanj 2 štipendiji za samostojne ustvarjalce po posamičnih področjih kulture in ustvarjalnosti v višini najmanj 8.000,00 EUR ter število štipendij po področjih povečuje za najmanj eno leto, se zaveže k zagotovitvi sredstev za sofinanciranje EU programov ter zagotovi razpise za podporne programe v kulturi.
X.18	175	Predlagamo tudi vpeljavo smernic ali pravilnika o oblikah sodelovanja ter pokroviteljstva javnih podjetij ter podjetij, kjer so javna podjetja ustanovitelji (navezava na X.3). Prav tako predlagamo uveljavljanje instrumenta obveznega umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih.
	176	PRIPOMBA na Kazalnik rast sredstev za programe na področju kulture v proračunu MOM 300.000 EUR letno; od tega za razvojne programe JZ: 100.000 EUR letno; za programe in projekte drugih producentov in ustvarjalcev pa: 200.000 EUR letno. Še zlasti v obdobju oziroma grožnji visoke inflacije je potrebno rast vezati na odstotke, revalorizane oziroma realne vrednosti. PREDLOG: določiti % glede na realno-revalorizirano vrednost.
	177	Ali: Kako? in Zakaj? 300.000€ za vse, od tega 100.000€ za razvojne programe JZ (karkoli to že je) in 200.000€ za vse ostale. Od kod so te številke? Zakaj ravno 300.000€? Kaj to pomeni? To je mišljeno dodatnih 300.000€ vsako leto. Kako?
	178	Povečanje sredstev za kulturne programe ... /.../ Dinamika rasti sofinanciranja programov bo letna v obdobju strategije, sofinanciranje pa bo obravnavano ločeno od neprogramskih stroškov. Prav tako se bo MOM kontinuirano trudila, da se poveča ne samo delež sredstev MzK z delovanje javnih kulturnih zavodov v Mariboru, pač pa tudi število takšnih ustanov. Pojasnilo: Menim, da sem v lanskoletnem odgovoru na vprašalnik pred pripravo SRK ustrezno pojasnil, zakaj je potrebno med mariborske javne kulturne ustanove, ki jih sofinancira MzK, uvrstiti tudi Sinagogo Maribor. Ker morda mojega odgovora nimate »pri roki«, vam ga kot posebno priponko pošiljam ponovno (glej: odgovore na vprašanja <i>Kako je v veljavni strategiji opredeljena vizija zavoda?</i> , str. 3, <i>Opišite uresničevanje glavnih ciljev iz obstoječe strategije zavoda ter morebitne ovire pri tem</i> , str. 4-5, <i>Kateri bi morali biti, po vašem mnenju, temeljni cilji nove Strategije razvoja kulture MOM 2022-2026, še posebej na vašem področju delovanja?</i> ,

		str. 10). Glede na prebrano v osnutku SRK lahko samo dodam, da Sinagoga Maribor izstopa po deležu sredstev, ki jih zagotavlja MOM (glej: str. 74). Na kratko: za Slovenijo in Maribor bo dobro, če se bo ta delež zmanjšal.
	179	Dodati: Kot kazalnik določiti tudi interval deleža kulture v proračunu MOM brez investicij, ki naj bo prav tako pogoj, poleg 300.000 EUR visoke letne rasti sredstev. Izbrisati: Ukrep ne naslavlja specifičnih ciljev št. 3 in 5: ukrep ne opredeljuje vsebinskih prioritet ali organizacijskih zahtev od programov, podprtih s sredstvi, temveč je namenjen predvsem MOM. Prav tako ne vzpodbuja sodelovanja med (ne)institucionalnimi akterji, temveč strateško določa način financiranja ločeno na JZ in NVO ter SUK.
	180	Pogrešam predvideni mikro in makro finančni okvir uresničevanja posameznih ukrepov SRK, ki ga bo MOM skozi izvajanje vsebin in proračuna zasledovala in poskušala dosegati. Kazalnik rasti sredstev za programe na področju kulture v proračunu je, zlasti v obdobju visoke inflacije, potrebno vezati na odstotke realne vrednosti. Sredstva je potrebno določiti glede na % realno-revalizirane vrednosti.
X.19	181	Ukrep načeloma pozdravljamo, a menimo, da bi se kazalnikov lahko MOM lotila tudi nekoliko bolj ambiciozno.
	182	K JKI bi dodali še »javni tehnični bazen«, kamor bi lahko spadala tudi oprema konS in tudi nov filmski projektor, namenjen vsem.
	183	Pekarna je neločljivo povezana z lokacijo, kjer je zrasla. To je bistven del njene zgodbe, samo na tej lokaciji KC Pekarna ostaja avtentična.
	184	Rezultati: reaktivacija obnove objektov v KC Pekarna in začetek procesa razširitve Upravljavskega modela KC Pekarna na vse stavbe. Aktivnosti: postopna prenova objektov KC Pekarna v skladu z uporabniki KC Pekarna usklajenim večletnim načrtom investicijsko-vzdrževalnih del in postopna razširitev Upravljavskega modela KC Pekarna na vse objekte.
	185	Rezultati – dopis reaktivacija obnove objektov v KC Pekarna in začetek procesa razširitve Upravljavskega modela KC Pekarna na vse stavbe Aktivnosti – dopis postopna prenova objektov KC Pekarna v skladu z uporabniki KC Pekarna usklajenim večletnim načrtom investicijsko-vzdrževalnih del in postopna razširitev Upravljavskega modela KC Pekarna na vse objekte
	186	Izbrisati: Ukrep ne naslavlja specifičnega cilja št. 9: ukrep ne opolnomočuje NVO in SUK, temveč predvsem JZ.
	187	V poglavju X. 19. Ureditev področja varovanja kulturne dediščine ter investicije in investicijsko vzdrževanje javne kulturne infrastrukture se pod Rezultati zapiše: reaktivacija obnove objektov v KC Pekarna in vzpostavitev upravljavskega modela KC Pekarna na vse stavbe na področju KC Pekarne. Pod Aktivnosti se zapiše: postopna prenova objektov KC Pekarna v skladu z uporabniki KC Pekarna usklajenim večletnim načrtom investicijsko-vzdrževalnih del in postopna razširitev upravljavskega modela KC Pekarna na vse objekte.
	188	Ureditev področja varovanja kulturne dediščine ter investicije in investicijsko vzdrževanje javne kulturne infrastrukture se pod Rezultati zapiše: reaktivacija obnove objektov v KC Pekarna in začetek procesa razširitve Upravljavskega modela KC Pekarna na vse stavbe. Pod Aktivnosti se zapiše: postopna prenova objektov KC Pekarna v skladu z uporabniki KC Pekarna usklajenim večletnim načrtom investicijsko-vzdrževalnih del in postopna razširitev Upravljavskega modela KC Pekarna na vse objekte. Utemeljitev: Utemeljitev je podana v prejšnji pripombi, dodajamo pa še tole, da je Pekarni bila podana pisna zaveza župana Mestne občine Maribor, kjer zagotavlja dinamično financiranje investicijskega vzdrževanja v znesku približno 100.000 EUR letno.

	189	<p>Aktivnosti: MOM bo sledila nalogam varovanja kulturne dediščine in potrebam prostora ter načrtovala investicije in investicijsko vzdrževanje v kulturi: priprava Odloka o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega pomena v MOM ter vzdrževanje spomenikov in spominskih obeležij; projekti izgradnje/prenove kulturnih središč; krepitev dostopnosti kulturnih vsebin z inkluzivnim oblikovanjem, npr. dvigala, klančine, indukcijske (zvočne) zanke, svetlobni napisi, taktilna vodila, lahke oznake; postopno večanje deleža sredstev za investicijsko vzdrževanje JKI v upravljanju JZ: 2023–2026</p> <p>PRIPOMBA ZVKDS: odlok, katerega strokovne podlage so bile MOM predane leta 2017, bi moral biti sprejet čim prej, vsekakor pred koncem leta 2023. Nesprejetje odloka ima namreč pravne in neposredno destruktivne posledice za samo spomeniško stavbno substanco, saj se zaradi odsotnosti statusa spomenika pri obnovi njihovih nepremičnin imetniki srečujejo z izločitvijo ali vsaj s slabšimi pogoji na javnih razpisih za sofinanciranje.</p>
	190	<p>Konzorcij Film in Maribor predlaga, da se v področje investicije v kulturno infrastrukturo vključi tudi prostor za mestni kino.</p> <p>Pozdravljamo vključitev dvorane art kina v Center Rotovž, a kot smo zapisali v dokumentih »Upravljavski model mestnega kina« in »Izhodišča za razvoj filmskega prikazovanja in festivalov MOM«, se koncepta art kina in mestnega kina bistveno razlikujeta. Maribor kot drugo največje mesto v Sloveniji si zasluži oba.</p> <p>Mestni kino mora imeti kinodvorano z minimalno 250 sedežev, pripadajoče namenske prostore za izobraževalne in druge spremljevalne vsebine. Mala kinodvorana (70–90 sedežev) večjim kinodvoranam ni konkurenčna, stroški dela in avtorskih pravic so višji, s prodajo kart po nekomercialni ceni ne pokrijejo ter posledično otežujejo razvoj področja.</p> <p>Med sodelujočimi skupinami manjkajo MČ in KS, ki se omenjajo kot pomemben partner razvoja kulture in njene decentralizacije.</p>
X.20	191	<p>V društvu Asociacija odločno zagovarjamo, da mora biti odločevalska moč, ko gre za strokovna vprašanja, vezana na oblikovanje kulturnih politik, ugotavljanja javnega interesa za kulturo, vrednotenje kulturnih programov in projektov ter druge zadeve, vezane na področje kulture, v celoti v rokah stroke, političen vpliv, tudi v procesih kadrovanja strokovnjakov, ki morajo biti imenovani po transparentnih postopkih, pa v celoti zamejen.</p>
	192	<p>Ali: Kako nastavljeni lastne kadre. Dvomimo, da je to pravno, zakonsko, sindikalno sploh dopustno in možno.</p>
	193	<p>Dodati: »dve novi zaposlitvi v Sektorju za kulturo UKM MOM«. S čim se bosta ukvarjali ti zaposlitvi? Ali bo polovica ene od teh zaposlitev namenjena urejanju kulturnega portala, predvidena že v ukrepu št. 4? Preubesediti: Na odločevalske pozicije naj se izbira starostno, spolno in drugače raznovrstne ekipe strokovnjakov. Izbrisati: Ukrep ne naslavlja specifičnega cilja št. 8: ukrep ne povečuje proračunskih sredstev, temveč potrebuje povečana proračunska sredstva, da se bo lahko izvedel.</p>
X.21	194	<p>Med ukrepi spremljanja zaključevanja ukrepov LPK 2015–2020 je izvzeta investicijska obnova KC Pekarna, ki je v LPK zapisana pod ukrep 39: »INVESTICIJA KC Pekarna: uskladitev pristopa (postopna investicijska obnova namesto novogradnje); pridobivanje dokumentacije, kandidiranje za sredstva države, izvedba.«</p>

III. Razno

zap. št.	področje	vsebina pripombe/predloga
195	Kazalo	<p>Predlagam preoblikovanje dokumenta z namenom zagotovitve večje preglednosti in povezanosti ciljev in ukrepov ter dodano časovnico s stroškovno oceno strategije.</p> <p>Uvodna beseda župana (menim, da bi to dodatno prispevalo k zavezanosti MOM k uresničevanju SRK in njenemu pomenu). Je pa tudi nagovor direktorja na mestu, še posebej, če izrazi polno odgovornost za njeno uresničitev.</p> <p>V uvodnem delu strategije se poda opis (predstavitev) stanja kulturne produkcije in ustvarjalnosti v mestu – na čem se gradi prihodnost, katere resurse že imamo – 2 strani, strnjeno besedilo z označenimi poudarki (ne po posameznih vsebinskih oz. organizacijskih področjih)</p> <p>Vizija naj bo čim bolj konkretni opis stanja v letu 2026 – kakšno bo takrat mesto, izkoriščajoč potenciale kulture</p> <p>Temeljne vrednote Mestne občine Maribor – kaj predstavlja kultura za MOM (to so hkrati tudi temelji strateških zavez politike do razvoja kulture) – če je nekaj vrednota, bomo naredili vse kar je v naši moči, ker nam je mar in pomembno</p> <p>Predstavitev metodologije zbiranja inputov za pripravo strategije, delovna skupina... (na kratko, kdo je sodeloval in na kakšen način so se zbirali podatki in potekala priprava)</p> <p>3 strateški cilji Navedba ključnih strateških usmeritev in smernic kulturne politike (osrednji del dokumenta)</p> <p>Statistike v tabelah, SWOT analize ne vključiti v dokument. To so delovni podatki, ki so služili pripravljavcem. Za izvajalce in zainteresirano javnost je pomembno izključno, kaj se bo zgodilo, in so ti podatki oz. ugotovitve vkomponirani v rešitve (podlaga, argument).</p> <p>Sledi predstavitev posameznih strateških usmeritev in smernic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vsebinska predstavitev in utemeljitev kaj se s strategijo na izbranem področju vzpostavlja, spreminja, izboljšuje, nadgrajuje) - vizija razvoja posameznega področja (usmeritve) - problemi, ki narekujejo aktivnosti na posameznem področju - strateške rešitve (predstavitev ukrepov, kazalnikov in rezultatov, ki so potrebni za uresničitev vizije razvoja na posameznem področju in bodo odpravili naštetе probleme. <p>(obstoječi predlog ima med specifičnimi cilji navedene rešitve, ki sodijo med ukrepe – npr. povečanje proračunskih sredstev ne more biti cilj sam po sebi, je pa ukrep s katerim bomo zagotovili doseganje zastavljenih razvojnih ciljev oz. usmeritev).</p> <p>Predlagam naslednje Strateške smernice v okviru strategije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participativna kulturna politika

- Razvoj občinstva in vključevanje občank in občanov v kulturno življenje in ustvarjanje
- Razvoj ustvarjalnosti in novih področij
- Razvoj kulturnega in kreativnega sektorja ter kulturnega turizma
- »Multikulti, kozmopolitsko mesto« in pogoji za izmenjave, rezidence...
- Kulturna dediščina

Primer (na kratko predstavljeno, v dokumentu se seveda bolj podrobno zapiše):

1. strateška usmeritev: PARTICIPATIVNA KULTURNA POLITIKA

Kaj prinaša takšno sodelovanje, koristi, kaj je participacija in kako se zagotavlja_mehanizmi, kdo mora sodelovati...

Vizija

Vzpostavljeni so pogoji za sodelovanje zainteresiranih skupin, ki skupaj načrtujejo, spremljajo in izvajajo kulturne politike in zaradi tega več zaupanja in sodelovanja

Problemi, ki se jih odpravlja:

- Premalo sodelovanja med občino in deležniki
- Nezaupanje
- Neinformiranost
- Neustrezne odločitve, ki ne izboljšujejo položaja deležnikov...

Rešitve oz. ukrepi, ki so potrebni (predstavitev, kazalnik, časovnica_letno izvedbe):

- Vzpostavljena delovna telesa, ki vključujejo zainteresirane skupine in zagotovljeni pogoji za njihov delovanje, naloge, kdo...
- Razvoj platforme za sodelovanje (kakšne, zakaj, kdo...)
- Vzpostavitev kanalov informiranja (katere, kdo bo nosilec...)
- Zagotovitev polne transparentnosti na področju financiranja
- Vzpostavitev in okrepitev medsektorskega sodelovanja (tudi znotraj uradov in služb občine) – kdo bo za to skrbel in izvajal...
- Okrepiti kapacitete UKM (število zaposlitev, kompetence, naloge...)

Infrastruktura (investicije) in zagotavljanje finančnih sredstev so podporni ukrepi, ki omogočajo razvoj naštetih strateških smernic oz. usmeritev. (npr. strategija navaja razvoj sodobnega plesa in zagotavljanje pogojev – potrebno je **natančno povedati** kaj pomeni razvoj in na kakšen način se bodo zagotovili pogoji – bo novo prizorišče, zagotovljeno prizorišče v okviru obstoječih kapacitet... sicer smo na enakem kot že desetletja, ja, pomembno področje, moramo ga razvijati, nič konkretno pa se ne zgodi)

Ključno je, da so vključeni takšni ukrepi, ki konkretno naslavlja ključne razvojne usmeritve v obdobju trajanja strategije z nastavkom za nadaljevanje, nadgradnjo v prihodnjem obdobju.

		<p>V okviru razvojnih usmeritev in ukrepov morajo biti upoštevani vsi deležniki na področju kulture glede na njihove potrebe, težave in razvojne priložnosti. Ne jih posebej oz. ločeno obravnavati, ker gre za celovit ekosistem, ki se dopolnjuje in prepleta v korist razvoja kulture (enakopravna obravnava vse deležnikov, ki so pomembni za razvoj kulture v mestu, ne eni bolj drugi manj)</p> <p>Na koncu dokumenta se doda preglednica vseh ukrepov z okvirno oceno stroška, sodelujočih in odgovornosti (kdo bo odgovoren za izvajanje) – to zagotavlja, da bo možno spremljanje in evalviranje izvajanja strategije in ugotavljanje ovir in zastojev ter sprotne prilagajanje oz. iskanje ustreznih rešitev. Pomembno je, da se takoj po sprejetju strategije ta lahko prične izvajati, ker ima določeno časovnico in vire (proračunske, med tem ko je potrebno za izvenproračunske vire, kjer so predvideni vedeti kdo bo zanje odgovoren, da jih zagotovi in koliko)</p> <p>Prepričan sem, da so v okviru predloga SRK podana že vsa vsebina, ki je potrebna, da se strategija samo drugače strukturira in torej ne gre v mojem predlogu za problematiziranje rešitev v generalnem oziru.</p>
196	Mrežni center sodobnih-raziskovalnih umetnosti – MCSRUM	<p>kot model/predlog »mrežne« institucionalizacije sodobno-plesnih in sodobno-raziskovalnih umetnosti v Mariboru zasnovan s 3 javnimi zavodi/3 javnimi prizorišči za (zaenkrat) 3 glavne programske sklope:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Narodni dom + Vetrinjski dvor kot prostori ustvarjalnih procesov in raziskav (odprti studio, prikazi del v nastajanju, deljenje praks, skupnostna strokovna srečanja), rezidenc ter produkcije 2. LGM + Center Minoriti kot prostori uprizoritev (različne performativne, raziskovalne, odrske, »neodrske« prezentacije) 3. MKC/Kulturni inkubator prostor (interdisciplinarnega) izobraževanja za različne ciljne skupine in generacije (od profesionalnih ustvarjalcev do otrok, mladine in odraslih) <p>Gre za idejo in predlog, ki bi ga v naslednjih dveh letih preizkusil v praksi skozi različne skupne pilotne projekte.</p> <p>ZA LPK 2023-2026:</p> <p>Za delovanje takšnega Mrežnega centra bi za začetek zadostovale 3 redne zaposlitve (npr. umetniško vodenje/kuriranje + poslovno/strateško vodenje/partnerstva/mednarodna in lokalna povezovanja; promocija/razvoj občinstva in izobraževanje v navezavi z izobraževalnimi institucijami; produkcija, koordinacija programa in gostov, udeležencev in publike, administracija, ki bi se lahko »dodale« k vsakemu javnemu zavodu oz. v vsak javni zavod ena dodatna zaposlitev za razvoj in delovanje MCSUUM.</p> <p>Najpomembnejša so (poleg zaposlitev) še programska sredstva, ki so ocenjena na minimalno 100.000 eur letno za prvo štiriletno obdobje.</p> <p>Programska shema je v osnovi razvita skozi zgoraj omenjene 3 stebre, in sicer glede na manko in samih potrebe scene v Mariboru kot tudi širše). Glede na razvoj, uspehe in potrebe se sredstva sorazmerno dvignejo (tudi potrebni programski stebri se opolnomočijo, nadgradijo, reformirajo...)</p> <p>Prostorska/infrastruktura in tehnična podpora marketing, tiskovine oziroma promocijski materiali so del sredstev posameznih javnih zavodov (znotraj njihovih promocijskih in marketinških sredstev)</p> <p>Za MCSUUM se oblikuje lastni statut delovanja, strukture, neodvisnosti ... (približni primer FBS in SNG Maribor, delno tudi platforma TANZ PLAN GRAZ, vendar ta nima programskih sredstev, kar je za MCSRUM nujno in zelo pomembno)</p> <p>Glede na to, da sodobno raziskovalna umetnosti v Mariboru in celotni Sloveniji nimajo urejene infrastrukture ali javnega ustroja, ki bi zagotavljal stabilne in profesionalne pogoje za delovanja smo skušali poiskati najbolj ustvarjalno, praktično in finančno racionalno obliko/model, ki bi lahko to podhranjeno področje vsaj delno profesionalizirali. Na ta način bi pravzaprav Maribor tudi postal prvo mesto, ki je institucionaliziralo sodobno-plesno in na splošno sodobno-raziskovalno umetnost!</p>

197	Splošno	Pogrešam predvideni mikro in makro finančni okvir uresničevanja posameznih ukrepov SRK, ki ga bo MOM skozi izvajanje vsebin in proračuna zasledovala in poskušala dosegati.
198	Celota	Ta dokument predpostavlja, da je kultura v službi občine oziroma mestnih oblasti. To lahko razumemo kot pokazatelj tega, kako MOM razume svojo vlogo. Ne v službi ljudstva/kulture, ampak je ljudstvo/kultura v službi mestnih oblasti. Osnovni problem SRKa je, da je njegova realizacija pomembnejša od rezultatov, sredstev in učinkov. Programske/vsebinske utemeljitve in usmeritve ni. Gre za "prazen" dokument. Naš predlog je, da se Osnutek strategije za razvoj kulture v mestni občini Maribor v obdobju 2022-2026 zavrže.
199	Akcijski načrt	<p>O vlogi in poziciji Urada za kulturo V dokumentu Urad za kulturo spreminja svojo osnovno funkcijo iz servisa v vodjo kulture v Mariboru. Na ta način bi postal gospodar mestne kulture, namesto, da bi bil njen pomočnik in servis. Akumulacija odločevalske moči v UKM je po svoje tudi nestrokovna, saj je Urad za kulturo pač urad, v katerem so zaposleni uradniki, ki so načeloma ločeni od politike. Kvalitetno opravljanje dela uradnikov na UKM je pogojeno s tem, da niso ustvarjalci ali koordinatorji kulture, temveč njeni pomočniki; šele ko so ločeni od ustvarjanja kulture, je lahko njihovo delo opravljeno kvalitetno.</p> <p>O vlogi Zavoda za turizem Maribor V večih ukrepih se pojavlja Zavod za turizem Maribor kot eden od osrednjih koordinatorjev in nosilcev kulturnih vsebin. ZTM se ukvarja s turizmom, LPK/SRK pa s kulturo in umetnostjo. To so presečna področja, samo načeloma bi moralo veljati, da turizem kulturo izkorišča (v smislu: se preko nje okorišča), ko je ta že svoje naredila, ne pa da jo on kurira in producira že vnaprej. Turistični dogodek ni kulturni dogodek. Turistični delavec ni kulturni delavec.</p> <p>O javnih zavodih Ko je govora o javnih zavodih, piše samo o tistih JZ na katere ima občina »vpliv«. Avtonomnost javnih zavodov je tukaj skoraj popolnoma opuščena ali pa je vsaj nakazana smer, v kateri so javni zavodi programsko in vsebinsko podrejeni MOM, oziroma vodstvu MOM in UKM. Čeprav nismo pravniki, smo prepričani, da je to v nasprotju ali pa vsaj v sporu z zakonom in s temeljnimi akti teh javnih zavodov.</p> <p>O kadrih in malo o financah V Mariboru je kar nekaj javnih zavodov s področja kulture, ki jih strašno pesti pomanjkanje strokovnega kadra, da o NVO sploh ne govorimo. Težave so ob vse več zahtevah ustanovitelja po večanju produkcije in programa takšne, da že komaj izpolnjujejo program in zahteve. Zavodi, še posebej pa NVO, pa izvajanje svojih programov vedno bolj naslanjajo na entuziazem zaposlenih, saj jim drugega več ne preostane. In namesto, da bi se SRK ukvarjal tudi s tem, kako zagotoviti nova delovna mesta in strokovne pomoči, se domisli »delovnih skupin«, kamor bodo »deležniki« v kulturi morali imenovati svoje predstavnike - v večini primerov zaposlene. Tako bo samo ukrep X.1 (1. ukrep od 21) kadrovske podhranjenim JZ, vzel vsaj enega zaposlenega, ki se bo pripravljaj na 6 srečanj letno in sodeloval pri 6 projektih zato, da bo ukrep »usklažene podpore mestne uprave razvoju kulture« teoretično izpolnjen. Ne razume se dobro ali mora vsak JZ imenovati svojega predstavnika v ta konzorcij ali vsi JZ v mestu imenujejo enega, skupnega predstavnika, ki bo v konzorciju predstavljal vse JZ. In ne ve se točno, katera od možnosti je slabša. Zanimivo je, da se v SRK močno računa na veliko angažiranost vseh »deležnikov« v kulturi, za to pa ne predvideva nobenih dodatnih sredstev. (Predvidene finance za vse ukrepe ne temeljijo na nikakršni finančni konstrukciji, gre le za pavšalne navedbe o tem, ali so za posamezni ukrep potrebne finančne injekcije ali ne in kje jih bodo iskali.) V bistvu je še huje: »deležniki« v kulturi so prisiljeni (če želijo biti financirani) v strategiji zastavljene ukrepe v okviru svojih rednih delovnih nalog ne samo izpolnjevati, temveč jih tudi razviti in konkretizirati, UKM pa za koordinacijo ukrepov dobi dodatne 3 zaposlitve. 21 ukrepov zahteva najmanj 21 delovnih skupin. Že samo projektnih delovnih skupin »deležnikov« v ukrepu X.2 je predvidenih 11. Ukrepov pa je 21.</p>

		»Deležniki« na področju kulture tako, prosto po SRK, niso več kreatorji kulturne krajine mesta, glede na zahtevano postanejo izpolnjevalci, izvajalci, v najslabšem primeru pa samo udeleženci koordiniranih delovnih skupin, zato da bo UKM dokazal, da SRK deluje in da so vsi ukrepi izpolnjeni. In da UKM v taki obliki kot ga poznamo sploh ne potrebujemo več, ker večino stisk in težav na področju kulture ne želi reševati sistemsko. Vprašanje pa je, kaj bo od teh delovnih skupin in na papirju izvedenih ukrepov imelo mesto in kaj prebivalci. In kaj bo še ostalo od kreativnega potenciala »deležnikov« v kulturi. Zelo jasno pa je, kaj bo od tega imel UKM - nove vzode »antikulturne diktature«.
200	Nenazadnje	V uvodu tega odstavka je zapisano »Po izteku javne obravnave bodo obravnavani predlogi zbrani in javno objavljeni v posebnem poročilu.« Da bi to poročilo imelo smisel, je odziv pripravljavca na dane pripombe z jasno argumentacijo sprejetih in nesprejetih pripomb nujen, z razlago razlogov za neupoštevanje le-teh. To je zlasti pomembno zaradi medlega in neopredeljenega odziva UKM med javno obravnavo SRK, iz katerega je bilo jasno, da pripravljavci niso odprti za izvajanje sprememb, na katere so s strani »deležnikov v kulturi« opozorjeni.
201	Ocena sredstev	Dodati: V akcijskem načrtu manjka ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepov. Takšna ocena bi pripomogla k letnemu načrtovanju izvajanja in h končni izvedljivosti ukrepov.
202	Nosilci ukrepov	Predlog: Vsak ukrep naj ima le enega nosilca zaradi večanja odgovornosti in verjetnosti izvedljivosti ukrepa, ki se manjša v primeru slabega usklajevanja dolžnosti med nosilci.
203	Redefinicija nosilcev	Predlog: JZ in UKM MOM imajo večino ukrepov opredeljenih kot »v okviru rednih delovnih zadolžitev«, prav tako je UKM nosilec večine ukrepov. Na začetku osnutka strategije je navedeno, da je nevarnost »preveč dodatnih (predvsem kompleksnih) nalog za urad, pristojen za kulturo« (str. 25), kar izvajanje takšnih ukrepov definitivno je, saj je strategija ambicioznejša od prejšnje, ki je bila izvedena v zelo nizki meri. Zato naj se več ukrepov s pomočjo vzvoda razpisa in dodeljenih sredstev prenese v izvedbo JZ in NVO. S tem se stimulira tudi slabo nagovorjen specifični cilj št. 9, pa tudi št. 1 in 5.
204	Tabela ukrepov	Dodati: tabelo z ukrepi, razporejenimi po letih in po nosilcih, da se preveri izvedljivost akcijskega načrta. V primeru, da se ob pripravi tabele opazi potencialne težave pri izvajanju akcijskega načrta, skladno prilagoditi časovnice in nosilce.
205	Medgeneracijski vidik	Predlog: Osnutek strategije ne nagovarja medgeneracijskega sodelovanja, le sodelovanje na liniji institucionalno-neinstitucionalno. Prenos kompetenc, informacij in močnejša socialna vez v kulturnem polju bi se lahko dosegla tudi s stimulacijo medgeneracijskega sodelovanja.
206	Kultura za vse (skupine občinstev)	Predlog: Osnutek strategije med različnimi vrstami publik izrecno navaja le mlado občinstvo, ne pa tudi starejših, odraslih. Ti dve občinstvi po moji oceni nagovarja preko razvoja mestnih četrti in decentralizacije kulturnega dogajanja, preko razvoja prizorišč in enotnega orodja. Morda ti občinstvi nista ključni za strategijo, prispevata pa k ideji »kulture za vse«, zato se lahko to dodatno ubesedi v ukrepih št. 4, 5 in 15.
207	Častna pokojnina	Predlog: MOM naj ustanovi častno pokojnino za vrhunske upokojene ustvarjalce.
208	Osebna čestitka/sprejem	Predlog: Ob posebnih dosežkih lokalnih kulturnih ustvarjalcev naj MOM organizira časten sprejem in/ali pošlje osebno čestitko.
209	Dobiček holdinga	Predlog: Dobiček mestnega javnega holdinga naj se nameni kulturnim namenom ali za izvedbo katerega od omenjenih ukrepov.
210	Infrastruktura (IV.6, V.3, X.5)	Infrastruktura, ki jo v upravljanju javnih zavodov, ne more biti trajna rešitev za NVO in SUK. Celotna scena (ustvarjalci + javnost) se bo razvijala takrat, ko se ji bo omogočilo pogoje za njen razvoj, v prvi vrsti je to infrastruktura, ki je namenjena prvenstveno NVO in SUK, njihovem delovanju in specifikam. Podobno velja za javne zavode. Fokusna točka mora biti njihovo osnovno poslanstvo in ne servis drugim. Javna kulturna infrastruktura v upravljanju JZ z usposobljenim, a podhranjenim kadrom ne more in ne sme postati artikel na trgu.

		<p>Kot je razvidno iz dokumenta, prostori, kot so Karantena in Vetrinjski dvor, delno že odgovarjajo na to problematiko. Vendar je zgolj centralizacija dogajanja nezadostna in v nekaterih pogledih škodljiva, na račun preostalih mestnih predelov.</p> <p>Predlogi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mampirati/locirati prazne prostore po različnih koncih mesta in jih nameniti v uporabo NVO in SUK. - Ker gre za dolgoročno uporabo, se vpelje vlaganje v infrastrukturo namesto plačevanja najemnine. Tudi sicer je treba težiti k temi, da se v praksi upošteva in udejanja olajšave tistim, ki delujejo v javnem interesu. - Na enem mestu so združeni tisti, ki imajo skupni interes, se dopolnjujejo, podpirajo in imajo sorodne potrebe za svoje delovanje. - Pri lociranju, oddajanju in definiranju namembnosti prostorov se sodeluje z mestnimi četrtmi in krajevnimi skupnostmi. Te bolje poznajo situacijo, potrebe ali manko na dani lokaciji. Tako se pride do zaključkov kaj lahko neka skupnosti ponudi in pričakuje, uporabniki pa potrebujejo za realizacijo svojega poslanstva. - Ob novogradnjah in obnovah se vzpostavi dialog z ustvarjalci vsebin in strokovno tehnično javnostjo (MTT Melje, Stavba MČ Studenci, Knjižnica in uprizoritvena/večnamenska dvorana Tezno, družbeno in kulturno dogajanje v načrtovanem naselju Novo Pobrežje ...)
211	Umestitev urbane kulture ali urbane mladinske kulture v SRK MOM	<p>Menim, da mora okolje, ki si želi biti urbano oz. mesto, v svojih vizijah in strategijah prepoznati in opredeliti urbano (mladinsko) kulturo. Ta je sicer po nekaterih fragmentih opredeljena v tem osnutku, Letnem programu športa (rolkanje) in tudi v nekakšni »anti-strategiji« – Strategiji za odstranjevanje grafitov. Za lažjo razjasnitev pojmov bo morda v pomoč diplomatska naloga <i>Urbana kultura v kulturni politiki Maribora</i> http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Cretnik-Andreja.PDF.</p> <p>Projekti/ programi na področju spodbujanja urbane (mladinske) kulture pogosto ne dobijo podpore in sofinanciranja v okvirih kulturne politike mesta, saj slednja praviloma spodbuja vrhunsko umetniško produkcijo. Zelo težko se enaki projekti prepoznavajo v kontekstu lokalne mladinske politike, kjer je mladinska kultura sicer opredeljena, vendar pogojena s profesionalnim mladinskim delom in ciljno skupino 15-29 let (ZJIMS).</p>
212	Razne pobude in manki dokumenta	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja »Dom za ostarele samozaposlene v kulturi in« - Vrnitev emigriranih mariborskih ustvarjalcev/umetnikov nazaj v Maribor - zmanjšat umetniške/prireditvene izvedbe iz tujine za cca 80 % in za cca 50 % iz drugih slovenskih mest - »ustanovitev/vzpostavitev« na srednji šoli, za smer prireditveni tehnik - »prepoved/konkurenčna klavzula« za zaposlene v javnih zavodih opravljanja dejavnosti izven svoje matične ustanove <p>Opombe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osnutka nisem uspel v celoti prebrati in »analizirati«. Se pa zavedam da je to »dokument«, ki je pač namenjen zadovoljitvi nekega 14. člena in je temu primerno napisan v slogu administrativnega/birokratskega »nakladanja, fopanja, blefiranja in prodajanje megle« - v primeru, da moji komentarji ustrezajo Vaši strategiji, sem pripravljen podati obrazložitev (aja, če bom imel čas in če bom v Mariboru. Zakaj moram 95 % svoje dejavnosti izvajati izven Maribora? hmmm) - razumem, da je Vaša prioriteta naloga komuniciranja/delovanja z »vladnimi/občinskimi« direktorji/producenti in sekundarno s »privatnimi« NVO producenti. Predvidevam, da nimate seznama/tabele/kontakte samozaposlenih v kulturi, ki niso »člani« v

		<p>nekih producentskih organizacijah. Ali se v mojem primeru moram »včlaniti« v neko organizacijo, da bi izvedel »kaj dogaja na občini« ali moram sam »guglat in raziskovat« namesto da bi opravljal svojo osnovno dejavnost. hmmm</p> <ul style="list-style-type: none"> - predvidevam da moje pisanje sodi v »implementacijo« strategije in ne v osnutek, kjer se te možnosti morebiti skrivajo v tem SRK dokumentu - sej bi še kaj napisal, ampak nimam časa, ker se moram odpeljat v LJ na delo Hmmm
213	<p>Več poglavij IV.6 IV.6 b) V.1 V.3.1 V.3.8</p>	<p>Pripomba: Za celovit razvoj področja kulture je treba razmišljati tudi v horizontu potreb v naslednjih 10 letih in več. Veseli nas identifikacija Maribora kot »mesta vrhunskih kulturnih dogodkov«. A resnično vrhunski kulturni dogodki in ustvarjalci, ki bi jih že lahko povabili v Maribor, zahtevajo tudi določeno kapaciteto publike in tehnično opremljenost prizorišč – tako z vidika zahtev nastopajočih, kot tudi rentabilnosti organizacije tovrstnih vrhunskih dogodkov. Zato je za ambiciozno vizijo potrebno postopke umeščanja novih kapacitet začeti že danes oz. predvideti ustrezno mesto v OPN.</p> <p>Predlog: v SRK se umesti dodaten cilj v poglavju IV.6: izgradnja večnamenskega prireditvenega centra oz. 2 dvoran (velika z do 1.500 sedišči + mala, cca. 500 stojišč) za lažjo izvedbo večjih in bolj ambicioznih glasbenih, scenskih, razstavnih in kongresnih dogodkov. Smiselna je umestitev ob reko Dravo v obliki flagship arhitekture, lahko tudi kot del zasebnega investicijskega projekta oz. financiranje skozi oprostitev komunalnega prispevka. Nujno je, da se objekt umesti v prostor tudi v smiselni povezavi s stalnim odrom na Dravi. Tako izgrajena infrastruktura bi bistveno prispevala k doseganju ciljev 1, 3, 5 oz. je nujni del tega, da Maribor postane dejansko kulturno središče regije, ki je privlačno za ustvarjanje ter zanimivo za obiskovalce iz Slovenije in tujine ter prireditveno okolje, ki lahko ponudi ustrezno infrastrukturo tudi večjim dogodkom.</p>

Statistika

Vrsta podatka	številčni podatek (količina, zaporedje)	Komentar podatka
Št. prispelih predlogov/pripomb	213	Pripombe/predloge je posredovalo 38 sodelujočih – JZ, NVO, SUK, občani.
Št. sodelujočih JZ	6	Polovica JZ (ali njihovih izpostav) v mestu.
Št. sodelujočih NVO	15	Mariborske NVO in SUK sicer zastopa Zavod PIP, ki je prav tako posredoval zbir komentarjev le-teh. Obsežen dokument je posredovalo tudi Društvo Asociacija, ki združuje nevladne organizacije in posameznike na področju kulture v nacionalnem okviru. Posamezne dodatne pripombe (13 dokumentov) se pretežno nanašajo na specifične teme/področja.
Št. sodelujočih posameznikov (občanov, ustvarjalcev)	17	V glavnem so ti občani aktivni deležniki na področju kulture.
Največkrat obravnavana poglavja – strateški del	1.	IV.6 c) <i>Avtonomne kulturne cone</i> – 17 (+ 8 dodatnih omemb v obeh delih dokumenta)
	2.	V.3 <i>Specifični cilji</i> – 11
	3.	VI <i>Načrt spremljanja in vrednotenja uresničevanja strategije</i> – 7
Neobravnavana poglavja – strateški del	4	IV.1 <i>Povzetek Pregleda uresničevanja ukrepov Lokalnega programa za kulturo Mestne občine Maribor v obdobju 2015–2020</i> VII <i>Viri</i> IX.1 <i>Gibanje financiranja v obdobju 2014–2021</i> IX.2 <i>Javni zavodi na področju kulture v MOM</i>
Največkrat obravnavani ukrepi – akcijski načrt	1.	X.19 – 10
	2.	X.17 – 9
	3.	X.5 – 8
Neobravnani ukrepi – akcijski načrt	0	Vseh 21 ukrepov je bilo deležnih obravnave, skupaj je bilo predlogov/pripomb v tem delu 110.
Avtorji največ/najobsežnejših predlogov/pripomb	1.	Društvo Asociacija je posredovalo daleč najobsežnejše poglobljeno gradivo (15 strani).
	2.	Obsežne, natančno usmerjene predloge/pripombe, ki predstavljajo rodovitno izhodišče za premislek, je posredovala Nina Medved (SUK), Dve luni – zavod za poetizacijo sveta (8 zgoščenih strani).
	3.	Celovit in temeljit pregled izkazujejo obsežne pripombe/komentarji, ki jih je posredovala mag. Hana Repše (SUK) za Zavod MARS, Konzorcij Film in Maribor ter v svojem imenu (6 gostih strani).
Opomba	-	Število in obseg nista edino merilo tehtnosti, gre samo za okvirno informacijo. Tudi nekateri kvantitativno skopi dokumenti so izjemno koncizni na specifičnih področjih.

Hvala vsem sodelujočim za dragocene in koristne prispevke.